

T.C

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YENİ BÜYÜKŞEHİR DÜZENLEMELERİNİN KÖYLERE

SOSYO-EKONOMİK YANSIMALARI: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇİĞDEM YAVUZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hakan OLGUN

BİLECİK, 2019

10292093

T.C
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YENİ BÜYÜKŞEHİR DÜZENLEMELERİNİN KÖYLERE
SOSYO-EKONOMİK YANSIMALARI: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇİĞDEM YAVUZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hakan OLGUN

BİLECİK, 2019

10292093

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSİS Belge No	DFR-172
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: ÇİĞDEM YAVUZ
Anabilim Dalı : SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
Programı : KAMU YÖNETİMİ
Tez Danışmanı : DR. ÖĞR. ÜYESİ HAKAN OLGUN
Tezin Özgün Adı : YENİ BÜYÜKŞEHİR DÜZENLEMELERİNİN KÖYLERE
SOSYO-EKONOMİK YANSIMASI: SANKIYI İZMİR İLİNE
Tezin İngilizce Adı : SOCIO-ECONOMIC REFLECTION OF NEW METROPOLITAN
MUNICIPALITY REGULATIONS ON VILLAGES: SANKIYI İZMİR İLİNE

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 29.08. / 2019

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ /OY ÇOKLUĞU ile SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hakan OLGUN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem YAVUZ ÇANKARA

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Eray ACAR

Üye : .....

Üye : .....

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..... / ..... / 20.... tarih ve ...../..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

“Yeni Büyükşehir Düzenlemelerinin Köylere Sosyo-Ekonomik Yansımасы” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebalı  niversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Çiğdem YAVUZ

05.08.2019

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması esnasında, bilgi ve tecrübesini benimle paylaşan Dr. Öğretim Üyesi Hakan OLGUN'a, Dr. Öğretim Üyesi Çağdaş ZARPLI'ya ve Dr. Öğretim Üyesi Semra ALTINGÖZ ZARPLI'ya şükranlarımı sunarım. Yarı Yapılandırılmış Derinlemesine Mülakat çalışmalarım esnasında bana yol gösteren ve süreçlerimde desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Ferhat KENTEL'e ve Dr. Öğretim Üyesi Muzaffer ŞENEL'e sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Tezime son şeklini verirken maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen Esra ÜÇOK'a, Naciye KARA BABA'ya ve Talha ÜSTÜNDAĞ'a çok teşekkür ederim. Tüm tez sürecim içerisinde desteklerini ve sevgilerini hissettiren başta babam Hasan YAVUZ, annem Emine YAVUZ, ablam Güldilek YAVUZ'a, çok sevgili dostlarıma ve İstanbul Şehir Üniversitesi'nde okuyan öğrenci kardeşlerime teşekkürü bir borç bilirim. Tezimi eğitim hayatım boyunca en büyük destekçilerim olup bana her daim güvenen canım babam, annem ve ablama ithaf ediyorum.

ÖZET

Geçmişten günümüze insan yaşamını etkileyen en önemli parçalardan biri de siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan gündelik hayata fazlası ile nüfuz eden yerel yönetimler olgusudur. Dünyada ve ülkemizde gün geçtikçe artan nüfusla ve küreselleşmenin etkisi ile yere yönetimlerin önemini arttırmıştır. Bu sebeple Avrupa Birliği tarafından hazırlanan Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı yerel yönetim birimleri açısından hayati önem arz etmektedir. Bu şart sonrasında ülkemizde merkezin taşraya bakış açısında yönetim açısından olumlu gelişmeler yaşanmıştır.

1984 yılında İstanbul'da ve Ankara'da Büyükşehir Belediyesi kurulması ile birlikte şehirlere ve taşradaki yaşayan vatandaşlara verilen hizmetin türü, kalitesi, hızı, niteliği gibi özellikleri değişmiştir. Günümüzde ise sayısı otuz olan Büyükşehir Belediyeleri bir şehrin ve özellikle kırsal kesimin ihtiyaçlarında her türlü desteği veren en önemli birim olmuştur. Faydaları olduğu kadar eleştirilere de neden olan Büyükşehir Belediyeleri her yerde hizmette aynı kaliteyi verememekte olduğu bilinmektedir.

Bu tez çalışmamda 2012 yılı sonrası yeni büyükşehir düzenlemelerinin Şanlıurfa kırsalındaki mahalleye çevrilmiş olan köylerine sosyal ve ekonomik açıdan yansımaları araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara ilişkin çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Yerel Özerklik Şartı, Yerel Yönetimler, Büyükşehir Belediyeleri, 6360 Sayılı Kanun.

ABSTRACT

One of the most vital parts affecting human life from the past to the present is the phenomenon of local governments that have permeated with daily, political, social, cultural and economic aspects. With the increasing population and the impact of globalization in the world and in our country, it has increased the importance of local governments. For this reason, the European Charter of Local Self-Government prepared by the European Union supply vital importance for local government units. Following this condition, positive developments have been experienced at center's viewpoint to the province in terms of management in our country.

With the establishment of the Metropolitan Municipality in 1984 in Istanbul and Ankara, the characteristics, quality, speed and quality of the services provided to the cities and the citizens living in the provinces changed. Nowadays, thirty Metropolitan Municipalities have been the most important unit providing all kinds of support for the needs of a city and especially rural areas. It is known that metropolitan municipalities, which cause criticism as well as benefits, cannot provide the same quality in service everywhere. In this thesis, the social and economic reflections of the new metropolitan regulations after 2012 on the villages converted to the neighborhood in Şanlıurfa were investigated. It was tried to present solutions for the findings.

Keywords: European Charter of Local Autonomy, Local Governments, Metropolitan Municipalities, Law No. 6360

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANA HATLARI İLE YEREL YÖNETİM ANLAYIŞI

1.1. YÖNETİMİN TANIMI.....	3
1.2. YEREL YÖNETİMLERİN TANIMI.....	3
1.3. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE YEREL YÖNETİMLER.....	4
1.3.1. Kentlerin Tanımı.....	4
1.3.1.1. Kentlerle Birlikte Ortaya Çıkan Olgular.....	5
1.3.1.2. Kent Devlet Anlayışında Yerel Yönetimler.....	6
1.3.1.3. Ulus Devlet Anlayışında Yerel Yönetimler.....	7
1.4. YÖNETİM TIPLERİ.....	8
1.4.1. Merkezden Yönetim Anlayışı.....	8
1.4.2. Yerinden Yönetim (Adem-i Merkeziyetçilik).....	10
1.5. YEREL ÖZERKLİK.....	13
1.6. SUBSIDIARITY (HİZMETTE HALKA YAKINLIK / YERELLİK) PRENSİBİ.....	16
1.7. YEREL YÖNETİMLERİN YETKİLERİNİN DEVRİ.....	17

İKİNCİ BÖLÜM

ÜLKEMİZDE YEREL YÖNETİM BİRİMLERİ

2.1. İL ÖZEL İDARELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	18
2.1.1. İl Özel İdarelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları.....	19
2.1.2. İl Özel İdarelerinin Sorunları.....	19
2.1.2.1. Kurumsal Sorunlar	19
2.1.2.2. Kurum Dışı Sorunlar.....	20
2.2. KÖY YÖNETİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	22
2.2.1. İdari Birimlerden Köyün Görev, Yetki ve Sorumlulukları.....	23
2.2.2. Köy Yönetimi Sorunları.....	25
2.3. BELEDİYELERİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	26
2.3.1. Belediyelerin Kurulması ve Sınırlarının Tespiti.....	29
2.3.2. İdari Yönetim Birimlerinden Belediyelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları.....	29
2.3.3. Belediye Yönetimi Sorunları.....	31
2.4. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	31
2.4.1. İdari Yönetim Birimlerinden Büyükşehir Belediyelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları.....	33
2.4.2. 6360 Sayılı Kanuna Göre Büyükşehir Belediyesi Yasası ve Etkileri.....	35
2.4.2.1. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasına İlişkin Olumlu Yaklaşımlar.....	37
2.4.2.2. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasına İlişkin Olumsuz Yaklaşımlar.....	38
2.4.2.3. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasına Getirilen Eleştiriler.....	38
2.4.2.4. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Tüzel Kişiliği Kaldırılan	

Köy İdarelerine Etkisi.....	41
-----------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İLE İLÇELERİNDE YAPILAN DERİNLEMESİNE MÜLAKATLAR VE ARAŞTIRMA SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. ARAŞTIRMA KONUSU.....	43
3.2. ARAŞTIRMANIN UYGULAMA VE KAPSAMI.....	43
3.3. ŞANLIURFA İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER.....	44
3.3.1. Coğrafi Konumu.....	45
3.3.2. Nüfus Yapısı.....	46
3.3.3. Ekonomik Yapısı.....	47
3.3.4. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Şanlıurfa İline Olası Etkileri.....	48
3.3.4.1. İdari ve Mali Sonuçlar	48
3.3.4.2. Siyasi ve Politik Sonuçlar.....	48
3.3.4.3. Sosyo-Kültürel Sonuçlar.....	49
3.4. MÜLAKAT ANALİZLERİ.....	49
3.4.1 Katılımcı Profilleri.....	50
3.4.2. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi İle Görüşme Notları.....	51
3.4.3. Muhtarlar ve Mahalle Sakinleri İle Yapılan Görüşmeler.....	53
SONUÇ.....	66
KAYNAKÇA.....	69
ÖZGEÇMİŞ.....	77

KISALTMALAR

- KHK** : Kanun Hükümünde Kararname
- KWh** : Kilowatt
- M** : Metre
- TBMM** : Türkiye Büyük Millet Meclisi
- TÜİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
- KÖYDES** : Köylerin Altyapısının Desteklenmesi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	: Konseye Üye Bazı Ülkelerin Özerklik Şartı Karşısındaki Tutumları.....	15
Tablo 2	: Yeni Büyükşehir Belediyesi Yapılan İller ve Yeni Kurulan İlçeleri.....	36
Tablo 3	: Yıllar İtibarıyla Türkiye ve Şanlıurfa'nın Nüfus Karşılaştırılması.....	47
Tablo 3.1	: Yarı Yapılandırılmış Mülakat Tekniği Katılımcılarının Profili.....	50

ŒEKİLLER LİSTESİ

Harita 1: Œanlıurfa İl Haritası.....	45
---	----

GİRİŞ

Dünyadaki küreselleşme hareketleri sonrasında merkezi yönetimler yerlerini yerel düzeydeki birimlere bırakmıştır. Gelişmekte olan ülkemizde şehirlerin sanayi potansiyelleri sonrasında merkezi hükümetlerin kırsal kesime hizmet götürmeleri ve verim sağlamaları zor olmaktadır. Avrupa ile uyum sürecimiz gereğince Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı'nca yerel yönetim faaliyetlerine hız verilmiştir. Büyükşehir Belediyeleri bu bağlamda yerel çalışmalar açısından şehirlerde ve kırsalda etkin olan bir yerel yönetim birimidir.

Büyükşehir Belediyeleri bulunduğu illerde geniş yetkilere sahip ve tüm şehre yerel düzeyde hizmet sağlamakla sorumlu kurumdur. Merkezi yönetimden aldıkları bütçeler ve şehirlerde kurulu bulunan iştirakleri tarafından elde ettikleri gelirler ile geniş bütçeye sahip yapılardır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde yerel yönetimlerin tanımı, tarihçesi, yönetim tipleri, kentlerin tanımı, yerel yönetimlerin kentlere etkisi, kentlerin ortaya çıkardığı olgular, Antik Yunan'da ve günümüzde kent yaşamı ve demokrasi anlayışı, ulus-devlet anlayışında yerel yönetimler, kent-devlet anlayışında yerel yönetimler, yerel özerklik ve hizmette yerellik prensibi konuları incelenmiştir.

İkinci bölümde ülkemizdeki yerel yönetim birimleri üzerine çalışma yapılmıştır. Bu bağlamda il özel idareleri, köyler, belediyeler ve büyükşehir belediyeleri incelenmiştir. Her bir başlık kendi içerisinde görev, yetki ve sorumlulukları açısından araştırılmıştır. Buldukları bölgede olumlu ve olumsuz özellikleri işlenmiştir.

Büyükşehir Belediyeleri ülkemizde 1984 yılında ilk olarak İstanbul ve Ankara'da kurulmuştur. Günümüze kadar 30 ilde Büyükşehir Belediyesi kurulmuştur. Özellikle 2012 yılından sonra yeni gelen düzenlemeler ile bütüncül anlayışı getirilmiştir. 6360 sayılı yasa ile yapılan yeni düzenlemeler şehirlere ve özellikle kırsal kesime olumlu ve olumsuz anlamda etkileri olmuştur. Bu yasaya yönelik yapılan eleştiriler ve köy idareleri ile ilişkileri çalışmada araştırılmıştır.

Üçüncü bölümde yeni büyükşehir düzenlemelerinin köylere sosyo-ekonomik yansımaları: Şanlıurfa örneği üzerinden incelenmiştir. Kırsal kesimde köyler açısından

zengin olan bu bölge yasa ile mahallelere çevrilmiştir. Yasa ile özerk bir yapı olan köyler merkezi yönetime bağlanmış, bu durum beraberinde birçok soruna sebebiyet vermiştir.

Şanlıurfa kırsal kesimin nüfus yoğunluğu açısından en kalabalık illerimizden biridir. Eğitim oranının düşük olması, aşiret yapısının derinliği, ataerkil aile yapısı ve insanların demokrasi anlayışlarının düşük olması bölgenin gelişim düzeyini etkilemektedir. Diğer illere oranla geleneksel bir yapının hakim olduğu Şanlıurfa'da insanların demokrasi bilinci ve hak aramaya yönelimlerinin gelişmemiş olduğu bilinmektedir. Birecik, Halfeti ve Suruç ilçelerinin sınır köylerinde yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat yöntemi ile mahalle sakinlerine sorular sorulmuş ve alınan cevaplar işlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANA HATLARI İLE YEREL YÖNETİM ANLAYIŞI

1.1. Yönetimin Tanımı

Kişileri hedeflerine giden yolda doğru yönlendirmek amacıyla ortaya çıkmış olan yönetim kavramı günümüzde hizmet sektörü, kar amaçsız örgütler, özel sektör, kamu kurumları, yerel yapılanmalar ve çok uluslu örgütlenmeler gibi birçok alan içerisinde görülmektedir (Ökmen ve Parlak, 2013: 15).

İlerleyen bir yapı olarak baktığımızda yönetim, insanları varılması planlanan amaçlara doğru yönlendirme ve aralarında ortaklık ile uyumu sağlamak adına oluşturulan çabaların bütününe verilen isimdir (Tortop, 1999: 7).

Yönetimin insan unsuruna ve sosyal yönüne vurgu yapan tanımlarda ise, yönetim bir grup faaliyeti olarak ortaya çıkmakta ve bu durum yöneten ile yönetilen arasında otoriteye dayalı bir ilişkiye sebep olmaktadır. Her iki tanımdan hareketle yönetim, hedefleri başarmak adına demirbaşları, insan kaynaklarını, parasal kaynaklar ve yatırımlar gibi malzemeleri birbiriyle uyum içerisinde ve etkili bir biçimde kullanmaktır. Tüm bu malzemelerin içerisinde en önemlisi insandır. Çünkü insan belirtilen tüm üretim malzemelerini yönetebilen ve onları yönlendirebilecek bir yetiye sahiptir (Gül, 2015: 3).

1.2. Yerel Yönetimlerin Tanımı

Yerel Yönetimler, uzman oldukları coğrafi alandaki çeşitli kamu hizmetlerini sunma yetki ve sorumluluğuyla donatılarak kendilerine idari ve mali özerklik tanınan kuruluşlardır. Sorumluluk alanlarındaki hizmetleri yerine getirirken beşeri ve mali kaynakları kullanırlar (Arıkboğa, 2008: 157).

Tüm bunların yanı sıra bölgede yaşamakta olan insanların tercih ettiği kişilerce yönetilen, tüzel kişiliği bulunan, özerk bir konumu, bütçesi ve kadrosu olan Yerel Yönetimler (Güler, 1992: 9) ülkelerin politik dinamikleri, sosyal, kültürel ve hukuksal yapıları için geçmiş ve gelecek açısından büyük öneme sahip olan kurumlar olarak değerlendirilmektedir. Açıklamalar doğrultusunda yerel yönetimler, içinde bulunulan döneme göre şekillenen, devletin kaynaklarının kullanımında verimlilik sağlamakla yükümlü bulunan, hizmetlerin karşılığında ödenmesi beklenen tutarları aşağı çeken ve

yerellik (adem-i merkeziyet) prensibine göre yereldeki hanelerin istekleri doğrultusunda hareket etmesi gereken birimler olarak özetlenmektedir (Ökmen, 2015: 5).

Anayasamızın 127. maddesine göre yerel yönetimler olarak anılan mahalli idareler tanımı itibariyle; *“il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişilikleridir.”* (www.mevzuat.gov.tr 2016).

Adem-i merkeziyet kavramının ön plana çıkardığı yerel yönetimlerde iki önemli ana başlık bulunmaktadır. Bunlardan ilki yetki genişliğidir. Yetki Genişliği prensibine göre merkez yönetimi, uzakta yer alan yerel birimlere hizmette kaliteyi arttırmak ve verimlilik elde etmek amacıyla ana merkez adına olan yetkileri verebilir. Merkezi yapılarda düzenlenmesi planlanan bazı etkinlikler yetki genişliği ilkesine göre taşrada yapılandırılan yerel birimlerce gerçekleştirilmektedir.

Yerellik ilkesinin bir başka türü ise yerinden yönetimdir. Kanunların izni ile kurulmuş olan birimlerin merkeze ait olan tüzel ve siyasi yetkilerinin yerel birimlere de verilmesidir (Keleş ve Yavuz, 1989: 17).

Yerel Yönetimlere ilişkin tanımsal açıklamalar incelendiğinde özerk bir mali ve idari yetkiler ile bölgesel sorumluluk kavramlarının ön plana çıktığı görülmektedir.

1.3. Geçmişten Günümüze Yerel Yönetimler

1.3.1. Kentlerin Tanımı

Günümüz yorumu ile kentler; Ekonomik olarak tarımsal üretim anlayışından çok sanayileşmenin ağırlık gösterdiği; planlama, uzmanlaşma, iş bölümü ve teknolojik gelişmelerin günlük hayatımızda fazlaca yer tuttuğu ve bununla birlikte demografik açısından her çeşit insanın bir arada yaşadığı yerlerdir. Kentler, kır yerleşimlerine oranla daha kalabalık yerlerdir (Ateş ve Es, 2004: 212). Kentler veya diğer bir ifade ile şehirler genel hatları ile sosyolojiden iktisada, tarihten mimariye disiplinler arası olan bir gündemdir fakat tüm bu bilimlerden önce şehirde yaşamakta olan insanları ilgilendirmektedir. Şehir hayatına nüfus eden tüm insanlar kent yaşamını devamlı incelemeli ve nasıl geliştirilebileceği yönünde artı değer üretmelidir. Kentte yaşayanların

kentleriyle kurduğu ilişkiler, bizleri doğrudan demokrasi sorununa yöneltmektedir (Bumin, 2016: 13).

Sözlükteki anlamı ile bakıldığında kent, insanların barınma, çalışma, dinlenme, sosyalleşme, yerleşme gibi ihtiyaçlarını karşıladığı; tarımsal uğraşının nadir görülüp nüfus yoğunluğu bakımından köylere oranla daha kalabalık olmasına rağmen komşuluk ilişkilerinin en aza indirildiği ve bireyselliğin ön planda olduğu yerleşim birimleridir (<http://www.tdk.gov.tr/>, 2019).

Tarihsel bağlamda kent olgusu ise; Tarım alanlarının sulanması sonucu elde edilen artı ürün ve bu ürünü korumak için kentlerin surlarla çevrilmesini ile ortaya çıkmıştır. Artı ürünün fazlasının elde kalması çevre kentler ile ilişkilerin gelişmesine ve ticaret kültürünün başlamasına zemin hazırlamıştır. Bu durum beraberinde bir organizasyon yapısı ve hukuk gibi kavramların ortaya çıkışını hızlandırmıştır. Tüm bu süreçlerin yanı sıra yaşanan ortam, inanç sisteminin ortaya çıkışına zemin hazırlamış ve din adamlarının ait olduğu ruhban sınıfının doğuşuna öncülük etmiştir (<http://blog.milliyet.com.tr/>, 2019). Her üç yorumda görüldüğü üzere günümüz, sözlük anlamı veya tarihsel bağlamda fark olmaksızın kent olgusu birtakım süreçlerin birbirine zemin hazırlaması üzerine gelişmiştir.

1.3.1.1. Kentlerle Birlikte Ortaya Çıkan Olgular

İlk kent yerleşimleri ile birlikte ortaya çıkan olgular sırası ile aşağıdaki gibidir:

- a) Kenti oluşturan insanlardan yani toplumdan daha üstün bir devlet ortaya çıkmıştır. Devlet, üstünlüğünü saray, tapınak ve tahıl ambarı yapıları ile kent halkına göstermiştir. Devletin başı olan Kral hem maddi hem de manevi iktidarı kendi bünyesinde birleştirip, tahıl ambarı idaresi oluşturmuş ve kendisine hizmet edenleri besleyeceği bir yönetim üstünlüğü kurmuştur.
- b) Devlet, yüceliğini ortaya koymak için bazı yasalar ortaya koymuştur. Devletin başı olan Kral, gündelik işleri üzerinden bu yüceliğini yönetilenlere göstermiştir. Mısır'da sulama kanallarına zarar verenlerin adam öldürenler ile aynı cezaya çarptırılmaları devletin yüceliğini korumak adına ortaya konan örneklerden birisidir.
- c) Devleti yönetenler yurttaşların yönetilme haklarına sahip olmak için boyun eğmenin yurttaşlık görevi olduğu tezini ortaya koymuşlardır. Tanrısal bir boyutu da olan ve bu

yüzden her zaman haklı olan otoritenin baskısından kurtulmanın yolu, otoriteye itaat etmek olarak benimsenmiştir.

- d) Kentler arasındaki savaş, yağmalanan ve yıkılan kentlerin üzerine yeni kentlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Savaşlar üst üste kurulan yeni kentler ve kültürlerin inşasına yardımcı olmuştur.
- e) Kentlerle birlikte ortaya çıkan bir diğer olgu ise kentin büyüklüğünü gelecek nesillere taşıyacak olan eser ve mimari yapıların ortaya çıkmasıdır. Bugün tarihi eser olarak gezdiğimiz anıtlar dönemin büyüklüğünü göstermek amaçlı kentin yöneticileri tarafından yapılmış eserlerdir.
- f) Kentler, erkek egemen yapının ortaya çıktığı mekanlar olarak görülmektedir. Yapılmış olan mimari eserlerde dik açılar ve dikilitaşlar erkekliğin simgesi olarak görülmektedir.
- g) Kentlerin ortaya çıkışıyla ilgili son bulgu ise son derece gelişmiş bir iş bölümü ve planlama sisteminin görüldüğüdür (Şahin, 2013: 45-47).

1.3.1.2. Kent Devlet Anlayışında Yerel Yönetimler

Kent yaşamının tarihsel açıdan gelişimine bakarsak ilk kentlerin ortaya çıktığı bölge olan Antik Yunan'ı incelemeli ve kentin doğusunda kentlilerin yerel yönetimlere ilişkin kurdukları sistemleri araştırmamız gerekmektedir.

Antik Yunan'da ana hatları ile üç tür yönetim biçimi görülmektedir. Demokrasi, aristokrasi ve despotizm olarak adlandırılan bu üç yönetim biçiminden günümüzde yalnızca demokrasi sistemi yaygın bir şekilde uygulanmaktadır. Antik Yunan'da görülen demokrasi modern dünyadaki "*temsili*" demokrasiden farklıdır ve "*doğrudan*" demokrasi denilen bir tür gelişmiştir. Bu sisteme göre vatandaşın, kendisini temsilen bir milletvekili seçmediği, siyasete bizzat kendisi katıldığı ve karar aldığı tarihsel örnekler içinde görülmüştür. Yunanistan'ın sahil kesimleri demokrasi, kırsal kesimleri ise aristokrasi veya despotizm ile yönetilmiştir (Çaha, 2010: 16).

Orta Çağ kentlerinde ise yönetimde etkin kurum olarak kilisenin otoritesi görülmektedir.

Kilise otoritesinin yöneticisi Piskopos, hem tinsel hem de dünyasal süreçlerin lideri olarak kabul edilmiştir. Kent ve Piskoposluk Bölgesi, papazlardan oluşan bir

Kurul'un ve dinsel hukukun yardımı ile Hristiyan ahlakının öğretilerine göre yönetilmektedir. Bu kurul var olan Devlet'in de güçsüzlüğü sebebiyle etki alanını genişletmiştir. Piskoposlardan oluşan kurulun, mahkemelerde ruhban sınıfı dışında kalan halkı evlilik, vasiyetname ve medeni durum gibi alanlarda yargılama yetkisi bulunmaktadır. Bu yetkilerin yanı sıra pazar alanlarını denetleme, vergi toplama, köprü ve surların bakımına ilişkin yetkileri vardır. Özetle, kent yönetiminin, düzenin, barışın ve kamu yararının koruyucusu olarak Kilise geniş yetkilere sahiptir (Pirenne, 2010: 54-55).

Antik Yunan'da demokrasi anlayışı günümüze göre sınırlı da olsa halkın kendisini temsil yetkisi olduğu bilinmektedir. Oysaki Orta Çağ'da halkın temsil etme yetkisinin hiç olmadığı görülmektedir. Kent'e ilişkin kararlar Kilise tarafından alınmaktadır ve bu durum yönetimde belli bir zümrenin iktidarının olduğunu göstermektedir.

1.3.1.3. Ulus Devlet Anlayışında Yerel Yönetimler

Almanya'da Protestanlık inancına mensup olan halka ve imparatorluk karşıtı olan Alman derebeylerine karşı savaş başlatan Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'nun Habsburg Hanedanlığına mensup Katolik II. Ferdinand bu bölgeleri kendi otoritesi altına almaya başlamıştır. Aynı dönemlerde Protestanlık inancına mensup olan Kuzey Hollanda ile İspanya'nın Katolik inancına mensup olan Kralı II. Philip savaşmıştır. Din savaşları sonunda Fransızların isyana teşviki ile Portekiz, İspanya'ya isyan etmiş ve bağımsızlık hareketini başlatmıştır. Bu durum beraberinde Habsburg ve İspanya hanedanlık ailelerinde dağılmaların başlamasına neden olmuştur. Dağılma sonrasında iki hanedanlıkta Westfalya Barış Anlaşmasını imzalamak durumunda kalmıştır (Yılmaz ve Akbulut, 2016: 73).

Ulus-Devlet anlayışının kuruluşunu otoriterliğin yaygın olduğu zamanlar ile ilişkilendiren tarihçilere göre dönüm noktası, 1648 yılında imzalanmış olan Westfalya Barış Anlaşmasıdır. Anlaşmaya göre imzacı devletler kendi otorite alanları dışında diğer devletlerin meşruiyetini kabul eden, bununla birlikte ikili ilişkilerde birbirlerinin üzerinde kilise gibi hiçbir bağlayıcı otoriteye izin vermeyen yeni bir uluslararası sistem kurmuş ve bu sisteme "*Westfalya Modeli*" adı verilmiştir. Buna göre:

- Dünya, egemen devletlerden oluşmuş ve bu devletler tarafından bölünmüştür.

- Yasa koyma süreci, anlaşmazlıkların çözümlenmesi ve hukukun uygulanması büyük ölçüde devletlere verilmiştir.
- Devletlerarası etkili güç ilkesi gereği çatışmalar çok görülmektedir ve uluslararası yasal standartlar asgari ölçüde hakların korunmasını sağlamak için ortaya çıkarılmıştır.
- Devletlerarası sınır ihlalleri yalnızca tarafları kapsamaktadır ve uluslararası düzeyde başka ülkelerin ortak çıkar amacıyla konuya dahil olma hakları tanınmamaktadır.
- Tüm devletler yasa önünde eşit kabul edilmektedir ve yapılan yasalar, iktidardaki kişiler değişse bile geçerliliğini sürdürecektir.
- Birden fazla devleti kapsayacak bir hukuk doktrini oluşturulması, beraberce yaşamanın azami sınırlarının kurulmasına yönelik olmakla birlikte devletler ve milletler için güçlü bağlar oluşturarak, asgari hedeflerin gerçekleştirilmesini kabul edecek ölçüde hazırlanmıştır.
- Devlet özgürlüğünün önündeki engellerin en aza indirilmesi ortak bir hedef olarak belirlenmiştir.

Westfalya Barış Anlaşması ile oluşan Ulus-Devlet inşası sürecinde devletlerin buldukları coğrafyada mutlak bir yetkileri olduğu görülmektedir. Feodal yapıdan mutlakiyetçi bir yapıya dönüş ile birlikte kente ilişkin kararlar merkezden alındığı ve yerel yönetimlerin göz ardı edildiği bir döneme girilmiştir.

18 yüzyıldan başlayarak 19. yüzyılda devam eden reformlar ile birlikte yerel yönetimler, yerel hizmet kuruluşları adı altında düzenlenmiştir. Bu yüzyıllarda devletin bir parçası olarak algılanan yerel yönetimler aynı zamanda merkezi hükümetlerin bir parçası olarak hizmet vermişlerdir. 20. Yüzyılın başlarında ise yerel yönetimler açısından altın bir çağın başladığı söylenebilir. Bu dönemde yerel birimler, zaruri hizmetler için kaynak bulabilmiş ve yerel halka merkezi yönetimden daha iyi hizmet sunabildiği görülmüştür (Çiçek, 2014: 55).

1.4. Yönetim Tipleri

1.4.1. Merkezden Yönetim Anlayışı

Merkezi yönetim, kamuya yönelik ihtiyaçların karşılanmasında birlik ve bütünlüğün sağlanması için verilecek hükümlerle birlikte yapılması planlanan çalışmaların merkezi bir birim ile bu birime bağlı örgütler tarafından gerçekleştirilmesi

olarak tanımlanmaktadır. Merkezden yönetim genel hatları ile politik ve yönetsel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Politik açıdan merkezden yönetim anlayışı; ülkelerdeki yasama ve yürütme organlarının yegane olması ve yasal olarak birlik içerisinde bulunmasıdır. Verilen tanım ile söylenmek istenen ‘‘Üniter Devlet’’ anlayışıdır. İdari merkezden yönetim ise kamu otoritesinin merkezileşmesi ve kamuya sunulacak hizmetlerin belirlenip, karar alma yetkisinin merkezi idarede toplanmasıdır. İdari merkezden yönetim anlayışı; siyasi merkezden yönetimin bir sonucu olarak merkezin, hiyerarşi yetkisi altındaki örgütlere geniş yetkiler vermediği görülmektedir (Bozatay ve Kızılkaya, 2016: 611).

a) Merkezden yönetimin başlıca özellikleri

- Merkezden yönetimlerde geçerli olan tüzel kişilik, devlet tüzel kişiliği olarak görülmektedir.
- Merkezi yönetimler, halka sunulacak hizmetleri içeriklerine göre ayırarak ayrı bakanlıkların başlıkları altında örgütlemektedir.
- Kamusal yararı sağlamak amacıyla yapılması planlanan hizmetlerinin uygulanması için gerekli olan gelir ve giderler ortak bir alanda oluşturulmuş bütçe havuzunda toplanmaktadır.
- Kamusal hizmetlerinin planlaması merkezi yönetimin bulunduğu başkentte hazırlanır ve uygulanır.
- Karar alma yetkileri ve sorumluluklar merkezi yönetime aittir.
- Merkezi yönetime bağlı bir taşra teşkilatı vardır fakat bu teşkilatlar merkeze bağlıdır ve emirleri merkez yönetimden alırlar.
- Merkezi idare görev ve yetkiler bakımından bakanlıklar ve taşra yönetimleri olarak bölümlenmiş olsa da yönetim olarak bir bütündür.

b) Merkezden yönetimin olumlu yanları

- Merkezden yönetim güçlü bir idare sağlamaktadır.
- Bölgeler arasında eşitleyici bir yönetim anlayışı sergilenmesine destek sağlar.
- Merkezden yönetim ulusal birliğin daha sağlam olmasına katkıda bulunur.
- Verilecek kamu hizmetlerinin akılcı ve planlı olmasına yardımcı olur.
- Mali denetimi kolaylaştırıcı etkisi vardır.

- Kamu görevlilerini yerel halkın etkisinden uzaklaştırır.

c) Merkezden yönetimin olumsuz yanları

- Merkezden yönetim bürokrasi ve kırtasiyeciliğin artmasına sebep olur.
- Verilmesi planlanan hizmetlerin yerel halka ve bölgesel gereksinimlere yönelik ihtiyaçların giderilmesini zorlaştırır.
- Yönetim kararlarının merkezden verilmesi demokrasi anlayışına ve prensiplere uymamaktadır (Gözler ve Kaplan, 2013: 32-33).

1.4.2. Yerinden Yönetim (Adem-i Merkeziyetçilik)

Diğer bir ifadeye göre Adem-i Merkeziyet adı ile tanımlanan yerinden yönetim kavramı, merkeziyetçilik prensibine göre birden fazla bağımsız veya yarı bağımsız birimin merkezi bir otorite aracılığıyla yürütülmesi olarak açıklanmaktadır. Adem-i Merkeziyet usulünde irade merkezde toplanmaktadır. Merkez tarafından yönetilen birimlerin görev ve yetki alanlarının sınırları çizilip, belli ölçülerde kısıtlanır. Birimler kendilerine bırakılan alanlarda görevlerini verilmiş olan yetkiler çerçevesinde yerine getirir ve sorumluluk sahibi olurlar (<http://www.yayed.org>, 2019).

Yerinden yönetim temel ilke olarak, insanların ihtiyaçlarına karşı verilecek hizmetleri seçimler sonucu işbaşına gelen kişilerin oluşturduğu özerk birimler tarafından sunulması üzerine kurulmuş bir sistemdir. İnsanlar gereksinimlerini, istek ve eleştirilerini merkezi idareden ziyade seçim sonucu idarenin başına gelen yerel yönetim birimleri ile daha hızlı halletme olanağına sahip olurlar (Henden, 2005: 3).

Bazı ülkeler politik, düşünsel veya işlevsel sebeplerinden ötürü, geniş ekonomik ve yönetsel yetkiler ile donatılmış özerk bir yerel yönetim anlayışını benimserken, bazı ülkeler karma sistemi uygulamakta veya güçlü bir yerinden yönetim sistemini benimsemektedir. Bundan dolayı hiçbir ülkede ortak bir merkezi yönetim anlayışı veya yerel yönetim anlayışı bulunmamaktadır.

Ülkeler bahsi geçen iki yönetim yapısını uygulasa da günümüzde yerel yönetimlere ait eğilimlerin yükselişe geçtiği görülmektedir. Bu bağlamda yerinden yönetim ilkesine geçişler şu başlıklar altında sıralanmaktadır:

a) İdeolojik Nedenler

- Merkezi yönetimlere duyulan güvensizlikler,
- Yerel sorumluluklara ve özerkliğe verilen önem,
- Gelişmekte olan ülkeler ile geçiş ekonomilerinde merkezi bürokrasinin işleyişi esnasında ortaya çıkan aksaklıklar ve olumsuzluklar ideolojik nedenler başlığı altında açıklanmaktadır.

b) Siyasi Nedenler

- Son dönemde dünyada görülen demokratikleşme çabaları ve siyasal katılımların yerel düzeyde daha rahat uygulanması,
- Yönetim ve ekonomik özerklik açısından yerinden yönetim birimlerinin yeniden incelenmesi,
- Temsili demokrasinin ortaya çıkardığı krizler gibi maddeler siyasal nedenler başlığı altında sıralanmaktadır.

c) İşlevsel Nedenler

- Merkezi yönetim birimlerince verilen hizmetlerin bölgesel düzeyde sunulması ve maliyetinin fazla olması,
- Siyasi iktidarın enerjisini rutinleşmiş işlere ayırması ve yerelde etkin olamaması,
- Yerel kamu hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde sağlanamaması,
- Hizmetlerin halka ulaştırılmasında yerel halkın istek ve beklentilerinin göz önüne alınmaması,
- Kamu hizmetlerinin sunumunda özel sektör ile rekabetin artması,
- Eşitliğin ve adaletin sağlanamaması,
- Yerel yönetimlere kendi kararlarını alma fırsatı verilmemesidir (Belli, 2017: 113-114).

Tüm bu faktörlerin yanı sıra yerinden yönetim anlayışının bölgeler için olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır. Bunlar:

a) Yerinden Yönetimin Olumlu Yönleri

- Yerinden yönetim anlayışı, hizmetlerin sunulmasında çeşitliliği ve tercih özgürlüğünü arttırır.

- Kamu politikalarının oluşturulmasında vatandaşın söz sahibi olmasını ve sisteme katılımını sağlar.
- Vatandaşa siyasi ve yurttaşlık eğitimi için gereken ortamı hazırlarlar ve ulusçuluk temelli bir politika anlayışı için öğretici görevler üstlenir.
- Yerel halkın yönetime daha hızlı ulaşabilmesini, kolay bilgi alabilmesini ve hesap sorabilmesini sağlar. Bu durum beraberinde vatandaşların hizmetlerin maliyetlerine duyarlı olmasını ve maliyetlere katlanarak denetleme isteğini artırır.
- Vatandaşın isteklerine uygun hizmetlerin üretilmesi ve sunulmasına olanak sağlar.
- Yerel halkın kendi sorunlarını sahiplenerek çözüm üretmesini sağlar. Bu durum beraberinde iş birliği potansiyelini getirir ve yerel girişimciliği arttırıp, yerel ekonomiye katkı sağlar.
- Merkeziyetçi, hantal ve bürokratik yapıları engelleyerek, devlet tekelleşmesinin önüne geçer.
- Kırtasiyeciliğin ve bürokrasinin azalmasını sağlar ve yerel hizmetlerin daha hızlı yapılmasına katkı sağlar.

b) Yerinden Yönetimin Olumsuz Özellikleri

- Yerinden yönetimin güçlendirmek beraberinde tercih özgürlüklerini, yerel düzeylerde özerklikleri ve aktif siyasete katılma oranlarını çoğaltsa bile özellikte kırsal kesim içinde kalan ve şehirleşmekte olan yerlerde yerel yönetim birimlerinin artmasına sebep olmaktadır. Artışların bölgede bölünmeye, demokratik katılımı azalmaya ve vatandaşlarda yerel yönetimlere karşı duyarsızlaşmaya neden olabildiği görülmektedir. Bu durum beraberinde etnik, dini veya belli grupların yerel seçimlerde fazlaca etkili olabilmesine yol açarak temsilde adalet ilkesinin ihlal edilmesine sebep olabilmektedir.
- Yerinden yönetim anlayışı demokratik değerlerin genişlemesine yardımcı olmakla birlikte tarihsel süreçte yerel eşrafın, toprak sahiplerinin, soyluların ve büyük tüccarların egemenliğinin pekiştirilmesine ve feodal yapının sürdürülmesine sebep olduğu görülmüştür.
- Güçlü bir yerinden yönetim ile demokrasi anlayışı birbirlerinin tamamlayıcısı gibi görülmektedir. Bu bakış açısı demokratikleşmeyi ele alırken diğer faktörlerin göz ardı edilmesine yol açabilmektedir.

- Yerinden yönetimler farklı etnik, ırksal veya dinsel gruplar üzerinde baskı oluşumuna neden olabilmektedir.
- Yerel ve bölgesel yönetimlerin güçlendirilmesi özellikle ulusal birliğini sağlayamamış ve bölgeler arası eşitsizliklerin fazla görüldüğü ülkelerde birlik ve bütünlüğün bozulmasına neden olabilir.
- Adem-i Merkeziyetçilik anlayışı köy, mahalle, ilçe ve il bazında ihtiyaçların karşılanması açısından farklılıklara neden olarak toplumsal sorunlara yol açabilir. Ekonomik devamlılığın düzenli bir şekilde ilerlemesi, sosyal güvenlik gibi hizmetlerinin verilmesi ve bölgesel yatırımlar gibi konularda bölgeler arası eşitliğin sağlanması için merkezi yönetimin sorumluluk almaya devam etmesi gerekmektedir.
- Ölçek ekonomileri bölgesel idare ve merkezi idare arasında istikrarı sağlamak adına birtakım hizmetlerin verilmesinde merkeziyetçilik olgusunu zorunlu tutabilir. Bu durum hızla büyüyen kentsel alanlarda ve yerel yönetimlerin fazlaca olduğu bölgelerde hizmetlerin karşılanamamasına sebep olabilmektedir.
- Yönetimsel yerinden yönetim birimlerinin güçlendirilmesi ile ekonomik yerinden yönetimin güçlendirilmesi tepki toplamaktadır. Verilen tepkilere temel etken, sosyo-ekonomik olarak düşük gelirli grupların yararına çalışılmadığı ve gelir eşitsizliklerine sebep olduğu şeklinde belirtilmektedir.
- Ulusal ya da yerel kamu hizmetlerinde artan oranda piyasa araçlarının kullanılması sonucunda vatandaş ile hizmeti veren gruplar arasında kademe sayısı artmaktadır. Bu durum beraberinde hizmetten yararlananların sorun ile karşılaşması halinde sorumlularını tespit etmesini güçleştirmekte ve demokratik hesap verilebilirliği azaltmaktadır (Gül, 2008: 94-96).

1.5. Yerel Özerklik

Özerklik kavramı, Batı Avrupa'nın feodalizm'den kapitalizm'e geçişi aşamasında ortaya çıkmış bir terimdir. Bu değişim sürecinde, aşağıdan yukarıya doğru örgütlenmiş yapıların gelişmesine yardımcı olup, demokrasinin ve onun getirdiği düzenin uygulanabilmesine olanak sağlamıştır. Tanıma göre yerel özerklik kavramı, yönetimi sağlayan birimin dış baskılardan ve denetimlerden uzak ve bağımsız olmasıdır. Bölgesel topluluklar, yöreye özgü işlerini yerele bağlı kurumlar aracılığıyla yapıyor ve kendi

kaynaklarını kullanarak hizmetlerini gerçekleştiriyor ise özerktir. Özerklik kısaca kendine yetme durumu olarak değerlendirilmektedir. Bu kavram yerel yönetimlerde daha fazla hareket alanı vermektedir. Özerkliğin üç temel amacı bulunmaktadır. Bunlar:

- Yerelde hizmetlerle ilgili artan talepleri gerçekleştirmek adına bölgede yer alan yerel yönetim birimlerine karar yetkisi vermek ve hareket alanı sağlamak,
- Yereldeki yönetimlerin, koşullarına, isteklerine ve gereksinimlerine denk düşecek uygun yönetim yapısını belirleme hakkına sahip olmalarını sağlamak,
- Yerel idareyi merkezi yönetimin müdahalelerinden korumaktır.

Özerklik genel olarak iki yönlü kabul edilmektedir. Bunlardan ilki yerel yönetimlerin tüzel kişiliğidir. Bu tip yerel özerklik, yerel yönetim biriminin merkezi yönetim ile ilişkilerinin incelendiği ve merkezi yönetimden tamamen bağımsız bir anlayışın görülmediği çeşittir. İkinci tip ise bölgede bulunan yerel halkın özerkliğidir. Yerel yönetimlerin halkla ilişkisi, halkın temsili ve seçilmiş yerel yönetim organları gibi konular önemlidir (<https://www.makaleler.com/> , 2019).

Yerel özerkliğin sağlanması amacıyla dünya üzerindeki en önemli çalışma Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı anlaşması ile yapılmıştır.

Bu şart, halklar ile onların seçmiş olduğu yönetimlerinin haklarını güvence altında tutan ilk anlaşma olarak kabul edilmektedir (<https://acmof.wordpress.com/> , 2019).

15 Ekim 1985 yılında imza için Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan ve Türkiye'nin 21 Kasım 1988 yılında imzaladığı şarta göre, gittikçe fazlaşmakta olan görev ve sorumlulukların gerçekleştirilebilmesi adına bölgesel yönetimlere hareket alanları sağlanması ve bununla birlikte yereldeki yönetimleri merkezin müdahalesinden korumayı amaçlanmıştır (<http://www.bilgesam.org/>, 2019).

Türkiye'nin imzalamış olduğu bu anlaşmaya birtakım çekinceler koyduğu bilinen bir gerçektir. Bu çekinceler aşağıdaki gibidir:

Madde 4 / 6 : Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendileriyle olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde danışılacaktır.

Madde 6 / 1: Kanunla düzenlenmiş daha genel hükümlere hâle getirmemek koşuluyla, yerel makamlar kendi iç idari örgütlenmelerini, bunları yerel ihtiyaçlarla uyumlu kılmak ve etkin idare sağlamak amacıyla, kendileri kararlaştırabileceklerdir.

Madde 7 / 3: Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetler kanunla veya temel hukuki ilkelere göre belirlenir.

Madde 8 / 3: Yerel makamların idari denetimi, denetleyen makamın müdahalesinin korunması amaçlanan çıkarların önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmalıdır.

Madde 9 / 4: Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca izlenebilmesine olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik arz etmeli ve esneklik taşımalıdır.

Madde 9 / 6: Yeniden dağıtılan kaynakların yerel makamlara tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir biçimde danışılacaktır.

Madde 9 / 7: Mümkün olduğu ölçüde, yerel makamlara yapılan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşımayacaktır. Hibe verilmesi yerel makamların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine halel getirmeyecektir.

Madde 10 / 2: Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır.

Madde 10 / 3: Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dahilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilirler.

Madde 11: Yerel yönetimler kendi yetkilerinin serbestçe kullanımı ile anayasa veya ulusal mevzuat tarafından belirlenmiş olan özerk yönetim ilkelerine riayetin sağlanması amacıyla yargı yoluna başvurma hakkına sahip olacaklardır (<http://www.tbb.gov.tr/>, 2019).

Bu şart anlaşmasının on ikinci maddesinde, Şart'a taraf olan devletlerin bazı paragrafları kabul etmesinin zorunlu olmasının yanı sıra Şart'ın birinci bölümünde yer aldığı görülmekte olan en az yirmi paragraf ile sözleşmeye bağlı kalmaya söz vermektedir. Karar çerçevesinde Şart' a taraf olan ülkeler, "Özerklik Şartını" kabul etmekle beraber, bazı maddelerine çekince koydurduğu görülmektedir. Tablo 1'den anlaşılacağı üzere Türkiye'nin yanı sıra Avrupa Konseyi'ne üye olan diğer devletlerde kendi koşulları çerçevesinde çekinceler koydurmuştur.

Tablo 1: Konseye Üye Bazı Ülkelerin Özerklik Şartı Karşısındaki Tutumları

Ülkeler	Çekince Koyulan Maddeler ve Fıkralar
Almanya	Almanya temel bir prensip olarak, Özerklik Şartı'nın, hiçbir maddesine çekince koymamıştır. Ancak bir istisna olarak, 9. maddenin 3.fıkrasının Rhineland-Palatinate eyaletinde "Verbandsgemeinde" ve "Kreise" birimlerine ve diğer eyaletlerde yer alan "Kreise" birimlerine uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.
Andorra	Madde 9/f. 2,5,8
Avusturya	Madde 4/f. 2,3,5; Madde 7/f. 2, Madde 8/f. 2, Madde 11
Azerbaycan	Madde 4/f. 3; Madde 7/f. 2; Madde 9/f. 5,6
Belçika	Madde 3/f 2; Madde 8/f. 2; Madde 9/f. 2,6,7
Bulgaristan	-

Çek Cumhuriyeti	Madde 4/f. 5; Madde 6/f. 2; Madde 7/f. 2; Madde 9/f. 3,5,6
Danimarka	-
Ermenistan	Madde 5; Madde 6; Madde 7/f. 2; Madde 10/f. 3
Estonya	-
Fransa	Madde 7/f. 2
Gürcistan	Madde 4/ f. 6; Madde 5; Madde 6/f. 2; Madde 9/f. 6; Madde 10/f. 2,3
Hırvatistan	-
Hollanda	Madde 7/f. 2; Madde 8/f. 2; Madde 9/f. 5; Madde 11
İngiltere	-
İrlanda	-
İspanya	Madde 3/f. 2 (Doğrudan oy vermenin geçerli olduğu yerel yönetimlerde uygulanmayacaktır)
İsveç	-
İsviçre	Madde 4/f. 4; Madde 6/f. 2; Madde 7/f. 2; Madde 8/f. 2; Madde 9/f. 5,6
İtalya	-
Karadağ	Madde 4/f. 3,5; Madde 6/f. 2; Madde 7/f. 2; Madde 8/f. 2,3
Letonya	Madde 9/f. 3
Lihtenştayn	Madde 3/f. 2; Madde 6/f. 2; Madde 7/f. 2; Madde 9/f. 3,4,8; Madde 10/f. 2,3
Malta	Madde 9/f. 3
Monako	Madde 3/f. 1; Madde 4/f. 3; Madde 7/f. 2; Madde 8/f. 3; Madde 9/f. 1,2,3,4,8; Madde 10/f. 2
Romanya	Madde 7/f. 2
San Marino	Madde 9/f. 3,8
Sırbistan	Madde 4/f. 3,8; Madde 7/f. 2; Madde 8/f. 3
Slovakya	
Slovenya	
Türkiye	Madde 4/f. 4,6; Madde 6/f. 1; Madde 7/f. 3; Madde 8/f. 3; Madde 9/f. 4,6,7; Madde 10/f. 2,3; Madde 11
Yunanistan	Madde 5; Madde 7/f. 2; Madde 8/f. 2; Madde 10/f. 2

Kaynak: Sobacı, 2015: 15

1.6.Hizmette Halka Yakınlık / Yerellik (Subsidiarity) Prensibi

Yerellik ilkesi İngilizce de ‘‘subsidiarity’’ kavramı ile ifade edilmekte olduğu bilinmektedir. Bu kavram Türkçe de bölgeselcilik, yerele dönük olmak, yerindelik, bir yetkinin yerini doldurarak yeni yetkilerin verilmesi, ihtiyaçların sağlanmasında yerele yönelik hizmet vermek ve hizmette halka yakınlık gibi anlamlarla ifade edilmiştir (Kırışık, 2013: 8).

Subsidiarity ilkesinin en önemli işlevi, Avrupa Birliği içerisinde yer alan alt birimlerin korunması ve çoğalmasını sağlamak olduğu görülmektedir. Bu ilke ile birimlerin daha aktif hale gelmesi ve halkın kararlara katılımının artmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Topluluk, Avrupa Birliği birimlerinin vermesi gereken hizmetleri, istek ve beklentileri anayasal ilkelerinin temeli kabul edilen hukukun üstünlüğü,

yardımlaşma, demokrasi gibi kavramları dikkate alarak sağlamak durumunda kalacaktır. Avrupa Birliği üyeliği elde edebilmek için Kopenhag Kriterlerinden azınlık ve insan haklarına yönelik maddelerin kabulü zaruri sayılmıştır. Yeni ülkelerin katılımı ile büyüyen Avrupa Birliğinin bu ilke ile azınlıkları ve küçük etnik grupları koruyacağı ve kendilerini güvende hissedeceği düşünülmektedir (Yıldırım, 2014: 135). Subsidiarity ilkesinin fonksiyonları aşağıdaki gibidir:

- Subsidiarity ilkesinin yerel yönetimlerin yetkilerini koruyucu özelliğindedir.
- Özerk yönetimin güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır.
- Üst birliklerin, alt birimlere ve birimlerine yönelik sorumlulukları arasına giren görev tanımlarının yapılmasına katkı sağlayarak ve tamamlayarak bir rekabet mekanizması yaratıp alt birimleri geliştirmeyi amaçlamaktadır.
- Avrupa Birliğinin yetkilerinin gerçekleştirilmesine olanak vererek alınacak kararların somutlaştırılması ve birlik organlarının yanı sıra üye devletlerin organları ile de yürütülmesine imkan sağlamaktadır.
- Yetki bölüşümünde akılcı bir yol izlenmesine olanak sağlamaktadır (<https://tarihbilgi.org>, 2019).

1.7.Yerel Yönetimlerin Yetkilerinin Devri

Yetki devri genel anlamı itibariyle, belirli görevleri gerçekleştirmek adına, yetkilerin bir yönetici veya örgütsel birim içerisinde yer alan bir başka kimseye verilmesidir (Aşkun, 1970; 72).

İdari Hukuka göre yetki devri, kanunların izin verdiği ölçüde, üstün kendi yetkilerini belirli bir süre için geçerli olmak koşuluyla astına devretmesidir (T.C. Adalet Bakanlığı, 2016; 9).

20. yüzyıla baktığımızda refah devleti anlayışının gelişmesiyle birlikte kamunun gerçekleştirmesi gereken hizmetler artmış, bu durum beraberinde farklı arayışları doğurmuştur. Beklentilerin artması ile devletin yapılması gereken hizmetleri zamanında ve verimli bir biçimde sunması zorlaşmıştır. Bunun yanı sıra bütçede yaşanan sıkıntılar sebebiyle de birçok sorun yaşanmıştır. 1980'lere gelindiğinde ise yaşanan mali krizler devlete ait bazı yetkilerin sivil toplum kuruluşları ve özel kurumlar ile paylaşılmasına sebep olmuştur (Sezer ve Vural, 2010; 204).

Günümüzde ise yaşanan siyasi ortam sebebiyle paylaşılan yetkilerin merkezde toplanmaya çalışıldığı görülmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi çerçevesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görev ve yetkileri ile teşkilat yapısı yeniden düzenlenmiştir. Kanun Hükmünde Kararname ile Bakanlığa yeni görevler eklenmiştir. Buna göre mahalli idareleri ve kurumların merkezle olan ilişkilerini Çevre ve Şehircilik Bakanlığı düzenleyecektir. Bu kararname ile teşkilat yapısına Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü eklenmiştir. Genel Müdürlük, mahalli idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatta kendilerine verilmiş olan görevleri gerçekleştirecek ve takiplerini yaparak sonuçlanmalarını sağlayacaktır. Ayrıca mahalli idare yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları, istatistiki bilgileri, hizmet içi eğitimleri, teşkilat yapıları, araç ve kadrolar gibi standartlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilecektir (<http://www.milliyet.com.tr>, 2018).

Birçok yetkinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığına verilmesi seçimle iş başına gelmiş olan belediye ve özellikle büyükşehir belediye başkanlarının haklarını kısıtlayıcı özelliindedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ÜLKEMİZDE YEREL YÖNETİM BİRİMLERİ

2.1. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi

İl Özel İdaresi, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yıkılmayı engellemek amacıyla ortaya çıkardığı modernleşme hareketleri kapsamında Tanzimat Fermanı kapsamında kurulmuştur. Gülhane Fermanı sonrası 1840 yılında oluşturulan “*Muhassıllık Meclisleri*” ve 1842 yılında oluşturulan “*Memleket Meclisleri*” ile İl Özel İdaresi süreci devam etmiştir. 1849 yılında “*Eyalet Meclisi*” ve “*Sancak Meclisi*” uygulaması sonrası 1856 yılında yapılan Islahat Fermanı'nın çıkarılması ile kalıcı değişimlere uğramıştır. 1864 yılına gelindiğinde eyalet yapılanmasından il özel idaresine yakın bir yapılanmaya dönüşümü düzenleyen “*Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi*” ile İl Özel İdareleri kurumları günümüzdeki yapısına benzeyen bir kurum haline gelmeye başladığı görülmüştür. Bununla birlikte Kamu İdaresi olarak 1913 yılında Osmanlı döneminde çıkarılmış olan kanun hükmündeki kararname ile yasalaşmıştır. 13 Mart 1913'de çıkarılan “*İdarei Umumuyei Vilayet Kanunu Muvakkati*” kararnamesinin ismi ve hukuksal zemini aynı kalmıştır fakat içeriğinde yer alan maddelerde birçok değişiklik yapılmıştır. 1987 yılına gelindiğinde ise 3360 sayılı yasa çıkarılmış ve adı “*İl Özel İdaresi*” olarak değiştirilmiştir (Güler, 2005: 91-92).

3360 sayılı yasaya göre, il özel idarelerinde sağlık, tarım, eğitim ve hayvancılık gibi insan hayatı açısından önemi büyük olan her alanda işlem yapabilme yetkisi verilmiştir. Buna rağmen zamanla bu yetkilerin merkezi yönetim tarafından üstlenildiği görülmüş ve il özel idarelerinin zamanla etkisi azalmıştır (TOBB, 1996: 114).

24.06.2014 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen “*5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu*” dönemin Cumhurbaşkanınca belirli maddelerin tekrardan görüşülmesi gerektiğine karar verilmiştir ve tasarı geri gönderilmiştir. Yeniden yapılan görüşmeler sonucunda 22.05.2005 tarihinde kanun kabul edilmiş ve Resmi Gazete de yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmiştir. Bu kanun 6 bölüm, 73 madde ve 3 geçici maddenin bir araya getirilmesi ile hazırlanmıştır. Birinci bölüm “*Genel Hükümler*”, ikinci bölüm “*İl Özel İdareleri Organları*”, üçüncü bölüm “*İl Özel İdaresi Teşkilatı*”, dördüncü bölüm “*İl*

Özel İdarelerinin Denetimi”, beşinci bölüm “*Mali Hükümler ve Cezalar*”, altıncı bölüm ise “*Çeşitli ve Son Hükümler*” başlığı ile anılmaktadır.

Kanun’un amacı ilk madde de; “*İl özel idaresinin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektedir*” ifadesi ile özetlenmiştir. Kanun’un 3. maddesine göre, “*İl sınırları içindeki halkın mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir*” tanımı ile İl özel idaresi kavramı açıklanmıştır (Ateş ve Es, 2008: 212).

2.1.1. İl Özel İdarelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

İl özel idaresinin görev, yetki ve sorumlulukları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Büyükşehir belediyesi dışında kalan illerde kurulu bulunan il özel idarelerinin tarım, çevre planı, sanayi, ticaret, sağlık, kültür, sanat, turizm, ve sosyal hizmet gibi birçok alanda hizmetler yapması gerekmektedir.
- Buldukları belediyelerin sınırları dışında yol, çevre, su kanalizasyonu, bahçe düzenlemesi, katı atık ve imar gibi hizmetleri gerçekleştirmeleri gerekir.
- Kanunun altıncı maddesi, merkezce yürütülen bazı görevlere yatırımlar bakanlığın uygun görmesi halinde il özel idareleri birimlerince yapılabilir. Hizmetleri gerçekleştirmek için alınan bütçeler birimlere tahsis edilir ve ortak olduğu düşünülen çalışmalar için merkeze bağlı olan bakanlıklar ile iş birliklerine gidebilirler.
- Yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden gibi acil durumlara karşı korunmak ve zararları en aza indirmek için gerekli planları hazırlarlar. Bu amaçla diğer kurumlar ile ortak çalışabilirler.
- Şehirleri kalkındırmak ve güzelleştirmek adına il valisi öncülüğünde çevre düzenlemeleri yapmaları gerekir (Karakılçık, 2016: 149-150).

2.1.2. İl Özel İdarelerinin Sorunları

Kurumsal sorunlar ve kurum dışı sorunlar olmak üzere iki başlıkta toplanmaktadır.

2.1.2.1. Kurumsal Sorunlar

Kurumsal sorunlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

a) İnsan Kaynakları Yönetim Sorunları

Nitelikli personel sayısının azlığı kurum içerisinde yaşanan en büyük sorunlardan biri olarak görölmektedir ve günümüzde bu kurumlarda çalışan personellerin alanlarında uzman olmaması sebebiyle verimlilik sağlanamamaktadır. Çalışanlara verilen kısıtlı olanaklar ve siyasi baskılar sebebiyle il özel idareleri popüler bir çalışma yeri olarak görölmemektedir. Bunun yanı sıra il genel meclisinde görev alan ekiplerin deneyim ve eğitim açısından yetersiz olması, il adına alınan kararlarda eleştirilere sebep olmaktadır.

b) Finansal Sorunlar

Yasada “Görev ve Yetkiler” başlığının maddelerine göre eğitim, sağlık ve sosyal hizmet gibi alt yapı çalışmaları hususunda yetkiler verilmiştir. Buna rağmen bütçe gelirlerinin düşük oluşu verilen görevlerin gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır. Yetkiler, görev ve sorumluluklar açısından bütçenin arttırılması veya gelir getirici işlere müsaade edilmesi gerekmektedir.

c) Örgütlenme Sorunları

Görev tanımlarının net olmaması, eğitimlerin eksik oluşu, stratejik planlanmanın yanlış yapılması, envanter çalışmaları eksikliği, yapılması planlanan işlerde belirli bir standardizasyonun oluşturulamaması, teknoloji açısından personelin eksikliği gibi nedenler örgütlenme açısından sorunlar il özel idarelerinde başarıyı engelleyici unsurlar olarak görölmektedir.

2.1.2.2. Kurum Dışı Sorunlar

Kurum dışı sorunlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

a) Yetersiz Katılımcılık

Verilen hizmetin kalitesini ölçmek, geliştirmek için personelin ve halkın görüşlerini almak demokrasinin bir gereğı olarak görölmektedir. Yerel yönetimler içerisinde şeffaflığı, etik ve ahlak ilkelerini barındırmalıdır. Bu sebeple yerel kurullara

“*Demokratik Terbiye Kuruluşları*” denilmektedir. Tüm bu gerekçelerden dolayı şehirleri ilgilendiren kararlara vatandaşın katılımı ve hesap verilebilirliğin artırılmasıyla yetersiz katılımcılığın önüne geçilmesinin planlanması gerekmektedir.

b) Dışsal Denetim

Merkezi idarenin illere atadığı valiler, il özel idarelerinde yürütmenin başı olarak kabul edilmektedirler. Bununla birlikte 51 valiyi denetleme yetkisi il genel meclis üyelerinin sorumluluğundadır. Bu durum ise beraberinde yerel demokrasinin bir ilkesi olarak kabul edilen “*halkın temsilcilerinin aldıkları kararların yine onların yürütme organını denetleme ve gerekiyorsa değiştirme yetkisinin olması*” ilkesi ile çelişkiye sebebiyet vermektedir. 2005 yılında çıkarılmış olan 5302 sayılı yasa ile merkezi yönetimin ildeki idari işlemlere yönelik vesayet yetkisi azaltılmış ve çelişkiler giderilmeye çalışılmıştır.

c) Kurumlar İle İlişkiler

İl özel idareleri kurulu oldukları illerde sağlık, çevre, kültür, eğitim ve turizm gibi çeşitli başlıklar da çalışmalar yapmaktadır. İl özel idareleri bu başlıklara özel olarak çalışmalar yapan kuruluşlar ile finansman olarak ilişkide bulunabilmektedir. Bu durum yatırım, çalışma kapasitesi ve merkezi idareler ile işbirlikleri arasında ortaklık yaratmaktadır. Merkezi idareler veya diğer bir adı ile yerel yönetimlerde esnek ve hızlı çalışma yeteneği il özel idarelerinde bulunmamaktadır. Bu durum il özel idarelerinin çalışmasını olumsuz etkilemektedir.

d) Kırsal Bölgelerdeki Çalışmalar

Ülkemizde kırsal alanlarda sosyolojik, iktisadi ve kültürel alanlarda sorunların yoğun olduğu bilinmektedir. Yolu, temiz suyu ve şebeke sistemi olmayan birçok kırsal yerleşim alanı bulunmaktadır. Ana ihtiyaçlarını karşılayamayan köylerde sosyal ya da kültürel kalkınma, eğitim ve sağlık gibi ihtiyaçlardan bahsetmek mümkün değildir. Bununla birlikte istihdam olanaklarının ve tarımsal verimliliğin düşük olduğu bu bölgelerde yöre halkının muhatap olacağı en önemli aktör il özel idareleridir. Kırsal alanlarda yerel hizmetlerin çoğunu mülki amirler başarı ile yönetmekte fakat elde edilen

başarıların çoğu fark edilmemektedir. Bu nedenle il özel idarelerinin yaptıkları etkinlikler ve hazırlanan faaliyet raporları yeterli bulunmamaktadır.

e) Dış Paydaşlar İle İşbirliği Noksanlıkları

Yerel yönetim birimleri arasındaki planlama, işbirliği ve belirli hedeflere ulaşma sırasında gerçekleştirilmesi gereken uyum eksikliği bütçenin, kaynakların ve üretim hizmetlerinin eksik kalmasına sebep olmaktadır. Kurulacak etkili işbirlikleri ile ortak sorunların çabuk ve en az masrafla halledilmesinin kolaylaşacağı görülmektedir. Geliştirilecek işbirlikleri esnasında karşılaştırma ve birimlerin bilgi paylaşması ile arzu edilen verim elde edilecektir.

f) Halkla İlişkiler Yetersizliği

Bulunulan ilde ne iş yaptığı bilinmeyen kurumların hizmetlerde iyi bir performans sergilemesi beklenmemelidir. Vatandaşların kurum altyapısını bilmemesi yapılan etkinliklerin yalnızca belirli bir çevre tarafından bilinmesine neden olmaktadır. Bu durum kurumların düzenleyeceği etkinliklere katılımın düşük olmasına ve beklenen performansın gerçekleştirilememesine sebep olacaktır (Çetin, 2009: 254-256).

2.2. Köy Yönetiminin Tarihsel Gelişimi

İnsanların avcılık, toplayıcılık ve göçebelik süreçlerinden sonra düzenli hayata geçişi ile beraber oluşturduğu ilk yerleşim yerleri köyler olarak bilinmektedir. Eski çağlardan günümüze kadar insanoğlu verimli topraklar üzerinde küçük topluluklar oluşturarak çiftçilik ve hayvancılık ile uğraşmıştır. Tüm bu uğraşlar beraberinde köy olgusunu ortaya çıkarmıştır. Köy yaşamı insanların sosyal bir varlık olması sebebiyle bir arada yaşama isteklerinden, doğal afetlerden ve diğer topluluklardan korunmak amacıyla oluşturulmuş bir yerleşim yeridir. Zamanla ekonomik ve demografik etkenlerin değişmesiyle köyler gelişerek kasaba ve şehirlere dönüşmüştür bununla birlikte bazıları bunların dışında kalarak köy yerleşimi adı altında yaşamaya devam etmiştir (Aytaç, 2000: 19).

Ülkemizde Köy'ün tanımı 442 sayılı Kanundaki hali ile kabul edilmiştir.

442 sayılı Köy Kanunu'nun ilk iki maddesine göre tanımlayacak olursak:

Nüfusu iki binden aşağı olan yurlara (köy), nüfusu iki bin ile yirmi bin arasında olanlara (kasaba) ve yirmi binden çok nüfus olanlara (şehir) denir. Nüfusu iki binden aşağı olsa dahi belediye teşkilatı mevcut olan nahiyeye, kaza ve vilayet merkezleri kasaba itibar olunur ve Belediye Kanuna tabii olduğu belirtilmektedir.

Bunun yanı sıra “cami, mektep, otlak, yaylak ve baltalık gibi orta malları bulunan, toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil edeceği” tanımı ilk iki madde içerisinde açıklanmıştır. 442 Sayılı Kanun köyün sınırlarının nasıl belirleneceği, köyün yönetimi, köye ait işler, muhtar ve ihtiyar heyetinin görevleri gibi görevler ile köylere tüzel kişilik kazandırmışlardır. Köy Kanunu ile köyün tanımı yapılmasına rağmen içeriğin eksik olduğu görülmektedir. Bu kanuna göre nüfusu iki binin altında olan, geçim kaynağı olarak tarımla uğraşan toplu veya dağınık evlerde oturan insanlardan oluşan yerleşimleri köy olarak tanımlamaktadır. Köy kavramını idari ve iskan terimi ile iki ayrı anlamda tanımlamak daha uygun olacaktır (Taş, 2016: 293).

İdari anlamda köy tanımına göre; sınırları belirli bir yerleşke içerisinde yer alarak tarım, hayvancılık, avcılık veya toplayıcılık gibi alanlarda ekonomik faaliyetler gerçekleştirilmesine zemin hazırlayan, kırsal yerleşim birimlerinin en küçüğü olarak tanımlanmaktadır. Bu açıklama da üzerinde durulan en önemli husus idari manada yerleşim birimi olarak köyün, sınırları olan ve bir coğrafi mekana karşılık gelen yerleri göstermesidir. Köyün idari alanını, otlak bölgeler, ormanlar, tarım alanları, göl ve bataklık gibi yerle oluşturmaktadır (Özçağlar, 2005: 6).

İskan terimi olarak köy; ekonomik faaliyetleri çoğunlukla tarıma, hayvancılık ve el sanatlarına dayanan, bununla birlikte mekanik iş bölümü, cemaatçi ruhun yanı sıra gelenekçi bir hayat anlayışının ve aile içerisinde gelenekçi bir yapının gözlemlendiği, nüfusu bin ve üzeri olmakla birlikte sınırları belli, özel bir ismi ve örgütlenmesi olan yerlerdir. Bu alanlarda sosyal ve kültürel açıdan değişim hızı şehirlere oranla daha yavaştır (<https://islamansiklopedisi.org.tr/koy>, 2016).

Her iki tanımda da görüleceği üzere köyün fiziksel özellikleri benzer açıklanmasına rağmen, idari anlamda köy açıklamasında coğrafi özellikler ve ekonomik faaliyetlere ilişkin atıflarda bulunulmuştur. İskan açısından köye bakıldığında ise aile, gelenekler, toplumsal yapı ve değişim hızına ilişkin parametreler köyün tanımında yer almaktadır.

2.2.1. İdari Birimlerden Köyün Görev, Yetki ve Sorumlulukları

İdari birimlerin en küçüğü kabul edilen köy yerleşkesinde görevler mecburi ve isteğe bağlı işler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunlar;

a) Mecburi İşler;

- 1) Sıtma, sivrisinek tarafından aşılandığı ve sivrisinek de su birikintilerinde barındığı ve ürettiği için her şeyden evvel köy sınırı dahilindeki su birikintilerini kurutmak;
- 2) Köye kapalı yoldan içilecek su getirmek ve çeşme yapmak, köyün içtiği su kapalı geliyorsa yolunda delik deşik bırakmamak ve mezarlıktan veya süprüntülük ve gübrelikten geçiyorsa yolunu değiştirmek;
- 3) Köylerdeki kuyu ağızlarına bir arşın yüksekliğinde bilezik ve etrafını iki metre eninde harçlı döşeme ile çevirmek;
- 4) Evlerde odalarla ahırları bir duvarla birbirinden ayırmak;
- 5) Köyün her evinde üstü kapalı ve kuyulu veya lağımlı bir hela yapmak ve köyün munasip bir yerinde herkes için kuyusu kapalı veya lağımlı bir (hela) yapmak;
- 6) Evlerden dökülecek pis suların kuyu, çeşme, pınar sularına karışmayarak ayrıca akıp gitmesi için üstü kapalı akıntı yapmak;
- 7) Köyde evlerin etrafını ve köyün sokaklarını temiz tutmak, her ev kendi önünü süpürmek;
- 8) Çeşme, kuyu ve pınar başlarında gübre, süprüntü bulundurmuyup daima temiz tutmak, ve fazla sular etrafa yayılarak bataklık yapmaması için akıntı yapmak;
- 9) Köyün süprüntü ve gübreliliğini köyden uzakça yol üstü olmıyan sapa ve rüzgaraltı yerlerde yapmak ve herkese o gübrelikten ayrı yerler gösterilmek;
- 10) Her köyün bir başından öbür başına kadar çaprazlama iki yol yapmak (bu yollar köy meydanından geçecektir.)
- 11) Köyün büyüklüğüne göre orta yerinde ve mümkün olamazsa kenarında bir meydan açmak;
- 12) Köy meydanının bir tarafında ihtiyar meclisinin toplanıp köyün işlerini görüşmeleri için bir köy odası yapmak;
- 13) Köy, yol üzerinde uğrak ve konuk ise köy odası yanında ocaklı ve ahırlı bir konuk odası yapmak;
- 14) Köyde bir mescit yapmak (yeniden yapılacak ise köy meydanının bir tarafına yapılacaktır.);
- 15) Köyde maarif idarelerinin vereceği örneğe göre bir mektep yapmak (yeniden yapılacak ise köyün en havadar bir tarafına yapılacak ve mektebin herhalde bir bahçesi bulunacaktır.);

- 16) Köy yollarının ve meydanının etrafına ve köyün içinde ve etrafındaki su kenarlarına ve mezarlıklara ve mezarlık ile köy arasına ağaç dikmek. (Köylü her sene adam başına en az bir ağaç dikecek ve bu ağaç tamamen tutup yeşilleninceye kadar ağaca bakacak ve yeni dikilmişlere hayvanların sürünerek ve kemirerek zarar vermesinin önünü almak için etrafına çalı çırpı sarıp muhkemce bağlayacaktır.
- 17) Köy korusunu muhafaza etmek;
- 18) Köyden Hükümet merkezine veya komşu köylere giden yolların kendi sınırı içindeki kısmını yapmak ve onarmak ve yollar üzerindeki küçük hendek ve derelerin üstlerine köprü yapmak ve yol üzerinden gelip gitmeğe zorluk verecek şeyleri kırmak, kaldırmak. (Bir yol üzerindeki işlerin köyden köy sınırının bittiği yere kadar olanı o köyündür.)
- 19) Köy halkından askerde bulunanların ve bakacağı olmiyan öksüzlerin tarlalarını, bağ ve bahçelerini (imece) yoliyle sürüp ekmek, harmanlarını kaldırmak;
- 20) Köy namına nalbant, bakkal, arabacı dükkanları yaptırmak;
- 21) Köye ortaklama korucu, sığırtmaç, danacı ve çoban tutmak;
- 22) Köyde insanlarda salgın ve bulaşık bir hastalık çıkarsa veya frengili adam görülürse o gün bir adam yollayarak Hükümete haber vermek. (Bu haber üzerine kazadan memur gelinciye kadar hastanın yanına bakacaklardan başkalarını sokmamak lazımdır.);
- 23) Köy hayvanlarında salgın ve bulaşık bir hastalık görülürse o gün bir adam yollayarak Hükümete haber vermek; bu haber üzerine kazadan bir memur gelinciye kadar hasta olan hayvanı diğerlerinden ayırmak ve hasta hayvan ile beraber bulunmuş olan hayvanları köyün hasta olmayan hayvanları ile karıştırmamak;
- 24) Köyde su basması olursa birleşerek selin yolunu değiştirmek;
- 25) Ekine, mahsule, yemişli, yemişsiz ağaçlara, bağlara, bahçelere zarar veren kuşları, böcekleri, tırtılları öldürmek. (Bunun için hangi türlü kuşların ve böceklerin hangi zamanlarda ve nasıl öldürülmesi lazım geldiği Hükümetten sorulacak ve nasıl öğretilirse öyle yapılacaktır.);
- 26) Köy halkının ekilmiş ve dikilmiş mahsullerini, ağaçlarını her türlü zarar ve ziyandan muhafaza etmek;
- 27) Mecbur olmadıkça yol üzerine halkın kolaylıkla gelip geçmesine dokunacak şeyler koymamak;
- 28) Birdenbire yıkılarak altında adam ve hayvanat kalacak derecede çürümüş veya eğilmiş duvar veya damları bir sakatlık çıkarmaması için yıktırmak veya tamir ettirmek; (Değişik: 2/12/1925 - 684/1. md.) (Köy içinde bile zaruretin hayvan koşturmamak).
- 29) Muhafazasına mecbur oldukları yırtıcı ve azgın hayvanları başıboş salıvermemek;

- 30) Devlet parasını kıymetinden aşağı aldırtmamak;
- 31) Bir adamın suda veya başka suretle başına bir felaket gelince onu kurtarmak elinde iken yardım etmek;
- 32) Köyde çürümüş ve kokmuş meyve ve benzeri sıhhate muzır şeyler köyden dışarıya götürülür ve gömülür;
- 33) Bir hayvana götüremeyecek kadar yük yüklettirmemek;
- 34) Yaylımlara başlı başına hayvan salmamak ve ortaklama çayırıları biçmemek;
- 35) Bir yeri kazarak başkalarının hayvan ve davarlarının düşüp ölmesine ve sakatlanmasına sebep olmasına meydan vermemek;
- 36) İhtiyar meclisleri tarafından şahitlik için çağrılınca herhalde gelmek ve eğer gelmeyecek kadar mazereti varsa bildirmek.

b) İsteğe bağlı hizmetler;

- 1) Köyün evlerinde ahurları odalardan ayrı bir yere yapmak;
- 2) Ev, ahır, hela duvarlarının iç ve dışları senede bir defa badanalanmak;
- 3) Her köyün bir başından öbür başına kadar olan yolları taş kaldırma ile döşemek;
- 4) Köy mezarlığının köyden ve caddeden uzak bir yerde, suların geldiği tarafta değil, akıp gittiği tarafta olmasına çalışmak ve etrafını duvarla çevirerek içerisine hayvan girmesinin önünü almak ve mezarlığa gübre süprüntü dökmek, herkes mezarlarına iyi bakmak;
- 5) Köyde bir çamaşırılık yapmak;
- 6) Köyde bir hamam yapmak;
- 7) Pazar ve çarşı yerleri yapmak;
- 8) Köyün sınırı içinde münasip yerlerde ve tepelerde orman yetiştirmek;
- 9) Köyü, kasaba ve komşu köylere bitişiren yolların iki kenarına ağaç dikmek ve köy sınırı içindeki yabani ağaçları aşlamak;
- 10) Köyde ekilip biçilen ve toplanan mahsulatın veya yapılan eşyanın değeriyle satılabilmesi için köy namına alıcı adam aramak;
- 11) Köy tarla ve bahçelerini sulamak için bütün köye ortaklama ark yapmak;
- 12) Köye ortaklama her türlü ziraat, pulluk, orak, harman makineleri almak;
- 13) Köyde peynir ve yağ yapmak için makine almak;
- 14) Köye ortaklama değirmen yapmak veya getirtmek;
- 15) Köylülerin giydiği esvapları köyde dokutmağa çalışmak;
- 16) Köylüden berber yetiştirmek;
- 17) Köylüden ayakkabıcı yetiştirmek;
- 18) Köylüden nalbant, demirci, arabacı, kalaycı yetiştirmek;
- 19) Ekinden çok gelir almak için yapma gübre getirtmek;
- 20) Köylünün bilgisini artıracak kitap getirtmek;

- 21) Yemeklik ve para ile köy fukarasına ve öksüzlere yardım etmek, kimsesiz çocukları sünnet ettirmek ve kızları evlendirmek için yardım etmek ve fukara cenazelerinin kefen vesairesinin tedarikine çalışmak;
- 22) Kazaen yanan veya yıkılan fukara evlerini bütün köy yardımı ile yapmak;
- 23) Bütün köy için bankadan para kaldırmak ve tarla, bahçe, çift ve tohum almak isteyenlere vermek ve bu paranın her sene borçlarını toplayarak bankaya yatırmak;
- 24) Köyde güreş, cirit, nişan talimleri gibi köy oyunlarını yaptırmak;
- 25) Kağnıları dört veya iki tekerlekli arabaya çevirmek ve köy parasıyla araba yapacak ve onaracak bir tezgah açtırıp köy namına idare etmek;
- 26) Her köyde köy sandığından bir ambar yaptırıp bunun bir bölmesine harman zamanında herkesten köy namına mahsullerine göre birer miktar zahire ödünç alınarak konulmak ve bu zahireyi muhtaç köylülere gene köy namına yemeklik veya tohumluk olarak ödünç vermek ve her sene ambarda artan zahireyi yeni mahsul ile değiştirmek;
- 27) Her sene köy namına bir veya daha ziyade tarla ektirerek mahsulünü imece yoluyla biçip elde ettikten ve gelecek sene için tohumu ayırdıktan sonra artanını satarak parasını köy sandığına yatırmak;
- 28) Köy namına iyi cinsten boğa, aygır, teke, koç satın almak;
- 29) Köy korusu olmayan yerlerde kuru yetiştirmek;
- 30) Köyde sağlık işlerine bakmak üzere bir sağlık korucusu bulundurmak, yok ise vilayet veya kaza merkezinde açılacak sağlık derslerine adam göndererek yetiştirmek suretiyle köyde istihdam etmek;
- 31) Hükümet tarafından sağlık işlerinde kullanılmak üzere verilecek ilaçları korumak.
- 32) (Ek: 12/2/1954 - 6250/1. md.) Köye elektrik tesisatı vücuda getirmek
- (<http://www.mevzuat.gov.tr>, 2013).

2.2.2. Köy Yönetiminin Sorunları

Köy yönetiminin yaşadığı en önemli sorunlar 442 sayılı Köy Kanunu'nda yaşanan değişimler sebebiyle olmuştur. Bu değişimlere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

a) Köy İmamlarının Atamalarının Merkezileştirilmesi

Köy Kanununda imamaları görevlendirme yetkisi köy heyetinde olmasına rağmen zamanla din hizmetlerinin merkezileştirilmesi sebebiyle atamalar Din ve Diyanet İşleri Başkanlığından yapılmaya başlanmıştır. Böylece köy heyetinin imam istihdamı konusunda yetkileri kısıtlanmıştır.

b) Geçici ve Gönüllü Köy Koruculuğu Sisteminin Getirilmesi

1980’li yıllarda Doğu ve Güneydoğu Bölgemizdeki birçok köyümüz yıkıcı ve bölücü terör örgütlerinin düzenlemiş olduğu saldırılar sebebiyle boşaltılmıştır. Yaşanan bu olumsuzluklar beraberinde Köy Kanunu’nun bazı maddelerinin değişmesine neden olmuştur. Eski Köy Kanununa göre; ‘*köy sınırı içinde herkesin ırzını, canını ve malını korumak için her köyde en az bir köy korucusu, nüfusu binden fazla olan köylerde ise her beş yüz kişiye ek bir korucu*’ daha olması zorunlu tutulmuştur. Bu korucular köy muhtarının emri altında görev yapmaktadır ve otoritelerine karşı harekette bulunanlar cezalandırılmaktadır. Bu kişiler normal köy korucusu kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra mahsul zamanlarında köy muhtarı ve ihtiyar heyetinin gerekli görmesi halinde köy halkını ile mahsulü eşkıyalardan korumak adına gönüllü korucular temin edilebilmektedir. Bu korucuların istihdamı Kaymakam izni ile sağlanmaktadır.

Köy Kanuna 1985 ve 1990 yıllarında geçici köy koruculuğu maddesi eklenmiş ve değişiklik yapılmıştır. Buna göre geçici köy korucuları olağan üstü hallerde Cumhurbaşkanlığının belirleyeceği şehirlerde Vali’nin teklifi ve İçişleri Bakanlığının onayı ile görevlendirilebilmektedir. Görevlendirilen bu korucuların maaşı ve her türlü ihtiyacı İçişleri Bakanlığınca karşılanacaktır. Bu durum beraberinde köy muhtarı ve ihtiyar heyetinin yetkilerini kısıtlamakta ve merkezi bir otoritenin köy yönetiminin işlerine karışmasına neden olmaktadır.

c) Köy Alanlarının İmara Açılması ve Parsellenmesi

Köy muhtarı, köy ihtiyar meclisinin onayını da aldıktan sonra bulunulan ilin en büyük idari sorumlusundan yeni yerleşim planı için destek talep edebilmektedir. Valilik resen veya köy muhtarının talebi üzerine planı Köy Yerleşme Alanı Tespiti adı verilen özel bir komisyonuna gönderebilmektedir. Bu komisyon Maliye, Gümrük, Çevre ve Şehircilik, Tarım ve Orman Bakanlığı temsilcileri ile Vali yardımcısı eşliğinde yapılmaktadır. Bu durum beraberinde köy muhtarı ve ihtiyar meclisinin köy üzerindeki yetkilerini kısıtladığı görülmektedir.

d) Yabancıların Köylerde Mülk Edinmelerinin Önünün Açılması

Köy Kanunu'nun 87. ve 38. maddeleri kaldırılması ile yabancıların köylerde mülk edinebilmeleri yönündeki yasak kalkmıştır. Yapılan bu düzenlemeden sonra ülkemizin birçok yerinde yabancılara mülk satışının büyük ölçüde arttığı, özellikle bazı bölgelerde yabancıların sahip oldukları toprak miktarının Türk vatandaşlarına oranla daha fazla olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte yapılan bu düzenlemelerin son yıllarda yürütülen neo-liberal politikalara uyarak yapıldığı ve küreselleşmenin köylere kadar ulaştığı görülmektedir (Başa, 2007: 18-21) .

2.3. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi

Belediye kavramı ülkemizde Tanzimat Devrimi ile kullanılmaya başlanan bir terimdir. Bu terim ortak çıkarlar ve istekler sebebiyle il içerisinde oturmakta olan vatandaşın, ile ve kendilerine ait olan sorunları, yönetimin kanunda belirttiği sınır çerçevesinde tercih edilmiş olan vekillerle işlem yapmaları olarak tanımlanmıştır (Ergin, 1922: 1).

Modern belediyeçilik anlayışına göre ise, yerleşik ve kent yaşamı içerisinde bulunmakla birlikte merkezi idareden farklı bir yönetim birimi olan örgütlenmelere belediye denmektedir (Gökaçtı, 1996: 10).

Bugünkü belediyeçilik anlayışını anlayabilmemiz için geçmişe bakmamız gerekmektedir.

Antik Yunan ve Eski Roma'da şehri tanımlamak için kullanılan "*Municipe*" terimi günümüzde belediye kelimesinin kökenini oluşturmaktadır. Bununla birlikte Avrupa'da 18. Yüzyıl sonu, Fransız ve Sanayi devrimleri akabinde tarım topluluğu veya geleneksel toplum olarak adlandırılan yapıdan sanayi toplumu yani modern topluma geçiş ile belediyeçilik çalışmaları başlamıştır. Özellikle kentlerin sanayi merkezi olması ve kırsaldan kente göç ile birlikte hızlı bir dönüşüm yaşanmıştır. 19. yüzyıl döneminde şehirlerde hava kirliliği, nüfusun fazlalığı, şebeke sisteminin yetersizliği, gecekondulaşma gibi problemler sıkça görülmüştür. Bu sorunları gidermek amaçlı çözüm arayışları Avrupa belediyeçiliğine temel oluşturmuştur.

Batı toplumlarındaki Belediyecilik ekollerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Federal Devletlerde Belediye örgütlenmesi
  - a. Alman Belediyecilik Sistemi
  - b. ABD Belediyecilik Sistemi
2. Üniter devletlerde Adem-i Merkeziyetçi Belediye örgütlenmesi
  - a. İngiliz Belediyecilik Sistemi
  - b. Japon Belediyecilik Sistemi
  - c. Sosyalist Belediyecilik Sistemi
  - d. Fransız tarzı Belediyecilik Sistemi (Fırat, 2019: 41-42).

Osmanlı Devletinde ise belediyecilik faaliyeti farklı dönemlerde farklı iki sistem olarak çalıştığı bilinmektedir.

Tanzimat öncesi yerel yönetim anlayışına baktığımızda geleneksel Osmanlı şehir yönetiminde merkezden atanan vali ve kadı gibi temsilcilerin atanması ile idare işlemlerinin gerçekleştirildiği görülmektedir (Ünal, 2011: 242).

Tanzimat sonrası yerel yönetim anlayışında ise belediyecilik faaliyetlerine geçiş sebeplerinin farklılaştığı görülmektedir.

Şehirlerin altyapı tesislerinin eksikliği, merkezi idarenin sunmayı planladığı hizmetlerin yetersizliği, mali ve küresel organizasyonların eksikliği gibi sorunlar dönemin yöneticileri için ortaya çıkan ilk sorunlardır. Bunun yanı sıra Avrupa'daki lider ülkeler, ekonomik kazançlarını arttırmak adına geliştirdikleri sistemin sorunsuz ilerleyebilmesi için Osmanlı Devletinden şehirlere liman kurulmasını istemiştir. Liman kentlerindeki yaratması beklenen ulaşım, temiz içme suyu, sağlık, aydınlatma ve şebeke sistemi gibi yaşanabilecek olumsuzluklara karşı yatırımlarını korumak için belediyelerin kurulması hususunda ısrarcı olmuşlardır. Kurulacak belediyelerde gayrimüslim veya iş yaptığı Levantenlerin söz sahibi olmalarını talep etmişlerdir. İstanbul'da ilk modern belediyecilik hareketi 13 Haziran 1854'te yaşanan Kırım savaşı sonrasında başkentte oluşan olumsuz gelişmeleri engellemek adına müttefik ülkelerin isteği üzerine gerçekleştirilmiştir. İlk belediyeye İstanbul Şehremaneti adı verilmiştir ve Meclis-i Vela tarafından bir nizamname hazırlanarak idarenin başına bir şehremini yani başkan

atanmıştır. İstanbul Şehremanetinin kurulmasıyla birlikte Galata ve Beyoğlu civarında iş ve liman bölgesinin sorunlarına çözüm üretmek için Altıncı Daire-i Belediye kurulmuştur. Benzer oluşumlar Selanik, Beyrut ve İzmir gibi ticaretin yaygın olarak görüldüğü liman kentlerinde de oluşturulmuştur (Ortaylı, 2010: 435-436).

Cumhuriyetin ilanının ardından Ankara hükümeti, 1930'lu yıllarda belediyecilik ile ilgili yasal düzenlemeler yapmıştır (Dinçer, 1998: 102).

1 Eylül 1930 yılında uygulamaya konulan yürürlüğe giren “5393 sayılı Belediye Kanunu” 53 yıldan beri uygulandığı görülen belediyeler “*Dersaadet ve Vilayet Belediyeler Kanununa*” son vermiştir. Bu kanun cumhuriyetin modernizasyon misyonunu yerine getirmesi bakımından çıkarılan yeni kanunda belediyelerin güçlendirilmesi ve devletin denetimi altında olması gerektiği düşünülerek oluşturulmuştur. Hazırlanan bu kanunda beş temel anlayışın izleri görülmektedir. Birinci ilkede belediyeler arası eşitlik vurgusu yapılmıştır. İkinci ilkede belediyelerin hizmet ve icraatlarında serbest bırakılması gerektiği savunulmuştur. Üçüncü ilkede belediyelerin üzerinde güçlü bir denetim olması gerektiği açıklanmıştır. Bu açıklamanın temel dayanağı ise, belediyelerin kanunlara muhalif icraatlarını engellemek ve belediye işlerinin bütçeye uygun yürütülmesini sağlamaktır. Dördüncü ilkeye göre tek kademeli seçim ile vatandaşın aktif siyasete dahil edilmesi sağlanmalıdır. Beşinci ilke ise belediyelerin vereceği hizmetlerin sınırları büyütülmelidir (IULA-EMME, 1993: 87-88).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda görüldüğü üzere merkezi otorite ağırlığını belirli ölçüde hissettirmiştir.

2.3.1. Belediyelerin Kurulması ve Sınırlarının Tespiti

Belediyelerin kurulması ve sınırlarına ilişkin tespitler aşağıdaki gibidir:

Dördüncü maddeye göre:

Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.

İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz.

Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskûn sahaslarının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir.

Bir veya birden fazla köyün köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülkî idare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi durumunda, valinin bildirimine üzerine, mahallî seçim kurulları, on beş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seçmenlerin oylarını alır ve sonucu bir tutanakla valiliğe bildirir.

İşlem dosyası valinin görüşüyle birlikte Çevre ve Şehircilik Bakanlığına gönderilir. Cumhurbaşkanı kararı ile o yerde belediye kurulur.

Yeni iskân nedeniyle oluşturulan ve nüfusu 5.000 ve üzerinde olan herhangi bir yerleşim yerinde, Cumhurbaşkanı kararı ile belediye kurulabilir.

Belediyelerin sınırlarına ilişkin şartlar ise aşağıda belirtildiği gibidir:

Beşinci maddeye göre:

Yeni kurulan bir belediyenin sınırları, kuruluşu izleyen altı ay içinde aşağıdaki şekilde tespit edilir:

a) Eskiden beri o yerleşim yerine ait sayılan tarla, bağ, bahçe, çayır, mera, otlak, yaylak, zeytinlik, palamutluk, fundalık gibi yerler ile kumsal ve plajlar belediye sınırı içine alınır.

b) Belediye sınırlarını dere, tepe, yol gibi belirli ve sabit noktalardan geçirmek esastır. Bunun mümkün olmaması durumunda, sınır düz olarak çizilir ve işaretlerle belirtilir.

c) Belediyenin sınırları içinde kalan ve eskiden beri komşu belde veya köy halkı tarafından yararlanılan yayla, çayır, mera, koru, kaynak ve mesirelik gibi yerlerden geleneksel yararlanma hakları devam eder. Bu haklar için sınır kâğıdına şerh konulur.

d) Çizilen sınırların geçtiği yerlerin bilinen adları sınır kâğıdına yazılır. Ayrıca yetkili fen elemanı tarafından düzenlenen kroki sınır tespit tutanağına eklenir (<https://www.tbmm.gov.tr>, 2005).

2.3.2. İdari Yönetim Birimlerinden Belediyelerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Belediyelerin görev sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

- Şehirlere inşaat, temiz su, yol ve şebeke sistemi gibi altyapı hizmetlerini sağlamak,
- Şehir için gerekli olan bilgi sistemlerini ve haritaları hazırlamak,
- Sokakların düzenlenmesi, temizliği ve atık maddelere ilişkin çalışmalar gerçekleştirmek,
- Zabıta, yangın ve doğal afet arama kurtarma timi ve sağlık hizmetleri gibi çalışmalarda bulunmak,
- Şehir içerisinde trafik hatlarını ve sistemi düzenlemek,
- Ölüyü defnetme ve mezarlık işlemlerini yapmak,
- Çevre düzenlemelerini için planlar hazırlamak,
- İnsanların yaşadıkları evlere ilişkin düzenlemeler gerçekleştirmek,
- Sosyal ve kültürel anlamda gençlere yönelik etkinlikler düzenlemek,
- Sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinde bulunmak,

- Çiftlerin evlilik işlemlerini gerçekleştirmek,
- Meslek kursları açmak,
- Mali ve ticari ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Belediyelerin görevlerinin yanı sıra yetki ve ayrıcalıkları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

- Belediye sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlarla yöreye özgü çalışmalar yapmak amacıyla işbirlikleri gerçekleştirmek,
- Yasaların vermiş olduğu yetkiler çerçevesince yönetmelik çıkarmak, yasaklar koymak ve ceza vermek,
- Yasalarda belirtilmiş olan izin ve ruhsatları vermek,
- Su, atık su, doğal gaz gibi belediyelerin verdiği hizmetler karşılığı olan bedelleri toplamak,
- Temiz içme suyu, sanayi firmalar için endüstriyel su sağlamak,
- Atık suları ile içme sularının karışmasını engellemek için sistem geliştirmek,
- Toplu taşıma sistemi için otobüs, deniz, tünel ve raylı sistem kurarak işletilmesini sağlamak,
- Katı atıkların özel bir alana toplanarak türlerine göre ayrıştırılması ve geri dönüşümü ile doğaya zarar vermemesi adına ortadan kaldırılması gibi faaliyetlerin gerçekleştirmek,
- Vatandaşa hizmet için belediyenin sınırları içerisinde yer alan bazı taşınır ve taşınmaz araçları satın almak, kiralamak veya kamulaştırma faaliyetinde bulunmak,
- Borç almak ve belediyeye yapılan bağışları toplamak,
- Meyve-sebze halleri, otobüs terminalleri, fuar alanı, iskele inşa etmek ve işletim hakkı vermek,
- Vatandaşa yönelik yapılmış olan dinlenme ve eğlence tesislerine işletim hakkı verip denetimlerini yapmak,
- Seyyar satıcıların beldelerde izinsiz satış yapmasını engellemek,
- Reklam panoları ve tabelalar için uygun standartlar belirlemek,
- Halk sağlığı ve çevreye zararlı etkisi olabilecek işyerlerini şehir merkezlerinden uzak alanlara toplanmasını sağlamak,

- Çevre kirliliğine sebebiyet verecek inşaat malzeme atıkları, gaz depolama alanları, hurda eşya, odun ve kömür gibi ürünlerin satışlarını yapan firmaları tespit etmek ve merkez dışına çıkarılmasını sağlamak,
- Her türlü toplu taşıma aracı, servis aracı ve taksinin ücretleri ile yol güzergahlarının yasanın belediyelere verdiği yetki çerçevesinde düzenlemektir (Erbay ve Akgün, 2017: 300-302).

2.3.3. Belediye Yönetimi Sorunları

Belediye yönetimine ilişkin sorunlar aşağıdaki gibidir:

- Belediye teşkilatı kurulmasında yaşanan sorunlar,
- Ölçek ve maliyete ilişkin sorunlar,
- Coğrafya ve yerleşim sorunları,
- Mali kaynak yetersizliğinden doğan sorunlar,
- Eğitimli personelin bulunmamasından kaynaklanan sorunlar,
- Yönetim tekniklerine ilişkin yapılan yanlışlıklardan doğan sorunlar,
- Yapı ve görev sorunları,
- Yerel halktan ve siyaset tarzından doğan sorunlar,
- Meclisten, encümeden ve belediye başkanından kaynaklanan sorunlar,
- Merkezi yönetimden, belediyecilik anlayışından ve mevzuat değişiminden kaynaklanan sorunlar olarak özetlenmektedir (Özgür, 2002; 293-303).

2.4. Büyükşehir Belediyelerinin Tarihsel Gelişimi

İngilizce anlamı metropol olarak ifade edilen kavram dilimizde büyükşehir veya anakent olarak tanımlanmaktadır. Büyükşehir terimi ile anlatılmak istenen şehrin büyüklüğü değil, yeni bir idari teşkilat birimi olmasıdır. Buna rağmen tanım hakkında net bir fikir ortaklığı sağlanamamaktadır. Çünkü büyükşehir kavramının iktisadi, mali, sosyal, idari ve politik boyutları bulunmaktadır. Tanım üzerinde net bir fikir birliği sağlanamamasına rağmen Tokyo, Londra, Paris ve Toronto gibi büyük metropollerde de büyükşehir belediyesi oluşumlarının benzerleri görülmektedir (Yıldırım, 1997: 213).

Büyükşehir belediyesi kanunu olarak kabul edilen 3030 sayılı yasaya göre yapılan tanımlar büyükşehir belediyesine bakışın farklılığını göstermektedir.

3030 sayılı büyükşehir belediyesi kanunun üçüncü maddesinde büyükşehir; “*Belediye sınırları içerisinde, merkez ilçe dahil, birden fazla ilçe bulunan şehirler*” olarak tanımlanmıştır. Büyükşehir belediyesi tanımına bakacak olursak; “*Büyükşehirlerde kurulan belediye*” denilmektedir (<https://www.hkmo.org.tr/>, 2019).

Büyükşehir düzenlemesi 1982 Anayasası'nın 127. Maddesini temel almaktadır. Bu maddeye göre yaşanan alanın büyüklüğü beraberinde farklı yönetim sistemlerinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. 3030 sayılı kanun ile Ankara, İstanbul ve İzmir'de birbirine bağlı iki farklı belediye sistemi kurularak ve yerleşim yerinde büyükşehir belediyesi kurulmasını için sınırları içerisinde birden çok ilçenin olmasının gerekliliği şartı konmuştur. Fazla ilçenin bulunmaması durumunda merkezi yönetimin belirleyeceği koşullara göre en az iki yeni ilçenin kurulması şartı koyularak büyükşehir belediyesi kurulması ön görülmüştür. Bu kanunda nüfus şartı aranmamaktadır. Ankara, İstanbul ve İzmir'den sonra 1986 ve 1987 yılları arasında çıkarılan kanunlarla Adana, Bursa, Gaziantep ve Konya illerinde büyükşehir belediyeleri oluşturulmuştur. Merkezdeki ilçeler ise kanunda geçen adıyla ilçe belediyesi olarak kabul edilmiştir. Bu ilçelerde kanuna dayalı sorun olmaması adına yapay ilçeler oluşturulup, eklemeler yapılmıştır. Bir süre sonra ekonomik sebeplerden dolayı yapay ilçe oluşturulması ve büyükşehir belediyesi kurulması anlayışından vazgeçilmiştir. Bunun yerine kanun hükmünde kararname (KHK) uygulaması oluşturulmuştur. Mersin, Eskişehir, Diyarbakır, Antalya, Samsun, İzmit ve Erzurum ise 1993 yılında bu sisteme dahil edilmiştir. Yeni büyükşehir belediyelerinin kurulmasından sonra merkezde ilçe sayısını arttırmak yerine alt kademe belediyeler sistemine geçilmiştir. 2000 yılına gelindiğinde ise Sakarya ili içerisinde 593 sayılı KHK ile Adapazarı Büyükşehir Belediyesi kurulmuştur (İzci ve Turan, 2013: 123).

3030 sayılı yasa 23 Temmuz 2004 yılında Resmi Gazetede 5216 sayılı kanun yayımlanana kadar yürürlükte kalmıştır. Yeni gelen kanun ile idarenin yapısı ve tanımlamalara getirilen sınırlar açısından bazı hatalar içerdiği bilinmesine rağmen sürece sağladığı katkılar çok önemlidir. Büyükşehirlerin kuruluşu, şehirlerin sınırlarının ve planlamalarının belirlenmesi açısından 5216 sayılı yasa bir önceki yasaya göre objektif ve anlam açısından net ölçütler ortaya koymuştur (Özdemir ve Meşhur, 2011: 173-174).

5216 sayılı kanunun üçüncü maddesine göre Büyükşehir Belediyesi;

En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyon sağlayıp kanunlarla verilmiş olan görev ile sorumlulukları yerine getiren, yetkilerini kullanan, idari ve mali özerkliğe sahip olmakla birlikte karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişiliklerdir.

Bu tanıma göre ilk defa büyükşehir belediyeleri idari ve mali özerkliği yasal zeminde kendine yer bulmuştur (Çolak, Sağlam ve Topal, 2017: 8).

Bu kanunda görüldüğü üzere coğrafi alanın ölçülmesi ve demografik açıdan nüfus şartı konularak büyükşehirlerin sınırları, yetki ve görev alanları arttırılmıştır. Pergel adı verilen bir yöntem ile illerdeki valilik binaları merkez kabul edilerek nüfusu bir milyona kadar olan illerde yarıçap 20 km, bir veya iki milyona yakın olan illerde ise 30 km ve nüfusu iki milyonu aşan illerde ise 50 km yarıçap sınırı büyükşehirler için belediye sınırı olarak kabul edilmiştir. İstanbul ve İzmit için ise kilometre hesabı yapılmadan il idari sınırları büyükşehir belediye sınırı olarak kabul edilmiştir. Böylece sekiz yıl sonra yapılacak olan 6360 sayılı kanunun temellerinin atılması sağlanmıştır. Pergel yöntemi ise günümüzde uygulanmamaktadır (Ayyıldız, Çiçek ve Ayyıldız, 2016; 281).

2.4.1. İdari Yönetim Birimlerinden Büyükşehir Belediyelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

5216 sayılı yasa gereğince büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- İlçe belediye yönetimlerinin fikirleri doğrultusunda, büyükşehir belediyelerinin strateji, hedef, yatırım ve bütçe planlarını belirlemek,
- Çevreye zarar vermeden imar planları oluşturmak,
- Büyükşehir sınırları içerisinde yer alan belediyelerin tasarlayacakları imar planlarını düzenlemek, değişiklikleri hazırlamak, parselasyon işlemlerini gerçekleştirmek ve onaylarını yapmak,
- Nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde uygulama imar planlarını veya parselasyon planlarını yapmayan ilçe belediyelerini takip etmek ve ilgili planları yapmasını sağlamak,
- Kanunların verdiği yetkilerce proje, yapım, bakım ve onarım işlerini yaparak ruhsat vermek,
- Gecekondu kanununca verilmiş olan yetkilerce işlemler yapmak,

- Büyükşehir Belediyelerince kurulan ve kazanç getiren iş merkezlerine ruhsat vermek ve denetimlerini sağlamak,
- Büyükşehirlerin ulaşım ağ haritalarını hazırlamak,
- Kentsel dönüşüme ilişkin denetlemeleri yapmak,
- Kara, deniz, su ve demiryolu ağlarında bulunan toplu taşıma aracı ile taksi sayılarını düzenleyerek bilet ve ücret tariflerini, zamanlarını, güzergahlarını belirlemek,
- Araç yerleri tespit ederek işletmek veya işleme açmak,
- Kanunların verdiği yetki sınırlarınca trafik düzenlemelerini yapmak,
- Büyükşehir Belediyesinin sınırları içerisinde bulunan meydan, cadde, ana yol ve bulvarların bakım ve onarım çalışmalarını yapmak,
- İlan ve reklam asılacak yerleri tespit etmek,
- Meydanlara, bulvarlara, caddelere, yollara, sokaklara ve üzerlerinde yer alan binalara numara ile isim verme işlemlerini yapmak,
- Şehirde özel bir bilgi sistem ağı oluşturmak ve geliştirmek,
- Tarım ve su alanlarının sürdürülebilir kalkınma ilkesi dahilinde korunmasına yardımcı olmak,
- Ağaçlandırma hizmetlerini yapmak,
- Eğlence yerleri, halk sağlığını etkileyecek yerler ve çevreye etkisi büyük olacak işyerlerini kentte belirlenmiş alanlarda toplanmasını sağlamak,
- Çevre kirliliğine sebebiyet verecek olan inşaat artıkları, hurda eşya alanları, odun, kömür ve moloz gibi zarar verici maddelerin depolama alanlarını belirlemek ve yerleşim birimleri dışına konulmasını sağlamak,
- Katı atık yönetim planlarını düzenlemek ve toplanmasını sağlamak,
- Sanayi ve tıbbi atıkların çevreye zarar vermesini engellemek için özel alanlar oluşturmak,
- Deniz yolu taşıma araçlarının atıklarının toplanmasını sağlamak,
- Gıda işletmelerinin denetimlerini yapmak, yiyecek ve içeceklerin tahlillerinin yapılabilmesi için laboratuvarlar oluşturmak,
- Belediye sınırlarınca bulunan işletmeler için zabıta hizmetleri sağlamak,

- Gerekli hallerde amatör spor kulüplerin malzeme desteği vermek ve yarışlar tertipleme,
- Gerekli hallerde sağlık, öğretim ve sosyal hizmetler için tesisler yapmak ve malzeme yardımlarında bulunmak,
- Tarihi bakımdan önem taşıdığı tespit edilen yerlerin bakım, onarım ve güvenliğini sağlamak,
- Su ve şebeke sistemi hizmetlerini vermek,
- Derelerin temizliğini gerçekleştirmek,
- Kaynak suyu ve arıtma sonucu ortaya çıkarılan temiz suları satmak,
- Mezarlık alanlarını belirlemek ve mezarlıklar için alan yapılmasını sağlamak,
- Toptancı hallerini ve mezbahaların yapılmasını ve işletilmesini sağlamak, ruhsat vererek denetlemek,
- Gerekli hallerde deprem bölgelerine ulaşım aracı ve ekipman desteği sağlamak,
- Yangınlara karşı ve acil durumlar için ilk yardım hizmetleri düzenlenmek,
- Patlayıcı ve yanıcı madde üretilen yerleri bularak denetimler yapmak,
- Merkezi ısıtma sistemlerinin kurulmasını sağlamak,
- Afet riski taşıdığı tespit edilen binalardan tahliyelerin yapılmasını sağlamak ve binaları yıkmaktır (Erdem, 2015: 129-134).

2.4.2. 6360 Sayılı Kanuna Göre Büyükşehir Belediyesi Yasası ve Etkileri

6360 sayılı ‘‘Ondört ilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’’ 30 Mart 2014 tarihli yerel seçimlerin ardından yürürlüğe sokulmuştur. Bu kanunun 08.10.2012 tarihli genel gerekçesine göre, büyükşehir sınırları içerisinde verilmesi planlanan hizmetlerin merkezi birimler tarafından düzenlenmesi ile oluşan mali kazancın yapılan işlerde verimlilik, organize olma ve kalite açısından başarı getireceğine inanılmaktadır. 6360 sayılı büyükşehir belediyesi kanunu ile verilmekte olan hizmetlerin merkezi yönetim tarafından daha büyük ve etkin şekilde verilecek olmasından dolayı maliyetlerin azalması planlanmıştır (Usta, Akman ve Kocaoğlu, 2018: 223).

Aşağıdaki tabloda bu yasa ile büyükşehir belediyesi olan yeni iller ve ilçeler gösterilmektedir.

1.4.Tablo 2: Yeni Büyükşehir Belediyesi Yapılan İller ve Yeni Kurulan İlçeleri

Büyükşehir	İlçe	Büyükşehir	İlçe
Aydın	Efeler	Mardin	Artuklu
Balıkesir	Karesi	Muğla	Menteşe
	Altıeylül		Seydikemer
Denizli	Merkezefendi	Ordu	Altınordu
Hatay	Antakya	Tekirdağ	Süleymanpaşa
	Defne		Kapaklı
	Arsuz		Ergene
	Payas	Trabzon	Ortahisar
Malatya	-	Şanlıurfa	Eyyübiye
Manisa	Şehzadeler		Haliliye
	Yunussemre		Karaköprü
Kahramanmaraş	Dulkadiroğlu	Van	Tuşba
	Onikişubat		İpekyolu

Kaynak: Oktay, 2016: 82

Tüm bu gelişmeler açısından değerlendirildiğinde il sınırı içerisinde hizmet üretmesi planlanan büyükşehir belediyesi modelinin ortaya çıkaracağı olumlu gelişmeler aşağıdaki gibidir:

- Yüksek fayda getirmesi planlanan bu belediyelerin son teknolojik cihazlar ile donatılmasının önü açılacaktır.
- Nitelikli personel istihdamı sağlanacak ve iş gücü açısından ortaya çıkacak uzmanlaşma ile verimlilikte artış olacaktır.
- Merkezden gönderilmesi planlanan kaynakların etkin kullanımı sağlanacaktır.
- İl sınırları içerisinde bütünleştirilmiş birimler arasındaki ortak çalışmalar imkanların adil şekilde dağıtılmasını sağlayacak bir yapının ortaya çıkması kolaylaşacaktır.
- İl sınırları içerisinde birbirine eş imar planları yapılabilecektir (<https://www2.tbmm.gov.tr>, 2012).

6360 sayılı kanundan sonra ortaya çıkan değişiklikler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- 14 il belediyesi büyükşehir belediyesine çevrilmiş ve büyükşehirlerin rakamı bu yasa sonrasında 30'a çıkarılmıştır.

- İl mülki sınırları büyükşehir belediyesi sınırlarına kadar genişletilmiş ve büyükşehirlerde yer alan ilçe belediyelerinin sınırları da ilçe mülki sınırları ile eş düzeye getirilmiştir.
- Büyükşehir Belediyelerinin bulunmadığı illerde, nüfusu 2.000'den az olduğu tespit edilen belediyeler köye dönüştürülmüştür.
- 5747 sayılı yasanın çıkarılmasıyla birlikte büyükşehir ve ilçe belediyesi olarak adlandırılan iki kademeli büyükşehir belediyesi modeline göre nüfusu 2.000 koşulu hariç büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan köyler ve belde belediyeleri tüzel kişiliğini kaybederek ve mahalleye dönüştürülmüştür.
- Büyükşehir belediyesinin kurulduğu illerde merkezi yönetimin kırsal alanda ekibi olarak görülen bucak ile bucak teşkilatlanması kaldırılmıştır.
- Büyükşehir belediyesi olabilmek için belediye nüfusunun 750.000'inden fazla olması şartı, kent nüfusunun 750.000'inden kesinlikle fazla olması gerektiği yönünde değiştirilmiştir.
- Büyükşehirlerde yapay bir ilçe belediyesi kurabilmek için nüfusun 50.000'den fazla olması şartı 20.000'e çekilerek değiştirilmiştir. Mahalle kurulması ise nüfusun 500 kişiyi aşması gerekmektedir.
- Büyükşehir belediyelerinin kurulduğu şehirlerde il özel idareleri kaldırılmıştır.
- Büyükşehir belediyelerinin sayılarının artması ve yerel yönetimlerde yaşanan değişiklikler sonucunda genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar yeniden düzenlenmiştir (Tekin, 2018: 89-90).

2.4.2.1. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasına İlişkin Olumlu Yaklaşımlar

6360 sayılı yasanın büyükşehirlerle getireceği yeni yönetim anlayışına yönelik olumlu yaklaşımlar aşağıdaki gibidir;

- Yasayla birlikte güçlenecek olan büyükşehir belediyeleri, kanun yapma gücü hariç olmak koşuluyla kendi içerisinde bir yerel hükümetlere dönüşmesi planlanmaktadır. Böylece vatandaşlar merkezi idareden çok bağlı buldukları büyükşehir belediyelerine yönelecek, hizmete erişimleri artacak ve büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalan köylere hizmet götürmek kolaylaşacaktır.

- Yasayla beraber taşrada hizmet bütünlüğünün sağlanacağına inanılmaktadır. Özellikle yapı ve organizasyonlardaki ortak çalışmalar ile günümüze kadar soruna sebebiyet veren faaliyetlerin düzeltilmesi planlanmaktadır.
- İktisadi kazanç anlamında olumsuzluklara sebep olan belediyelerin kaldırılması ile sürecin tersine çevrileceği düşünülmektedir.
- 6360 sayılı yasa sonrasında milletvekillerinin yürütme üzerindeki güçlerinin azaltılması sağlanacaktır.
- İllerdeki valilerin otoritesinin artması ve merkezi idare adına karar alıcı pozisyona gelmesi planlanmaktadır.

2.4.2.2. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasına İlişkin Olumsuz Yaklaşımlar

- Yeni yasa bölücü örgütlerin söylemi olan “*demokratik özerklik*” terimini kuvvetlendireceği ve ülkenin bölünmesine hizmet edeceği düşünülmektedir.
- Yönetimdeki iki başlılık hem anayasaya uygunluk açısından hem de ikili yönetimin doğuracağı yönetsel sorunlardan dolayı olumsuz etki edeceği savunulmaktadır.
- İl idaresi sisteminin yaşayacağı güç kaybı sebebiyle hukukun üstünlüğü, devletin tarafsızlığı ve kamu düzenini sağlayacak makamların ortadan kalkmasına sebep olması beklenmektedir.
- Genel yönetim sistemi içerisindeki aktörlerin konumları ve karşılıklı ilişkilerinin değerlendirilmesi yapılmadan belediye başkanlarının yetkilerinin artırılmasının süreci olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.
- Hizmetlerini sunumunda belediyelerin kapasite eksikliği ve hizmetin verileceği alanın büyüklüğü sebebiyle aksaklıklar yaşanabileceği öngörülmektedir.
- Yasanın bazı hükümlerinin Türkiye'nin imzalamış olduğu sözleşmelere aykırılık taşıması yerellik ilkesinin zedelenmesine neden olması beklenmektedir (Erbay, 2017: 129-134).

2.4.2.3. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasına Getirilen Eleştiriler

6360 sayılı büyükşehir yasasına ilişkin siyasal ve sosyal açıdan çok çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

a) Anayasaya Aykırılık Sorunu

Anayasamızın 127. maddesine geçen ‘il’ terimi ile belirtilmek istenen il özel idareleri olarak adlandırılan yapılardır. 22 Şubat 2005 tarihli ve 5302 sayılı il özel idareleri yasasının dördüncü maddesinde ‘‘nerede bir il idaresi varsa orada bir il özel idaresi vardır.’’ denilmektedir. Bilindiği üzere bir bölgede şehir kurulması sonrası il özel idareleri kurulur ve tüzel kişiliği sona eren şehirlerde kaldırılır. Buna rağmen 12 Kasım 2012 tarihli 6360 sayılı kanuna göre belirlenmiş yirmi dokuz ilde şehirlerin tüzel kişiliği ve il genel idareleri sona erdirilmeden il özel idarelerinin varlığına son verilmiştir ve bu durum Anayasamızın 127. maddesine aykırılığı doğurmaktadır. Anayasamıza göre köy: ‘‘halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere karar organları yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişiliği olan yerler’’ olarak tanımlanmıştır fakat 6360 sayılı yasanın birinci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca köylerin tüzel kişiliklerine son verilmiş ve mahalle adı ile anılmaya başlanmışlardır. 127. maddeye göre vatandaşa hizmet için kurulan mahalli idareler:

‘‘İl, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişiliktir.’’ ifadesi ile açıklanmıştır. Bu sebeple beldenin kurulu olduğu yerlerde bir belde belediyesi yapısının olması zorunlu tutulmaktadır ancak 6360 sayılı kanuna göre belde belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve ilçede kurulmuş olan belediyelerin idaresine girmesi sağlanmıştır ve bu durum anayasaya aykırılık sebebidir (Gözler, 2013: 5-7).

b) Yerel Özerkliğe Uygunluk Sorunu

Türkiye Cumhuriyeti olarak Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda çekince koymadığımız 5. maddeye göre; ‘‘Yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuatın el verdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz.’’ denilmektedir fakat bu yasa çerçevesinde birçok belediye ve köyün yerel halka danışılmadan kapatıldığı bilinmektedir.

c) Temsiliyet Sorunu

Kanunun çıkarılması ile birlikte birden çok köy mahalleye çevrilmiş ve bu durum beraberinde belde sakinlerinin kendileri adına karar verdiği meclislerin kapatılmasına sebep olmuştur. Kırdaki yaşayan ve kent merkezi ile ilişkisi minimum düzeyde olan belde sakinlerinin kent adına alınacak olan kararlarda danışılacak bir mercii olması kent merkezinde yaşayanlar açısından da sıkıntılar oluşturacağı düşünülmektedir.

d) Hizmette Halka Yakınlık Sorunu

Büyükşehir belediyesinin mesafece uzakta olan yerleşim birimlerine hizmet götürmesi bölge sakinlerini merkeze bağlı kılma amacıyla yapıldığı düşünülmektedir ve bu durum yerinden yönetim / hizmette halka yakınlık ilkesine aykırı olarak kabul edilmektedir.

e) Hizmet Etkinliği Sorunu

Mesafelerin artması ile birlikte kaynak israfı ve verilen hizmetlerin verimsiz olacağı düşünülmektedir.

f) Yerinden Yönetim Sorunu

Büyükşehir Belediyesi yasasına göre il özel idarelerine son verilmiş ve valilikler bünyesinde kurulan yatırım izleme komisyonları kurulmuştur. Böylece merkezi yönetimin güçlendirilmesi planlanmıştır.

g) Kır- Kent Sorunu

Büyükşehir Belediyesi kurulmasından ve kırsal yerleşim yeri olarak anılan köylerin mahalleye dönüşüm sürecinden sonra kır-kent ayrımı yapılamaz olduğu görülmüştür.

h) Kırsal Hizmetler Sorunu

Büyükşehir Belediyesi yönetiminin gelirlerinin artması ve kapatılan yerel yönetimlerin personelleri ile araçlarının hizmetlerine girmesine rağmen kırsala hizmette verimliliğinin düşeceği tespit edilmektedir. İl özel idarelerinin kaldırılması ile birlikte kırsal bölgelerde hizmetlerin azaldığı ve yapılan hizmetlerin oy kaygısı ile verileceği düşünülmektedir.

1) Köylerin Kapatılması Sorunu

Köylerin kapatılması ile birlikte tarımsal verimin düşeceği ve köylünün kentli yaşama geçişi ile birlikte idari, mali ve siyasi birçok sorunla uğraşacağı bilinmektedir. Bununla birlikte nüfusu 500 kişi olmayan köylerin mahalleye dönüşüp dönüşmeyeceğine yönelik net bir tavır konulamamaktadır. Kırsal alanlarda güvenliği sağlayan jandarma kolluk kuvvetlerinin yerlerini polis güçlerine bırakması beraberinde çeşitli sorunları getirecektir.

i) Vergi Sorunu

Büyükşehir belediyesi kanunu sonrasında yerel yönetimlerin ödeyeceği vergi yüklerinde artış görülmektedir. Mahalleye dönüşen köylere gelen ek vergiler köylüyü zarara sokacaktır (Zengin, 2014: 111-114).

2.4.2.4. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Tüzel Kişiliği Kaldırılan Köy İdarelerine Etkisi

Köylerin mahalleye dönüşmesi sonrasında elde edilecek avantajlar ve dezavantajlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

a) Dezavantajlar

- Köylerin mahalleye dönüştürülmesi sonucu bir kimlik bunalımı yaşanacağı düşünülmektedir.
- Tüzel kişiliği kaldırılan köylerin taşınır ve taşınmaz mallarına el konulmaktadır ancak hem ilçe belediyesi hem de büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan köylerin mallarının paylaşılması hususu iki belediye arası büyük sorunlara sebep olacaktır.
- Köylerin mahalle olması ile birlikte emlak vergisi gibi köylerde daha önce ödenmeyen yeni vergi türleri ortaya çıkacaktır.
- Mahalleye dönmüş olan köy haneleri emlak vergisi sistemi haricinde taşınmaz kültür varlıklarının korunması için yüzde onluk bir oranda katkı payı ödemek zorunda kalacaklardır.
- Köylerde su kullanımları ücretlendirilecek ve çöp vergisi ödenmeye başlanacaktır.
- Köye yapılması planlanan su, kanalizasyon ve yol harcamalarına yasanın çıkarıldığı tarihten beş yıl sonra ilave bir vergi ödemeleri gerekecektir.

- Köylere ev yapılması için belediyelerden ruhsat alınması gerekecektir.
- Turizm bölgelerinde belde belediyelerin kapatılması bölgeyi olumsuz etkileyecektir.
- Mevzuatta köylerin özel bir kanunu bulunmasına rağmen mahalleye dönüşmüş köylere ilişkin net bir içerik bulunmamaktadır. Bu durum beraberinde sorunlara yol açacaktır.
- Köy muhtarları temsil gücü açısından birden çok yetkiye sahipken mahalle muhtarlarının temsiliyet gücü sınırlıdır.
- Köylere hizmet götürme birlikleri yasa ile atıl konuma düşecek ve ulaştırılması planlanan hizmetlerde aksamalar yaşanacaktır.

b) Avantajlar

- Belediyelerin gerçekleştireceği hizmetler ilçe ve çoğunlukla büyükşehir belediyelerince verilecektir. Su, şebeke sistemi işlemleri, ulaşım hizmetleri, köyü yollarının yapım, bakım, onarım, temizlik ve düzeni gibi çalışmaların yapılması büyükşehir belediyelerince sağlanacaktır. Büyükşehir belediyesi yetkileri dışında kalan atık toplama, evlilik, cenaze gibi hizmet ve işlemleri ise ilçe belediyelerince yapılması planlanmaktadır (Çukurçayır, Negiz ve Yemen, 2014: 7-8).

Köylerin mahalleye dönüşmesi sürecinin avantajlarının olacağı yönündeki düşüncelere rağmen dezavantajlarının daha çok olacağı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞANLIURFA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE İLÇELERİNDE YAPILAN DERİNLEMESİNE MÜLAKATLAR VE ARAŞTIRMA SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tezin üçüncü bölümünde ele alınan konuların uygulamadaki etkilerini görmek amacıyla yapılmış olan araştırmanın sonuçları değerlendirilecektir. Bu çalışmadaki temel amaç, 6360 sayılı Kanunun kabul tarihi ve uygulandığı günden bugüne kadar yasanın getirdiği değişikliklerin kırsal alanlarda yaşayanlar üzerinde sosyal ve ekonomik açıdan etkilerinin incelenmesidir.

3.1. Araştırmanın Konusu

Araştırma konusu olarak yeni büyükşehir belediyesi düzenlemelerini Şanlıurfa köylerine sosyo–ekonomik yansımaları üzerinde çalışılmıştır. Çalışmanın ana gerekçesi 6360 sayılı yasanın sonucunda Şanlıurfa’da kurulmuş olan büyükşehir belediyesinin köylere sosyal ve ekonomik bağlamda ne kadar yardım yaptığının ölçülmesidir. Bu amaçla hem akademik kaynaklar incelenmiş hem de yöre halkı ile yüz yüze görüşülerek yasanın etkileri araştırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Uygulaması ve Kapsamı

İlgili çalışma da Şanlıurfa’nın Birecik, Suruç ve Halfeti illerindeki sınır mahallelerde yaşayan hane halkları ile görüşülmüştür. Yeni büyükşehir düzenlemelerinin köylere sosyo – ekonomik etkilerini görmek amaçlı 15 açık uçlu soru sorulmuş ve verilen yanıtlar kayıt altına alınmıştır. Birecik’te eski adı Zehri yeni adı Çiçekalan’a çevrilmiş olan, Halfeti’de eski adı Ank yeni adı ise Yeşilözen olan, Suruç’ta ise eski adı Zebeşker yeni adı Yanaloba olan mahalle sakinleri ile görüşme yapılmıştır. Çiçekalan Mahallesi merkeze 96.4 kilometre, Yeşilözen mahallesi 98.3 kilometre, Yanaloba mahallesi ise 51.1 kilometre uzaklıktadır. Görüşmelerden önce mahalle muhtarlarından telefon aracılığı ile randevu alınmıştır. Randevu sonrasında görüşme verilen tarihlerde muhtarlar ziyaret edilmiş, aynı mahallede yaşayan kadın, erkek, genç ve yaşlı mahalle sakinleri ile toplamda bir muhtar ve on mahalle sakini olmak üzere yüz yüze görüşmeler sağlanmıştır. Her üç mahalle için muhtarlar dahil olmak üzere toplamda 30 kişi ile konuşulmuştur.

Görüşmelerin büyük kısmı mahalle muhtarlarının evlerinde veya mahalle camisi içerisinde gerçekleştirilmiştir. Her bir mahalleli ile yirmi ile otuz dakika boyunca görüşülmüştür. Görüşmeler esnasında önceden hazırlanmış sorular sorulmuş ve mahalle sakinlerinin konuya ilişkin şikayet ve önerileri kayıt altına alınmıştır. Tüm kayıtlar yazılı ve sözlü izinler istenerek ses kaydına alınmıştır.

Ayrıca tezin konusuna yönelik araştırma yapmak amacıyla Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Strateji Geliştirme ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı ile de görüşme için birebir randevu alınmıştır ancak birimin yoğunluğu ve seçimler öncesi çalışmalar sebebiyle sorularımıza e-mail sistemi ile yanıt verilmiştir.

3.3. Şanlıurfa İle İlgili Temel Bilgiler

Arami-Süryani olarak adlandırılan bir grup, Şanlıurfa iline ilk yerleşen ve bölgeye Urhai veya Orhai isimlerini koyan kavim olmuştur. Sonraki süreçte bölgeye yerleşmiş Helenler, Edessa ismini koyarak Şanlıurfa'ya yerleşmişlerdir. Helen olarak adlandırılan topluluğun vermiş olduğu bu isim '*suyu bol*' anlamına gelmektedir. Bunların yanı sıra bölgeye suyu '*güzel çeşme*' anlamına gelen Kaliruha adı verilmiştir. Müslüman Arapların bölgeyi fethi sonrasında ise yalnızca Ruha kelimesi kullanılarak bölge anılmaya başlanmıştır. Osmanlı devrinde ise bölgeye Urfa ismi verilmiştir. Urfa'da sırası ile Selefkoslar, Orshoene, Romalılar, Halifeler Devri, Emeviler, Abbasiler, Hamdani ve Numeyriler, Selçuklular, Haçlı Kontluğu, Zengiler, Eyyubiler, Mısır Memlükleri, Karakoyunlular, Akkoyunlular, Safeviler hüküm sürmüştür.

Osmanlılar ise 16. Yüzyıl başlarında Mısır devletine bağlı olan Urfa'yı Yavuz Sultan Selim tarafından 5 Nisan 1517 yılında almıştır. Urfa fethinden sonra Diyarbakır ilinin bir sancağı olarak imparatorluğun bir parçası olmuştur. İlk valisinin Piri Bey'dir. Osmanlı idaresi süresince bölge Celali İsyanları ve Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın fethi döneminde geçici olarak başka devletlere bağlansa da Osmanlı Devleti ile bağlarını hiç koparmamış ve sadık kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonucu Osmanlı Devleti'nin yenilmesi ile bölge İngilizlerin işgaline uğramıştır. Daha sonra İngilizler yerini Fransızlara bırakmıştır. Bölge 11 Nisan 1920 yılında Fransız kuvvetlerinden temizlenmiştir (<https://www.sanliurfa.bel.tr>, 2017).

Harita 1: Şanlıurfa İl Haritası

Kaynak: <https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/1/58a2b6938028a.pdf>, s. 1

3.3.1. Coğrafi Konumu

Şanlıurfa Güneydoğu Anadolu Bölgesinde içerisinde yer alan, doğusunda Mardin, batısında Gaziantep, kuzeybatısında Adıyaman, kuzeydoğusunda Diyarbakır illeri ile çevrilmiştir. Şanlıurfa, Türkiye-Suriye hattında 789 kilometre uzunluğa sahip olup güney sınırımızı oluşturmaktadır. Merkez rakımı 518 metredir ve iklimi yazları sıcak ve kurak, kışları bol yazları daha ılıman geçen karasal iklim özelliği taşımaktadır. Şanlıurfa'da kar ve don olayları ise çok az görülmektedir. Arap Platformu olarak adlandırılan bölgenin kuzey bölümleri ile Güneydoğu'da Toroslar'ın orta kısmının güneyinde bulunan Şanlıurfa'da dağların yükseklikleri düşüktür.

İl'in bilinen dağları; Karacadağ (1938 m), Tektek (449 m), Susuz (801 m), Germuş (771 m), Şebeke (750 m) ve Arat (840 m) dağlarıdır. Şanlıurfa genel olarak plato görünümündedir. Bunlar; Harran, Suruç, Viranşehir, Hilvan, Ceylanpınar, Bozova ve Siverek'tir. Fırat nehri ise Şanlıurfa'nın ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en önemli akarsuyudur (T.C. Şanlıurfa Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018: 1).

3.3.2. Nüfus Yapısı

Şanlıurfa Türkiye'nin dokuzuncu en kalabalık kenti olarak kabul edilmektedir. 1990 yılında 1 milyon olan kent nüfusu, 2000 yılında 1.4 milyona, 2009 yılında 1.6 milyona, 2008 yılında ise 1.8 milyona ulaşmış olduğu raporlanmıştır. Bununla birlikte Şanlıurfa nüfusunun büyük kısmı köy veya kasaba gibi şehir merkezinden uzakta kalan kır yerleşmelerinde yaşamaktadır. Kırsal nüfusun kent nüfusu içerisindeki oranı % 44.53 olarak tespit edilmiştir (Karasu, 2014: 179).

Şanlıurfa ilinde genç nüfus ağırlığı dikkat çekici bir biçimde yüksektir. 2013 yılı doğum istatistiklerine göre Türkiye'de toplam doğurganlık hızı 2.07 (çocuk) iken Şanlıurfa'da doğurganlık hızı 4.31 (çocuk) olarak tespit edilmiş ve ilk sırada yer almasını sağlamıştır. Doğan toplam çocuk sayısı oranına bakılacak olursa İstanbul ve Ankara illerinden sonra doğumun en çok görüldüğü üçüncü kent olduğu görülmektedir. 2013 yılı verilerine göre il nüfusunun % 61.03'ü 25 yaş altındadır. 25-65 yaş arası nüfus ise toplam nüfusun % 35.46'sını oluşturmaktadır. 65 yaş üzeri nüfus verisi % 3.51 olarak ölçülmüştür (TÜİK, 2013: 12).

2013-2017 yıllarında Şanlıurfa ve Türkiye geneline ilişkin veriler ise aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 3: Yıllar İtibarıyla Türkiye ve Şanlıurfa'nın Nüfus Karşılaştırılması

Yıllar	Şanlıurfa	Türkiye	Şanlıurfa Nüfus Artışı (Binde)	Türkiye Nüfus Artışı (Binde)
2013	1 801 980	76 667 864	22,4	13,7
2014	1 845 667	77 695 904	24	13,3
2015	1 892 320	78 741 053	25	13,4
2016	1 940 627	79 814 871	25,2	13,5
2017	1 985 753	80 810 525	23	12,4

Kaynak: <http://www.investsanliurfa.com/sanliurfa/demografik-yapisi-ve-iscucu--51>, 2017

3.3.3. Ekonomik Yapısı

Şanlıurfa ilinin ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma, enerjiye, turizme ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bununla birlikte Atatürk Barajında yürütülen balıkçılığında Şanlıurfa ekonomisine katkıda bulunmaya başlamıştır. Tekstil ve gıda sektörünün toplam imalat içerisindeki payı % 71 civarına ölçülmüştür. Şanlıurfa ekonomisinin büyük bölümünün tarıma dayalı olduğu bilinmektedir. Türkiye’de toplam sulanabilen alanların % 10’a tek başına sahip olan Şanlıurfa’da bu arazilerin %30’una kadar sulanabildiği bilinmektedir.

Atatürk Barajı hidroelektrik santrallerinde 2015 yılsonu itibarıyla üretilen enerji miktarının 4.651.725.620 kWh. olacağı tespit edilmiştir. Atatürk barajı enerji üretimi için tam kapasite çalıştırıldığında 5 günde İstanbul’un yıllık su ihtiyacını karşılayabilecektir. Yörede tarıma dayalı bir sanayi ağının geliştiği bilinmektedir. En çok ekilen ürünler ise hububat ve pamuktur. Bölgede bulgur, un ve tekstil fabrikaları ağırlıklı bulunmaktadır. TÜİK’in 2015 yılı verilerine göre küçükbaş hayvancılığın %9,3’ü Şanlıurfa’da bulunmaktadır. Atatürk Barajının bölgede aktif hale geçmesinden sonra balıkçılık yörede gelişim göstermiştir. Şanlıurfa’da Atatürk Baraj Gölü tatlı su balıkçılığına ek olarak 17

adet özel işletme de alabalık yetiştiriciliği faaliyeti yapılmaktadır (<http://www.sanlıurfayikob.gov.tr>, 2019).

3.3.4. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Şanlıurfa İline Olası Etkileri

3.3.4.1. İdari ve Mali Sonuçlar

Şanlıurfa'nın bütünşehir olarak büyükşehir belediyesi haline getirilmesinin kentteki idari yapıyı değiştireceği düşünülmektedir. Bu yasa ile kentte mevcut olan 30 il özel idaresi ve bucak kaldırılacak olup, 15 belde belediyesi ve 1153 adet köyün tüzel kişiliğine son verilmesi planlanmaktadır. Kentlerdeki taşra teşkilatları ile ilçe belediyeleri büyükşehir belediyesine bağlanarak bir hizmet birimi haline getirilecektir.

Mali açıdan incelendiğinde ise 6360 sayılı kanunun getirdiği en önemli değişiklik Genel Bütçe Vergi Giderlerinden Pay Verilmesi Kanunu hususunda olmuştur (Karasu, 2013: 7).

Bu kanuna göre; büyükşehir ilçe belediyeleri payının %2.50'den %4.50'e çıkarıldığı görülmektedir. Diğer belediyelerin paylarında ise %2.85'ten %1.50'ye düşürülmesi ve sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksine göre dağıtımı esnasında eşit sayıda ilçe grupları oluşturulması yerine eşit nüfusta belediye gruplarının oluşturulması kararlaştırılmıştır. Ayrıca nüfusu 10.000'in altında olan belediyeler için ayrılan denkleştirme ödeneğinin dağılımında nüfus kriterinin öne çıkarılması ve il özel idarelerinin genel bütçe vergi giderlerinden pay verilmesi kanununa göre belirlenmiş olan %1.15'lik payın %0.05'e düşürülmesine karar verilmiştir (Koyuncu, 2012: 3).

Bu değişiklikten sonra Şanlıurfa ilçelerindeki artış ve azalış oranları aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Viranşehir ilçesi %28, Suruç'ta %40, Siverek'te %24, Hilvan'da %15, Ceylanpınar'da %28 ve Birecik'te %23 oranında gelir payının azaltıldığı görülmektedir. Buna karşılık Akçakale'de %13, Bozova'da %117, Halfeti'de %61 ve Harran'da %231 oranında artış olmuştur (Koyuncu, 2012: 21).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin büyükşehir olmadan önce 2014 yılındaki bütçesi aşağıdaki gibidir;

2014 yılında Şanlıurfa Belediyesi 5779 Sayılı Genel Bütçe Vergi Gelirleri payı olarak 256.730.072,25Türk Lirası, Öz geliri olarak 81.559.023,49Türk Lirası olmak üzere toplam 338.289.095,74Türk Lirası gelir elde edilmiştir. Bu gelirlerden 5779 Sayılı Genel Bütçe Vergi Gelirleri payı olarak paylarından 35.431.877,15Türk Lirası Belediyemizin borçlarına mahsuben kesilmiş, geriye kalan 221.298.195,10Türk Lirası net gelir olarak Belediyemiz gelirine tahsilât kaydı yapılmıştır. Belediyemiz 2014 yılında toplam 338.289.095,74Türk Lirası gelir elde etmiş olup, bunun 35.431.877,15Türk Lirası 5779 Sayılı Genel Bütçe Vergi Gelirleri payından,6.473.115,14Türk Lirası Kamu kurum ve kuruluşlarla borçlarına karşılık mahsup yapılmış ve Geriye kalan 296.384.103,45Türk Lirası net gelir tahsilâtı yapılmıştır. 2014 yılında Personel, sosyal güvenlik kurumu, mal ve hizmet alımları, faiz giderleri, cari transferler, sermaye giderleri için 343.956.430,33Türk Lirası gider yapılmıştır (<http://www.sanlıurfa.bel.tr>, 2014).

2018 yılı bütçesi ise;

2018 yılında Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 5779 Sayılı Genel Bütçe Vergi Gelirleri payı olarak 792.610.280,50 TL, öz geliri olarak 238.264.788,73 TL olmak üzere toplam 1.030.875.069,23 TL gelir elde edilmiştir. Bu gelirlerden 5779 Sayılı Genel Bütçe Vergi Gelirleri paylarından 59.261.555,82 TL Belediyemizin borçlarına mahsuben kesilmiş olup geriye kalan 733.348.724,68 TL net gelir olarak belediyemiz gelirine tahsilât kaydı yapılmıştır. Belediyemiz 2018 yılında toplam 1.030.875.069,23 TL gelir elde etmiş olup, bunun 59.261.555,82 TL. 5779 Sayılı Genel Bütçe Vergi Gelirleri payından, 20.346.681,69 TL kamu kurum ve kuruluşların borçlarına karşılık mahsup yapılmış ve geriye kalan 951.266.831,72 TL net gelir tahsilâtı yapılmıştır. 2018 yılında; personel, sosyal güvenlik kurumu, mal ve hizmet alımları, faiz giderleri, cari transferler, sermaye giderleri, sermaye transferleri ve borç verme için 1.151.179.819,34 TL gider yapılmıştır (<https://www.sanlıurfa.bel.tr>, 2018).

Her iki bütçenin kıyaslaması yapıldığında Şanlıurfa'nın Büyükşehir olması ile birlikte Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden aldığı pay ile öz gelirlerinde büyüme olduğu görülmektedir.

3.3.4.2. Siyasi ve Politik Sonuçlar

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin gelmesiyle birlikte başkan veya milletvekili seçimi yapılırken ulusal değerler ve milli birlik bilincine göre hareket edilmektedir. Yerel seçimlerde büyükşehir başkanı, belediye başkanı veya muhtar seçilirken ise adayların yereldeki bilinirlikleri ön plana çıkmaktadır. Bu durum

beraberinde kır ve kent düzleminde farklılığı ortaya çıkarmaktadır. Kentte yaşayan topluluk daha objektif olarak tercih yaparken kır kesiminde yaşayan topluluk daha duygusal ve akrabalık ilişkilerine göre tercih yapabilmektedir. Özellikle ulaşım, iletişim ve konum bakımından merkeze uzak olan bölgelerde demokrasinin işlemesi ve adil seçimler açısından pek çok sorun yaşanacağı görülmektedir. (Kalağan, 2018: 598)

Kırsalda seçimlere ilişkin Şanlıurfa ili üzerine yapılan araştırmalarda bazı ilçe ve köylerde ortaya çıkan bulgulara göre terör fikrine yaklaşım, aşiret aile yapısı, etnik yapı (Türk, Arap ve Kürt gibi), din ve ideolojik etmenlerin karar düzleminde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Beren, 2013: 210).

31 Mart 2019 yerel seçimler öncesi Şanlıurfalı bazı milletvekilleri ve siyasetçilerin partilerine destek için verdiği açıklamalar ildeki siyasi ve politik yapıyı özetler niteliktedir.

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Başkanı ve AK Partili Mehmet Kasım Gülpınar seçimlerin öncesinde *“Allah sizden emaneti ehline vermenizi emrediyor, bu emir hepimiz için geçerli, sadece yöneticiler için değil, herkes için halk için de geçerlidir. Halk emaneti nasıl verir? Sandığın başına gider, oyunu atar ve emanetini verir. Allah size bir emanet veriyorsa, bunun hesabını soracak demektir. Vicdan rahatlığıyla size diyorum ki, yarın inşallah mahşerde Allah'ın karşısına çıktığımız zaman, o emaneti bize verdiğinden dolayı, size inşallah hiçbir hesap sormayacak.”* sözleri ile partisinin adayına oy istemiştir (www.gazeteduvar.com.tr, 2019).

Şanlıurfalı siyasetçilerden Mustafa Göktaş ise AK Parti'den Karaköprü Belediye Başkanlığı için AK Parti'den aday olan Metin Baydilli için oy isterken *“Analarım, bacılarım, Allah için peygamber için Metin Baydilli'ye destek çıkın. Ben 32 devlet gezdim. Sudan'a gittim polisler beni kapıda karşıladı. Beni Erdoğan vatandaşı olarak karşıladılar alıp Ömer Beşir'in yanına götürdüler. Orada bir ay kaldım. Türkiye'nin 81 il ve ilçesi 31 Mart'ta AK Parti'ye oy verin Erdoğan'a oy verin. Erdoğan'a oy verdikten sonra cennetin anahtarı cebinizdedir. Bunu iyi bilin.”* diyerek hem partisine, genel başkanına ve yerel seçimdeki adaylarına oy istemiştir (Budak, <https://www.sanliurfaolay.com>, 2019).

Her iki örnekte de görüldüğü üzere insanları vicdan ve din üzerinden konuşarak etkilemeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

3.3.4.3. Sosyo–Kültürel Sonuçlar

Bu yasanın sosyo – kültürel açıdan köylüleri kentli hale getirdiği görülmektedir fakat kentlilik olgusu yasal bir zeminden ziyade kentli yaşamına alışma ve davranış biçimlerini değiştirme yolu ile gelişebilir. Kent içerisinde yaşayan toplulukların genel davranışları olan olaylara duygusal açıdan bakmak yerine maddi açıdan değerlendirme, bağımsızlık ve bireysellik arzusu, toplumsal sorumluluk ve bu sorumluluğun yaratacağı aidiyet olgusunun kazanılması yolu ile kentlileşme gerçekleşebilir. Oysaki kır yaşamı incelendiğinde komşuluk ilişkilerinin sıkça görüldüğü, topluluk anlayışına önem verildiği ve ekonominin tarıma dayalı olduğu bir yapı ile karşılaşmaktadır. Köy topluluklarının ise geçmişten günümüze kendilerine ait bir kimliği bulunmaktadır. Mevcut yasa ise bu kimliği yok edecek olup köylüleri mahalleli olarak adlandıracaktır

(İrdem ve Mutlu, 2016: 172).

Ülkemizde 1950’li yıllar sonrası belediyeçilik faaliyetlerinin kırsal alanlarda kurulması ile birlikte köylüler devlete ulaşamayacağı hissini yenmiş ve birey olarak önemsendiklerini hissetmişlerdir. Büyükşehir Belediyesi Yasası ile bu süreç kırdaki yaşayan insanlar için geçmişe dönüş olacaktır. Köylerin mahallelere dönüşmesi birçok noktada söz haklarını kısıtlayacak ve özerk olan köy yapısını bozacağı düşünülmektedir. Köy halkı siyasi bir araç olarak görülecek ve girişimci ruhu kısıtlanmış olacaktır

(Mutlu, 2013: 9).

3.4. Mülakat Analizleri

Araştırma sürecinde üç muhtar ve yirmi yedi mahalle sakini ile yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak görüşülmüştür. Ayrıca Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Geliştirme ve Daire Başkanlığı biriminden yeni düzenlemelere ilişkin görüşleri istenmiştir ve iletilen sorulara yazılı bir materyal ile yanıt verilmiştir.

Görüşmelerdeki amaç, 6360 Sayılı Kanun’un köylere dönüşmüş mahallelerde sosyal ve ekonomik açıdan olumlu ve olumsuz etkilerini, mahalle sakinlerinin yasaya ilişkin kişisel görüşlerini ve vatandaşın Büyükşehir Belediyesi ile ilişkisini analiz etmektir.

3.4.1. Katılımcıların Profili

Yapılan çalışma esnasında sorulara yanıt veren mahalle sakinlerinin profili aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.1: Yarı Yapılandırılmış Mülakat Tekniği Katılımcılarının Profili

Katılımcı Bilgisi	Bağlı Bulunan Mahalle	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Medeni Durum	Öğrenim Durumu
K1	Çiçekalan	Erkek	66	Köy Muhtarı	Evli	İlkokul
K2	Çiçekalan	Kadın	59	Ev Hanımı	Evli	Okumamış
K3	Çiçekalan	Kadın	20	İşsiz	Bekar	Lise
K4	Çiçekalan	Kadın	55	Ev Hanımı	Evli	Okumamış
K5	Çiçekalan	Kadın	23	İşsiz	Bekar	İlkokul
K6	Çiçekalan	Kadın	46	Ev Hanımı	Evli	Okumamış
K7	Çiçekalan	Erkek	39	Mevsimlik İşçi	Evli	Açıköğretim Lisesi
K8	Çiçekalan	Erkek	26	Mevsimlik İşçi	Bekar	Lise
K9	Çiçekalan	Erkek	31	Çiftçi	Evli	Ortaokul
K10	Çiçekalan	Erkek	31	Tamirci (Bobinaj Ustası)	Evli	Okumamış
K11	Çiçekalan	Erkek	44	İş Makinası Operatörü (Belediye İşçisi)	Evli	İlkokul Mezunu
K12	Yanaloba	Erkek	45	Köy Muhtarı	Evli	Lise
K13	Yanaloba	Kadın	55	Ev Hanımı	Evli	Okumamış
K14	Yanaloba	Kadın	16	İşsiz	Bekar	Ortaokul
K15	Yanaloba	Kadın	31	Ev Hanımı	Evli	İlkokul
K16	Yanaloba	Kadın	32	Ev Hanımı	Evli	İlkokul
K17	Yanaloba	Kadın	29	Ev Hanımı	Evli	İlkokul

K18	Yanaloba	Erkek	61	Çiftçi	Evli	İlkokul
K19	Yanaloba	Erkek	60	Oto Galerici	Evli	Ortaokul
K20	Yeşilözen	Erkek	54	Köy Muhtarı	Evli	İlkokul
K21	Yeşilözen	Erkek	36	Serbest Meslek	Evli	Yüksek Lisans
K22	Yeşilözen	Erkek	45	Çiftçi	Evli	İlkokul
K23	Yeşilözen	Erkek	36	Serbest Meslek	Evli	İlkokul
K24	Yeşilözen	Erkek	59	Çiftçi	Evli	İlkokul
K25	Yeşilözen	Erkek	79	Çiftçi	Evli	İlkokul
K26	Yeşilözen	Erkek	60	Çiftçi	Evli	Ortaokul
K27	Yeşilözen	Kadın	34	Ev Hanımı	Evli	İlkokul
K28	Yeşilözen	Kadın	62	Ev Hanımı	Evli	Okumamış
K29	Yeşilözen	Kadın	21	İşsiz	Bekar	Ortaokul
K30	Yeşilözen	Kadın	59	Ev Hanımı	Evli	İlköğretim

3.4.2. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ile Görüşme Notları

SORU 1: *Yeni Büyükşehir düzenlemelerinin neden olduğu başlıca zorluklar, uygulamaya geçiş esnasında ve günümüzde yaşanan sorunlar nelerdir?*

AMAÇ: Bu soru ile Büyükşehir Belediyesi birimlerinden geçmişte ve günümüzde yaşadıkları sıkıntılara ilişkin tespitte bulunmaları istenmiştir.

Stratejik Geliştirme ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı bu soruyu üç açıdan ele alıp, iletmişlerdir.

a) Köylerin Tüzel Kişiliğinin Son Bulması Nedeniyle Ortaya Çıkan Sorunlar

6360 sayılı Kanun kapsamında büyükşehir olan kentler arasında en fazla köye sahip olan kent Şanlıurfa'dır. Şanlıurfa'da 1.155 adet köy bulunmaktadır. 1.155 adet köyden 235'inde içme suyu yetersizdir. 50 köyde ise içme suyu olmakla birlikte suyun debisi yeterli değildir. Yalnızca 187 köyde kanalizasyon sistemi bulunmaktadır. Tüm köylerin yolu olmakla birlikte bu yolun 3.700 km'lik bölümü asfalt, 3.600 km'lik bölümü ise stabilize yoldur. Şanlıurfa'da aşiretler ya da aileler arası kavgalar nedeniyle köyler kendi içinde bölünmüştür. Bu bölünmüşlüğün sonucu olarak Şanlıurfa'da 1.155 köyün yanında 1.582 adet mezra bulunmaktadır. 3194 sayılı İmar kanununun "Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulması" başlıklı 8.maddesinde

6495 sayılı torba yasa ile eklenen (ğ) fıkrasına göre; ("Ek: 12/7/2013-6495/73 md.) Büyükşehir belediyesi sınırının il sınırı olması nedeniyle mahalleye dönüşen, nüfusu 5.000'in altında kalan ve kırsal yerleşim özelliği devam eden yerlerdeki uygulamalar, büyükşehir belediye meclisince aksine bir karar alınmadıkça, uygulama imar planı yapılıncaya kadar yirmi yedinci madde hükümlerine göre yürütülür. Yerleşme ve yapılaşma özellikleri, mimari doku ve karakteri, gelişme düzey ve potansiyeli açısından önem arz eden köylerde bu özellikleri korumak, geliştirmek ve yaşatmak amacıyla muhtarlık katılımı ile ilgili idarelerce köy tasarım rehberleri hazırlanabilir. Köy tasarım rehberleri ilgili idare meclisi kararı ile onaylanır ve uygulanır. " Bu yeni düzenlemeye göre büyükşehir olan illerde mahalleye dönüşen ve nüfusu 5.000'in altındaki köylerde uygulama imar planı yapılıncaya kadar-büyükşehir belediye meclisi aksine bir karar almadıkça- 27 inci madde hükümleri uygulanmaya devam edilecektir. Madde 42 ile yapılar "İdari Müeyyideler" başlığı altında düzenlenmiş olup 27.madde kapsamındaki yapılar hakkında, 42.maddenin 5.fıkrasında özel bir düzenleme yapılmıştır. Ancak kanun koyucu 27. Maddeyi değiştirirken bu fıkrayı değiştirmeyi unutmamıştır. Buna göre, "27 nci maddeye göre İl Özel İdaresince belirlenmiş köy yerleşme alanı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri il özel idaresince incelenerek fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zafî maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi halinde yapı sahibine belirlenmiş olan bir Türk Lirası idari para cezası verilir. Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, Türk Lirasından az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarının beşte biri olarak uygulanır.

b) Meraların Korunmasına İlişkin Yaşanan Sorunlar

6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesinin sınırlarının kırsal alanları da kapsayacak şekilde il sınırlarına genişletilmesi nedeniyle yeni bir kırsal alan tanımına ihtiyaç duyulmaktadır. Tüzel kişiliği bulunmayan mevcut mahalleler ile kırsal alandaki bu yeni mahalleler arasında bir ayırımı gidilememektedir. Bunun sonucunda büyükşehirlerdeki tüm meralar belediye sınırları içerisindeki meralar kapsamına girmektedir. Bu nedenle mera işgallerinde artık Türk ceza kanununun 154. maddesinin 2. Fıkrasına göre değil 3091 sayılı kanunun 15. Maddesine göre ceza verilebilecektir. Sonuç olarak, 6360 sayılı Kanun ile belediye sınırları içerisindeki meralara yapılacak ilk işgal cezasız kalacak ve aynı kişi tarafından ikinci kez işgal edilmesi halinde de 3 yıl yerine en fazla 2 yıl ceza verilebilecektir. Meraların mevcut korunmasının zayıflatan bu durumu önlemek için yasal düzenleme yapılmalıdır. İlçe belediye başkanları ne yazık ki köy muhtarları kadar meralara sahip çıkmadığından bu yerlerin işgal edilmesi söz konusudur. Köy tüzel kişiliklerinin sona erdirilmesi hatalı olmuştur. Tüzel kişiliği olmayan mahalle muhtarlıkları doğan boşluğu dolduramamıştır. 190 km uzaklıkta olan köyün mezarlığından büyükşehir belediyesinin sorumlu olması anlaşılır değildir. Mezarlıklar ilçe belediyesine devredilmelidir.

c) Devir Tasfiye Komisyonları İşlemleri Esnasında Yaşanan Sorunlar

"1.155 köy tüzel kişiliğinden tek bir beyan olmadığından genel olarak bir devir kararı alınmış ancak o da uygulamada sorunlara yol açmaktadır. Tapu kayıtlarındaki şerhlerin, icraların kaldırılması sorun olmaktadır. Devir tasfiye komisyonları için örnek formlar oluşturulup ortak bir eğitim verilmediğinden kişilerin bilgi ve öngörüsü çerçevesinde karanlıkta paylaşım yapılmıştır. Devir tasfiye komisyon kararları gerçeği tam yansıtmadığı ortadadır. Komisyon aslında yeni belediye başkanları seçildikten sonra göreve başlaması gerekirken seçimden önce komisyon paylaşımı yapıp dağıtılmıştır. Örneğin; Komisyonun 26/03/2014 tarihli ce 2014/81 sayılı kararıyla il özel idaresine ait 843 adet taşınmazdan 221 adet taşınmazın mülkiyeti komisyon kararıyla Büyükşehir Belediyesine

devredilmiştir. 843 adet taşınmazdan 557 adet taşınmaz maliye hazinesine devredilmiştir. Yeni kurulan Haliliye ve Eyyübiye ilçe belediyelerine sadece birer adet taşınmaz verildiğini belirtmemiz gerekir. Buradan taşınmazların %75'inin belediyeden başka kurumlara dağıtıldığı sonucuna varılmaktadır

(Çelik, 2014: 1-3).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin bütçesi ve verdiği hizmetleri aşağıdaki gibi özetlenmektedir.

3.4.3. Mahalle Sakinleri İle Yapılan Görüşmeler

SORU 1: *6360 sayılı yasaya bağlı yeni büyükşehir düzenlemeleri hakkında görüşleriniz nelerdir?*

AMAÇ: Yasa hakkında soru sorulmasındaki temel amaç, mahalle muhtarlarının ve sakinlerinin bilgilerini ölçmek ve idari değişim esnasındaki fikirlerini almaktır.

Bu soruya K1, K12 ve K20 olarak adlandırılan muhtarlarca verilen cevaplar genellikle olumsuz yönde olmuş ve yeni düzenlemelerin içeriğine dair bilgileri eksik olduğu görülmüştür.

“Büyükşehir Belediye yönetimi gelip bize hiçbir şey anlatmamıştır. Yardım sıfır. Sadece televizyona çıkacakları zaman mesaj gönderiyorlar.” K1 kodlu Çiçekalan mahallesi muhtarı yasaya bakışını bu cümleler ile ifade etmiştir.

K12 Kodlu Yanaloba mahallesi muhtarı yasaya ve değişimlere dair fikirlerini *“Büyükşehir Belediyesi yasası ve yeni düzenlemelerin bize anlatıldığı kadarıyla çok yararlı olacağını ve köylerin mahalleye dönüşeceğini biliyorum. Yararlı olacağını düşünüyorum ancak yeterli hizmetleri alamamaktayız. Gerekli başvuru ve taleplerimizi yapmamıza rağmen yardım yapılmamaktadır ancak büyükşehir belediyesi yasınının yararlı ve doğru olduğunu düşünüyorum.”* şeklinde özetleyerek ifade etmiştir.

K20 kodlu Yeşilözen mahalle muhtarı ise *“İyidir.”* İfadesi ile yasa hakkındaki görüşünü belirtmiştir.

Mahalle halkının çoğu yasa ve düzenlemeler hakkında *“Bilmiyorum”* yanıtını vermişlerdir. Buna rağmen K7 kodlu mahalle sakini *“Büyükşehir belediyesi yasası ve düzenlemeler sonrası ilerleyen süreci başından beri sevmiyorum. Bizler için iyi değildir. Yatırımlar olmuyor. Eskisi iyi idi şimdiki kötü”* demiştir.

K11 kod adlı mahalle sakini ise *“Yasaya dair olumlu düşünceler içerisindeyim. Çok güzeldir. Mesela Şanlıurfa'nın büyükşehir olması bütün vatandaşlarımıza hizmet açısından çok güzeldir. Gaziantep otuz yıldır büyükşehir belediyesi ile yönetilmektedir. Daha iyi hizmetler alıyor ve çok gelişiyor. Şanlıurfa'da gelişir ve kırsal bölgelere, köy alanlarına daha çok hizmet olacağını tahmin ediyorum ve de oluyor yani.”* İfadeleri ile yasaya ve düzenlemeye ilişkin fikirlerini paylaşmıştır.

Muhtarlar ve mahalle sakinlerinin çoğu düzenlemeler hakkında fikirleri olmamasına rağmen süreci olumlu olarak değerlendiren vatandaşlarda olmuştur.

SORU 2: *Yasayla birlikte gelen yeni düzenlemelerden sonra günlük hayatınızda ne gibi değişimler yaşanmıştır?*

AMAÇ: Bu sorunun amacı, mahalle sakinlerinin yasanın gündelik hayatların etkisi konusunda bilgi almaktır.

Çiçekalan mahallesi muhtarı K1'e göre günlük hayatlarındaki değişime ilişkin fikirlerini *“Hiçbir değişim olmadı. Yine köy hayatı yaşıyoruz.”* sözleri ile aktarmıştır.

K12 kodu ile belirtilen Yanaloba mahallesi muhtarına göre ise *“Eskiden köydük ve ihtiyacımız olan hizmetleri imece usulü karşılamak durumundaydık ama şuanda büyükşehir yasası ile gerek ilçe gerek büyükşehir belediyeleri nezdinde hizmetler getirilecektir ancak talep ve isteklerimize rağmen hizmetler gelmese de ileriki yıllarda isteklerimizin de karşılanıp yasanın gelecek için faydalı olacağına inanıyorum.”* ifadesi ile düşüncelerini belirtmiştir.

K20 kodu ile adlandırılan Yeşilözen mahalle muhtarının konuya ilişkin görüşlerini *“Büyükşehir belediyesi çok fazla katkı vermemektedir fakat son iki senedir kaymakam beyden çok yardım görüyoruz. Yetkili olarak ağırlıklı kaymakam beyi görüyoruz.”* sözleri ile aktarmıştır.

Diğer tüm mahalle sakinlerinin de yorumları ağırlıklı olarak *“Herhangi bir değişim yaşamadık. Köy aynı köydür. Değişim olmadı.”* cevapları verilmiştir. K11 kodu ile belirtilen mahalle sakini ise soruyu *“2015 yılından sonra çok daha iyi. Daha çok gelişiyor ve çağdaşlaşıyoruz. Mesela daha fazla hizmet alıyoruz.”* şeklinde yanıtlamıştır.

Soruya yönelik alınan cevaplarda insanların yaşam alanlarına ilişkin bir değişimin yaşanmadığı yönünde eleştiriler aktarılmıştır. Yalnızca bir vatandaş olumlu yorumda bulunmuştur.

SORU 3: *6360 sayılı yeni büyükşehir yasası ile köyünüzün mahalleye dönüşüm sürecinde bölgede yaşayan hane halkları olarak görüşleriniz alındı mı?*

AMAÇ: Bu soru ile görüşülen kişilerin yasa yapımı sürecinde bölgelerinin ziyaret edilip edilmediği ve görüşlerinin alınıp alınmadığını ölçmektir.

Çiçekalan mahallesi muhtarı K1' in bu soruya yanıtı “*Yok görüşümüz alınmadı.*” yönünde olmuştur. Yanaloba mahallesi muhtarı K12'nin cevabı ise “*Doğrusunu isterseniz ben bu konuda görüş veya herhangi bir ifademiz alınmadı*” şeklindedir. Yeşilözen mahallesi muhtarı K20'nin beyanı “*Ara sıra geliyorlar. Ne ihtiyacınız var diye soruyorlar. 2012 yılı öncesinde de geldiler. Geliyorlar ve sorunlarımızı dinliyorlar ancak bir çözüm üretmiyorlar.*” şeklindedir.

Bu soruya iki muhtarın yanıtı olumsuz olurken Yeşilözen mahallesi muhtarı yetkililer ile görüştüğünü beyan etmiştir. Mahalle muhtarının kaymakam ile iyi ilişkiler içerisinde olmasının iletişim kanallarını açtığı düşünülmektedir. Her üç mahalledeki araştırmaya konu olan diğer kişilerin de beyanları belediye idaresinden kimseyle süreç boyunca görüşmedikleri yönündedir.

SORU 4: *Büyükşehir Belediyesi yönetiminin mahallenize sağladığı eğitim, kültürel ve sosyal hizmetler nelerdir ve bu hizmetlerden beklenen verimi alabiliyor musunuz?*

AMAÇ: Bu soru ile mahalle sakinlerinin eğitim, kültür, spor ve yaşamlarına ilişkin sosyal hizmetlerden yararlanış şekillerine dair bilgi alınması amaçlanmıştır.

Çiçekalan mahalle muhtarı soruya “*Herhangi bir hizmet alamamaktayız. Sadece bir taziye evi yaptılar. Çocuklar için ise taşınmalı servis sistemindeyiz. Devlet tarafından tahsis edilen araçlar ile çocuklarımızı okumaya ilçelere gönderiyoruz*” yanıtını vermiştir.

Yanaloba mahallesi muhtarı “*Maalesef mahallemizde herhangi bir sosyal faaliyet, meslek edindirme kursu veya kültürel faaliyet çalışmaları yapılmamıştır. Yapılan bütün taleplerimiz de hiçbir zaman karşılanmadı. Büyükşehir yasası ile verilen hakların ben iddia ediyorum yüzde birini özellikle kendi mahallem açısından söylemem gerekirse*

görmemişiz. Ortaokul ve lise öğrencilerimiz için ise taşınmalı servis sistemi verilmektedir. Çocuklar için ise daha önce valilik tarafından okulumuzun bahçesine getirilen çocuk parkımız vardı ancak on yıl kadar önce okulumuz taşınınca o parkta yıkıldı. Şuanda çocuklarımız için park ve oyun alanı yoktur. Gerekli birimlere dilekçelerimizi verdik. İstişare halindeyiz. Umarım talebimiz yerine gelecektir.” diyerek durumlarını özetlemiştir.

Yeşilözen mahallesi muhtarı ise “Pek fazla almıyoruz. Sosyal hizmetler yoktur. Bizim mahallemizde kurs bulunmamaktadır. Ortaokul ve lise öğrencilerimiz için ise servis sistemi vardır. Servis için hatta ben Bakanımız Faruk Çelik ile görüştim. Ne gördük ise onun sayesinde gördük. Ben on senelik muhtarım. Ondan önce Kaymakamlığa, Büyükşehir’e, Milli Eğitim Bakanlığı’na gittim. Hiçbir yardım göremedim. Ayrıca oyun parkımız bulunmaktadır. Mahallemize taziye evi yapılmıştır. Yollara kilit taşı döşenmiştir. Çöp bidonları gelmiştir ancak sosyal anlamda bir yardım görmedik” yanıtını vermiştir.

K3, K7, K8, K9, K19, K10, K14, K15, K17, K29 gibi kadın ve erkeklerden oluşan genç mahalle sakinleri bu soruya cevap olarak herhangi bir sosyal faaliyete yönelik çalışma yapılmadığı bilgisini paylaşmışlardır. Özellikle K29 kodlu Yeşilözen mahallesi sakini “Bir nakış kursu isterdik tabi ama yok.” sözleri ile istekliliğini belirtmiştir.

SORU 5: Mahallenizde geçim kaynağınız nelerdir? Gençlere yönelik iş sahası yaratılıyor mu?

SORU 6: Yeni Büyükşehir Belediyesi düzenlemesi sonrası ekonomik anlamdaki kazanımlarınız nelerdir? Tarımsal açıdan yardım alıyor musunuz?

AMAÇ: Her iki soru ile amaçlanan, mahalle sakinlerinin ekonomik kazançlarına ve özellikle genç kuşağa yönelik iş sahasının var olup olmadığı öğrenilmek istenmiştir.

Çiçekalan mahallesi muhtarına yönelttiğimiz sorular sonrası aldığımız cevaplar “Maalesef hiçbir yardım alamıyoruz. Geçim kaynaklarımız ise hayvancılık ve tarımdır. Fıstık, arpa ve buğday ekiyoruz. Büyükşehir Belediyesi iş sahası yaratmıyor gençlerimize. Mahallemizin gençleri hep şirketlerde çalışıyorlar. Akşamları köye dönüyorlar. Her gün gidiş geliş yapıyorlar.” yönünde olmuştur.

Yanaloba Mahalle muhtarı ‘‘Ekonomik anlamda büyükşehir belediyesinin bir politikasının olup olmadığını bilemiyorum. Bu konularda bize bilgilendirme yapılmadı. Yakın çevremizde fabrikaların bulunmaması sebebiyle gençlerimize istihdam olanağı sağlanamamıştır. Aynı zamanda da çiftçilerimize de herhangi bir destekte bulunulmamıştır. Yani çiftçilerin talepleri olmasına rağmen hiçbir şekilde bize destek olunmamıştır. Temel geçim kaynaklarımız tarım ve hayvancılıktır. Mera arazilerinin oligarşik yapı nedeniyle işgal edilmesinden dolayı hayvancılık biraz sekteye uğramıştır. Fıstık, mercimek, arpa, nohut, kavun, karpuz, bostan tipi dediğimiz acur tarımsal olarak ektiğimiz ürünlerdendir ama pamuğumuz bir iki hanede yapılmaktadır. Kuyu suyu birkaç hanemiz hariç başka yerlerde yok. Genel olarak ise fıstık ve hububat üzerine ekıyoruz. Mahalle gençlerimiz ağırlıklı olarak amelelik yapmaktadır.’’ cümleleri ile düşüncelerini ifade etmiştir.

Yeşilözen Mahalle muhtarı ise ‘‘Tarımsal açıdan yardım alıyoruz. Mahallemizin çevresinde fabrika yok. Geçim kaynağımız tarım üzerinedir. Fıstık ve zeytin ekıyoruz. İş alanımız yok. Gençlerimiz yevmiye usulü iş buldu mu yapıyor yoksa yurt dışına kaçıyorlar ağırlıklı.’’ sözleri ile mahallesinin ekonomik durumuna ilişkin bilgilerini iletmiştir.

K3, K7, K8, K9, K19, K10, K14, K15, K17, K29 gibi kadın ve erkek topluluğundan oluşan genç kuşak mahalle sakinleri ise ekonomik anlamda iş sahası yaratılmadığı, tarım ve hayvancılık hariç bir geçim kaynakları olmadığı, Mersin, Yozgat vb. başka illere mevsimlik işçi olarak gitmek zorunda kaldıklarını aktardılar.

K4 kodlu mahalle sakini geçim kaynaklarını tanımlar iken ‘‘Önceleri pamuk ekiyorduk ancak baraj geldi pamuk öldü şimdi hayvancılık ile uğraşıyoruz. Mevsimlik işçi olarak Afyon’a, Eskişehir’e patates toplamaya gidiyoruz. Şuan yüz elli dönüm tarlamız var bu sene ilk kez fıstık ektik aşulamalarını yaptık. Kayınbabam’ın köyünde yüz elli tane fıstık ağacı vardı onlar bu yıl tuttu oradan kazanç sağladık ama kendi toprağımızı bu yıl alabildik.’’ ifadeleri ile ekonomik anlamda yaşadıkları zorlukları aktarmıştır.

Bölgeye Büyükşehir Belediyesi tarafından yatırımcı çekilememesi de mahalle sakinleri tarafından ekonomik anlamda zorluk yaşamalarına sebebiyet vermiştir.

SORU 7: Büyükşehir Belediyesi mahallenize alt yapı ve ulaşım hizmetleri vermekte midir? Verilen hizmet hakkında görüşleriniz nelerdir?

AMAC: Bu soru Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin çevre mahallelere ulaşım hizmeti sağlarken merkeze uzak mahallelere taşımacılık anlamında bir ağ oluşturup oluşturulmadığını öğrenmek için sorulmuştur.

Çiçekalan mahalle muhtarı K1'in bu soruya yanıtı *“Yok yeterli değildir. Hizmet alamıyoruz.”* şeklinde olmuştur.

Yanaloba mahallesi muhtarı K12 ise *“Büyükşehir Belediyesi bu hizmetleri getirmeden evvel muhtarları dikkate alacak. Köyümde bin ve üzeri nüfusu temsil etmekteyim yani ben halkımın emrindeyim. Muhtarlığı talep etmiş biri değilim. Halkıma hizmetleri yapmakla mükellefim. Belediye beni binlerce insanın temsilcisi olarak dikkate alacak ancak ben yetersiz olduklarını düşünüyorum. Ayrıca altyapı sistemi olarak kanalizasyon anlamında yolun kenarında bulunan kanalı yine bir seçim hediyesi olarak talep ettik ve başarabildik. Verdikleri hizmetlerin çok yetersiz olduğunu düşünüyorum.”* cevabını vermiştir.

Yeşilözen Mahallesi muhtarı K20'nin cevabı *“Hizmetler eksiktir. Daha yapılacak şeyler var. Kanalizasyon yok. Kil taşlarımız eksik.”* sözleri ile sorumuza yanıt vermiştir.

Çiçekalan mahallesi sakinleri *“Kanalizasyon sistemi yok. Ulaşım sistemi belediye tarafından verilmiyor. Servis olanlar dolmuşçuluk yapıyor. Toprağa karışıyor her şey. Ulaşım açısından köyümüzün minibüsü var şimdi arabası olanlar ile ulaşım sağlıyoruz.”* diyerek sorumuzu yanıtlamışlardır.

Yanaloba mahallesi sakinleri genel olarak *“Ulaşımımız yok. Alt yapımız ilçe belediyesi tarafından yapıldı. Bu zamana kadar Büyükşehir Belediyesi iyi miyiz, ihtiyacımız var mı diye sormadı. Biz onu göremedik kapımızda.”* yanıtını vermiştir.

Yeşilözen mahallesi sakinleri ise *“Ulaşım sistemimiz yok. Şehir içi ulaşım olması lazım. Arabası olan çarşıya gidip, merkeze gidip gelebiliyor ama olmayan için zor. Altyapı eksikliklerinde yollarda kilit taşı falan döşenmiş fakat kanalizasyon sorunu hala devam ediyor.”* cümleleri ile düşüncelerini paylaşmışlardır.

SORU 8: *Yasanın kabulü ile köylerinizin mahalleye çevrilmesiyle ortaya çıkan emlak vergisi, çevre temizlik vergisi ve su hizmetleri gibi ödemelere ilişkin fikirleriniz nelerdir?*

AMAÇ: Mahalleye dönüşmüş köyler eski sisteme göre herhangi bir vergi ödemezken yeni büyükşehir düzenlemeleri sonrasında şehir içinde yaşayan bir mahalleli ile aynı vergileri ödemek durumunda kalmışlardır. Bu soru ile yeni oluşan duruma karşı fikirlerinin öğrenilmesi amaçlanmaktadır.

Çiçekalan mahallesi muhtarı K1 süreci *“Her şey ertelendi seçim dolayısıyla. Eğer bir daha ertelenmezse çok vergi verilecektir seçim sonrasında.”* sözleri ile ifade etmiştir.

Yanaloba mahallesi muhtarı K2 *“Açıkçası ben bu konuda duyarlı vatandaşlarımızın sağduyu göstermesini isterim ancak şu bir gerçektir mesela çevre vergisi, emlak vergisi veya su ücretleri, bu konularda herhangi bir hizmet alamıyoruz. Kesinlikle vatandaşlarımız hizmet almamaktadır. Faydasını görmediği bir hizmetin bedelini neden ödesin. Bana pek mantıklı gelmiyor. Buna rağmen büyükşehir belediyesi şehirlerde olduğu gibi her hafta çöp kamyonu yollar ve toplar, kanalizasyon sorunu oldu mu müdahale eder, su arızası esnasında anında müdahale eder ise başta ben olmak üzere tüm mahalle sakinlerinin duyarlı olmasını talep edeceğim ve mahallemizde yaşayan vatandaşların sağduyusundan şüphe duymamaktayım.”* soruya yönelik fikirlerini paylaşmıştır.

Yeşilözen mahallesi muhtarı K20’ nin düşünceleri *“Su şebekemiz yok. Herkes kendi kuyusunu açıyor. Bu kuyulardan su çekerken elektrik kullanıldığı için fatura çok geliyor. Su şebekemiz için tam bir yıldır uğraşıyorum. Beş yıl önce trafomuz ve her şeyimiz kuruldu ama hala bekliyoruz. Tuvalet suyu ile içme suyu birbirine karışmış millet nerdeyse kansere dönecek. Elektrik fatura tutarının yüksek bir tutar olması kuyularımız nedeniyle normaldir.”* ise gelen faturalardan özellikle elektrik faturalarının adil olduğu yönündedir.

Mahalle sakinlerine vergiler konusunda ilettiğimiz soruya verdikleri yanıtlar aşağıdaki gibidir;

K7 kodlu mahalle sakini *“Faturalarım fazla geldiğinde kendi kendime bu neden fazla diyerek kendini sorguluyorum. Bizim mahallede çevre düzenlemesi yapılmıyor. Çöpler toplanmıyor. Çöp kamyonu hiç gelmiyor.”*

K3 kodlu mahalle sakini *“Çok fazla ödeme yapıyoruz ama hizmet alamıyoruz.”*

K8 kodlu mahalle sakini ‘‘Gelen faturalardaki KDV ve diğer tutarları incelemiyoruz ama fark ediyoruz gelen tutar çok ve yarısından çoğu vergi. KDV’si imiş ÖTV’si imiş, açma bedeli imiş. Normalde kullandığımızdan fazlasını ödemek istemiyoruz.’’

K11 kodlu mahalle sakininin bu konuda yanıtı ‘‘Çevre vergisi, emlak vergisi gibi bedellerin içerisinde sadece sayaç okuma bedeli denen bir ödemeden rahatsızım. Bir de kaçak elektrik kullanımı bizi rahatsız ediyor. Bedel okuma ücreti kuruma ait olmalı ama vatandaşa yansıtılıyor. Kaçak kullananların da bedelini biz ödüyoruz. Dolayısıyla içindeki ekstra vergileri de biz ödüyoruz’’

K19 kodlu Suruç ilçesinin Yanaloba mahallesinde yaşayan sakini ‘‘Çevre düzenlemesi yok, çöp tenekesi yok, hizmet alamıyoruz. Faturama bu ödemelerin yansıdığını bilmiyordum öyle ise ödüyorumdur ancak kimse kapıma gelip bu çevre vergisidir ödeme yap demedi bu zamana kadar. Şuana kadar emlak vergisi ödemedik ama bundan sonra gelirse bilemiyorum.’’

K21 kodlu Halfeti ilçesinin Yeşilözen mahallesi sakini ‘‘Bence bu bedellerin ödenmesi lazım. Vergini vereceksin ki hizmet alsın’’ yanıtını vermiştir.

Bu soruda bazı mahalle sakinlerinin çevre tüketim vergisi, ÖTV, KDV gibi faturalara yansıtılan bedelleri bilmediği ve bazı vatandaşların bildiği görülmüştür. Buna rağmen vatandaşların büyük çoğu hizmet alamadıkları halde neden ödeme yaptıklarını sorgularken bir kısmı da hizmet alabilmeleri için ödeme yapmaları gerektiği inancında olduğu tespit edilmiştir.

SORU 9: Köylerin mahalleye dönüştürülmesi sürecinde köyünüzün arazi, camii ve türbe gibi ortak kullanım alanlarının devrine ilişkin herhangi bir sorun yaşadınız mı?

AMAÇ: Eski yasaya göre köye ait ortak alanlardan elde edilen gelirler köylüye kalmakta idi ancak yeni sistem ile bu uygulama değişmiştir ve elde edilen gelirler merkeze aktarılmaktadır. Bu soru ile mahalle sakinlerinin konuya ilişkin görüşleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Çiçekalan mahallesi muhtarının bu soruya yanıtı ‘‘Devir sorunu yaşamadık. Herhangi bir devir yapmadık.’’ şeklinde vermiştir.

Yanaloba mahallesi muhtarı ise *“Camii, mezarlık ve ortak kullanım alanları konusunda biz herhangi bir sorun yaşamadık. Mesela mera arazileri konusunda herhangi bir sorun yaşamadık ancak bu konuda hizmet geliyor mu deseniz bence eksik. Büyükşehir belediyesinin notu bu konularda sıfırın altındadır. Bir puan dahi veremem”* diyerek görüşlerini iletmiştir.

Yeşilözen mahallesi muhtarı *“Hayır yaşamadık”* demiştir.

Diğer mahalle sakinlerinin büyük kısmı soruya ilişkin fikirlerinin bulunmadığını ve konu ile muhtarlarının ilgilenmesi gerektiğini belirttiler. Bu soruda muhtarların sorun yaşamamasının sebebi görüşülen mahallelerin zengin olmayışından kaynaklanmaktadır. Ortak arazilerin bulunmayışı devir durumuna ilişkin bir süreci getirmediği düşünülmektedir.

SORU 10: *Büyükşehir Belediyesi tarafından mahallenizde sağlık ocağı veya veterinerlik gibi hizmetler verilmekte midir? Bu hizmetler verilmemesi halinde merkezden nasıl bir destek almaktasınız?*

AMAÇ: İstanbul gibi büyükşehir belediyesine yıllar evvel geçmiş köklü illerde mahallelerde özellikle sağlık hizmetine yönelik çalışmaların etkin olduğu bilinmektedir. Bu soru ile Şanlıurfa sınırında köyden mahalleye dönüşmüş kırsal mekanlarda yapılmış değişiklikler öğrenilmek istenmiştir.

Çiçekalan mahallesi muhtarı bu soruya *“Sağlık ocağımız Bilekli’de vardır. Mahallemize yedi km uzaklıktadır. Hasta olduğumuzda arabalarla oraya gidiyoruz, aşı zamanı da onlar geliyor buraya. Veterinerlik hizmeti verilmemektedir. İleride olursa isteriz.”* yanıtını vermiştir.

Yanaloba mahallesi muhtarı *“Mahallemizde sağlık ocağı mevcuttur. En iyi şekilde hizmet etmektedirler ancak başka bir kurumdan destek alamamaktayız. Büyükşehir Belediyesi yasası aslında çok olağanüstü güzellikleri içinde barındıran bir yasadır bundan eminim ve bu söylediklerinizin tamamının aslında yasa ile vatandaşa yani kamuya hizmet olarak verildiğini biliyorum ancak büyükşehir belediyesinden hayvanlarımız için herhangi bir veterinerlik hizmeti bırakın vermeyi bu konuda dile getirmeyi düşünmemiştik ve hizmet görmedik.”* cevabını iletmiştir.

Yeşilözen mahallesi muhtarı ise “*Eskiden burada sağlık ocağı vardı. Bu belki on sene, yirmi sene önce kapanmıştır. Sağlık sorunumuz oldu mu Halfeti ilçesi merkezine gidiyoruz. Veterinerler ara sıra geliyorlar. Soruyorlar hatta ben anons ettiriyorum. Hayvanı olan getiriyor. Bazen de ekstra veteriner çağırıyoruz ve para ödüyoruz.*”

K3 kodlu genç mahalle sakininin sorumuza yanıtı “*Hastalanınca hastaneye gidiyoruz. Hizmet olarak almak isteriz burada ama yok. Hayvanlarımız için veterinerlik hizmeti hiç görmedik.*”

K7 kodlu genç mahalle sakini ise “*Sağlık ocağımız yoktur. Aile hekimliğim merkezdedir benim. Bazıları Mezre mahallesine gidiyor. Uzak yerler ulaşım sorun ama gidiyoruz. Hayvanlarımıza bakım ise bir iki ayda bir mahallemize gelip gidiyorlar.*”

K11 kodlu mahalle sakini “*Çiçekalan mahallesi olarak Bilekli mahallesi içinde olan sağlık ocağına bağlıyız oradan gerekli yardımı alıyoruz. Veterinerlik hizmeti ise mahallemize gelmemektedir.*”

K21 kodlu mahalle sakini “*Sağlık hizmeti mahallemizde verilmemektedir. Sadece Halfeti ilçesinde merkezde var.*”

K22 kodlu mahalle sakini “*Acil bir durum olduğunda ambulans geliyor ama normal zamanlarda biz kendimiz gidiyoruz. Veterinerlik hizmetleri almaktayız.*”

Şanlıurfa’daki Çiçekalan, Yanaloba ve Yeşilözen mahallesi sakinleri sağlık ve veterinerlik hizmetlerine ilişkin genel olarak yukarıdaki cevapları vermişlerdir.

SORU 11: *Yeni Büyükşehir düzenlemeleri sonrası kendinizi mahalleli olarak hissediyor musunuz?*

SORU 12: *Mahalleli olarak mı yoksa köy halkı olarak mı yaşamayı tercih ederdiniz?*

AMAÇ: Her iki soru ile amaçlanan yeni düzenlemeler sonrası vatandaşın psikolojik olarak kendini nerede konumladığını öğrenmektir.

Çiçekalan mahalle muhtarı “*Kendimi mahalleli olarak görüyorum ancak köy halkı olarak yaşamayı tercih ederdim.*” yanıtını iletmiştir.

Yanaloba mahallesi muhtarı “*Kendimi mahalleli olarak hissediyorum. Çünkü şuanda mahalleli statüsüne olmak her ne kadar eksileri olmasına rağmen bizim için*

şehirli hissiyatı içerisinde olmamızı sağlıyor. Mahalleli olmak daha çok tercih edilecektir. Mahallelilik bir şehirli olmak ve çağdaşlığa entegrasyon açısından daha önemlidir. Köy mantığı ile yaşamaktansa şehirli mantığı ile yaşamayı tercih ederim ben.” sözleri ile mahalleli olmaya yönelik fikirlerini iletmiştir.

Yeşilözen mahalle muhtarı “*Kendimi mahalleli olarak hissediyorum ve her zaman mahalleli olarak yaşamayı tercih ederim.*” cevabını vermiştir.

K2,K4,K6, K13, K28 ve K30 kodlu kadın, ev hanımı ve orta yaş üstü mahalle sakinleri genellikle “*Köylü olarak yaşamayı tercih etmem şehirli olmak daha iyidir ama kendimi köylü olarak hissediyorum. Biz köylüyüz ve hala eski kafa olarak devam ediyoruz. Buralarda fazla bir değişim yok. Biz bir şey görmedik.*” cümleleri ile sürece ilişkin duygularını ifade etmişlerdir.

K3, K5, K14, K15, K16, K17, K27 ve K29 kodlu kadın, kendini ev hanımı veya işsiz olarak tanımlayan, genç mahalle sakinleri ise “*Kendimi köylü olarak hissediyorum Burada fazla bir şey yok ama mahalleli olarak yaşamayı tercih ederim. Kendimi mahalleli olarak hissediyorum ve mahalleli olmak daha iyidir. Ben mahalleliyim ve mahalleli olarak yaşamayı tercih ederim. Kendimi mahalle sakini olarak hissediyorum ve mahalleli olarak yaşamak isteriz ancak eskiden nasılsa şimdide öyle. Biz büyük bir değişim görmedik. Mahalleli olarak hissediyorum ve mahallede yaşamak isteriz her zaman.*” yanıtlarını vermişlerdir.

K18, K19, K24, K25, K26 kodlu erkek ve orta yaşlı mahalle sakinleri “*Kendimi mahalleli olarak hissediyorum ve mahalle daha güzeldir. Mahalle de aynı köyde aynı gibidir. Bir hizmet almadık bize aynı geliyor. Bizim için hiç farketmiyor. Şehir merkezlerindeki mahalle ile bizim mahallemiz aynı değil. Kendimi mahalleli olarak hissediyorum ve mahallede yaşamayı tercih ederim. Kendimi mahalleli olarak hissediyorum ancak köy hayatı yaşıyoruz. Yatırım yoktur.*” cevaplarını iletmişlerdir.

K7, K8, K9, K10 kodlu erkek ve genç mahalle sakinleri “*Mahalle oldu hiçbir yatırım olmadı. Köyde yaşamayı tercih ederim bu yüzden kendimi mahalleli olarak hissedemiyorum. Adı mahalle olarak geçiyor ama köy hayatı yaşıyoruz. Mahalleli olarak hissedemiyorum. Kendimi mahalleli olarak hissetmiyorum ve köylü olarak tanımlıyorum. Mahallemiz olsa bir sağlık ocağımız olurdu. Okulumuz daha güzel olurdu. Yollarımız*

daha güzel olurdu. Çocuklarımızı okula gönderiyoruz. Vallahi bir yağmur yağdığında selden dolayı gönderemiyoruz.” yanıtlarını iletmışlerdir.

K11, K21, K22 ve K23 kodlu erkek ve genç mahalle sakinleri ise soruya ‘‘Kendimi mahalleli olarak hissediyorum. Memnunum ve mahalleli olarak yaşamayı tercih ederim. Kendimi mahalleli olarak hissediyorum. Mahalleli olmanın avantajları daha fazladır. Daha önce yollarımızda kilit taşı yoktu, taziye evleri yoktu, çöplerimiz toplanıyor. Daha önce bu hizmetler hiç yoktu. Gözle görülür değişimler şuanada kadar bunlardı. Kendimi mahalleli olarak hissediyorum ve mahalleli olmak iyidir.’’ cevaplarını vermiştir.

SORU 13: Köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılmış olması muhtarlığın ve köyden mahalleye çevrilmiş olan yerleşim bölgenizin temsil gücünü nasıl etkilemiştir?

AMAÇ: Eski uygulamalarda muhtarların temsil açısından bağımsız birçok hakkı bulunurken yeni gelen düzenleme ile merkeze bağımlı ve maaşlı çalışan haline getirilmişlerdir. Köylerin tüzel kişilikleri kaldırmıştır ve bu soru ile temsiliyet gücünde ortaya çıkan güç artması veya kaybı öğrenilmek istenmiştir.

Çiçekalan mahallesi muhtarına göre ‘‘Şuan para toplamıyoruz. Öncesinde de herhangi bir para toplamamız olmamıştır. Temsil gücümde azalma olduğunu düşünmüyorum.’’ demiştir.

Yanaloba mahallesi muhtarı ‘‘Röportajın en can alıcı sorusu sanırım bu oldu. Köy statüsünde iken mesela muhtarların sorumluluğu daha fazla idi. Hizmetleri imece usulü ve kendi imkanları ile yapıyordu ancak büyükşehir yasası ile muhtarların bir nebze de olsa yüklerinin %75 oranında düştüğünü gördük. Durum bu olunca muhtar ne işe yarıyor sorusunu sormaya başladık. Muhtar pek bir anlam ifade etmiyor artık. Muhtarlar görevlerinin %25’ini yapıyorlar. Dolayısıyla bu yeni düzenlemelerinin biz muhtarlar açısından çok iyi gelişmeler getirdiğini görüyor ve yaşıyorum yani.’’ cümleleri ile temsiliyet gücüne yönelik düşüncelerini ifade etmiştir.

Yeşilözen mahallesi muhtarı ise ‘‘Gücümüzde bir azalma olmamıştır.’’ yanıtını iletmıştır.

Mahalle sakinleri ise konuya ilişkin fikirlerinin olmadığını ve muhtarlarının daha iyi bileceğini ifade etmiştir.

SORU 14: *İhtiyaçlar halinde Büyükşehir Belediyesi yönetimi ile irtibat kurabiliyor musunuz?*

AMAÇ: Bu soru ile merkeze uzakta yaşayan mahalle sakinleri ile merkezi yönetim arasındaki iletişimin olup olmadığının ve hizmet alırken ne kadar hızlı aldıklarının görülmesidir.

Çiçekalan mahallesi muhtarına göre *“İrtibat kuramıyoruz. Hizmet istediğimizde Birecik belediyesine gidiyoruz. Topu Büyükşehir Belediyesine atıyor. Büyükşehir ise zaten Birecik Belediyemiz var diyor hiç yardım etmiyor.”*

Yanaloba mahallesi muhtarı *“Ben iletişim kanalları kullanmaya çalışıyorum ama dönüş olmuyor. Bir önceki sorularda arz ettiğim gibi ben binlerce insanın emri ile çalışan biriyim. Kişisel taleplerim için Büyükşehir Belediyesi veya İlçe Belediyesine taleplerimi iletmiyorum. Mahalle sakinlerimizin isteklerini iletmiyorum. Yazılı ve resmi kanallarla ulaşmaya çalışmama rağmen yeterli cevapları alamamaktayım.”*

Yeşilözen mahalle muhtarı ise *“Büyükşehir Belediyesini arayarak ulaşıyoruz ama bir yardım göremiyoruz.”* yanıtları alınmıştır.

Mahalle sakinleri ise merkezi yönetim ile bir işleri olduğunda mahalle muhtarlarına gittiklerini ve sorunu bu kanal ile düzeltmeye çalıştıklarını belirtmişleridir. Yönetim ile en çok mahalle muhtarları yüz yüze gelmektedir.

SORU 15: *Mahallenize sağlanan hizmetleri 6360 sayılı yasa öncesi ile kıyasladığınızda gördüğünüz olumlu veya olumsuz değişimler nelerdir?*

AMAÇ: Bu soruda 2012 yılında çıkarılan büyükşehir yasası ile köyden mahalleye dönüştürülmüş bu kırsal yerleşim alanlarındaki olumlu veya olumsuz değişimlere dair bilgi almak istenilmiştir.

Çiçekalan mahallesi muhtarı *“Değişim olmamıştır. Öncesinde de hizmet yoktu. Şimdi de yok.”* demiştir.

Yanaloba mahallesi muhtarı “Köy statüsünde iken KÖYDES tarafından hizmet getiriliyordu. Bu da çok oligarşik bir yapı ile yapıldığı için somut bir şekilde ilettiğimiz taleplerimize cevap alamıyorduk. Taleplerimiz doğru düzgün yerine gelmiyordu ancak Büyükşehir Yasası ile kanunun gerektirdiği yasal düzenlemeler vardır. Bu düzenlemeler sonucu hukuksal anlamda talep ettiğimizde cevap alabileceğimize inanıyorum. Dolayısı ile köy statüsü iken mahalle statüsüne geçmenin bizleri daha güçlü ve düşüncelerimizi daha rahat iletmeye teşvik edeceğini düşünüyorum. Büyükşehir yasasının büyük oranda fark yaratacağını düşünüyorum ve bunu görüyorum.” yanıtını iletmiştir.

Yeşilözen mahallesi muhtarı “Süreci daha olumlu buluyorum ve kısmen de olsa hizmet alıyoruz.” cevabını vermiştir.

Mahalle sakinlerinin sorumuza yanıtı taziye evleri ve kilit taşı döşemeleri gibi hizmetlerin sağlandığını ancak çoğunluk ile yeni yeni düzenlemelerin olumlu bir yanını göremediklerini ifade ettiler. Gelecekte bu düzenlemelerden daha çok yararlanacaklarına inanıyorlar.

SONUÇ

Tanım itibariyle yönetim olgusu planlanan hedefleri gerçekleştirebilmek ve insanlara hizmet için kişileri bir yöneticinin liderliği altında bir araya getirmektir. Yerel yönetimler ise; kamu alanında hedeflenen planları gerçekleştirebilmek ve vatandaşa hizmet sağlamak adına merkezi yönetim tarafından yetki ve sorumluluklarla donatılmış, bunun yanı sıra idari ve mali anlamda sorumlulukları bulunan birimlerdir. Yerel yönetim birimlerinin tüzel kişiliği olması ve insanlar tarafından seçimle başa gelmeleri bir diğer önemli husustur. Yerel Yönetimler olgusu hayatlarımıza Osmanlı İmparatorluğunun son döneminde Tanzimat ve Islahat Fermanlarına yönelik çalışmaların yapıldığı dönemde girmiştir. Merkeziyetçi sistemin çok kuvvetli olması ve yapılan çalışmaların Osmanlı tarafından değil, Batılı Devletler tarafından desteklenerek geliştirilmesi, sürecin içselleştirilememesine ve kısmi anlamda başarılı olmasına sebep olmuştur. Cumhuriyetimizin kurulması ile birlikte yeni şehirlerin oluşturulması süreci, halka hizmet ve çağdaş refah düzeyine ulaşma isteği yerel yönetimlerde geçmişten var olan sistemin geliştirilerek daha iyi bir düzeye taşınmasını sağlamıştır. Köyler, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve son olarak Büyükşehir Belediyeleri kurulmuştur. Tüm bu yerel yönetim yapıları zaman zaman birbirlerini desteklemiş, zaman zaman ise ortadan kalkmalarına sebep olmuştur.

Türkiye yerelleşme yönündeki ilk adımını Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartını imzalayarak atmıştır. Bu şart ile azınlık haklarına ve yerel özerkliklere saygı duyacağını ve yasasını uyumlaştıracığını taahhüt etmiştir ancak şartı imzalarken bir takım çekinceler koymuştur. Örneğin 6. Maddeye göre yerel makamları ilgilendiren tüm karar alma süreçlerinde bu makam yetkililerine danışılması hususunu merkeziyetçi yapısına ve idare hakkına aykırı bulduğu için çekince koydurduğu bilinmektedir.

Bir diğer çekince konulan madde ise yerel makamların kendi ihtiyaçlarını belirlemesi ve bu ihtiyaçları karşılamak için kararlar alması yönünde olmuştur. 2018 yılında yapılan düzenleme ile Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü kurularak Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlanmıştır. Buna göre, yerel yönetimlerin mali denetimi, personeli, personel eğitimleri ve iç işleri konusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı söz sahibi olacaktır. Düzenleme yerel yönetimlerin özerkliği anlayışına aykırı olmakla

birlikte otoriterliği arttırmaktadır. Seçimle iş başına gelmiş olan yetkililerin aldığı kararlar merkezi idarenin hoşuna gitmemesi halinde bakanlık üzerinden müdahale hakkı doğmaktadır. Türkiye'nin şarta koyduğu çekincelerden birinin daha yasal dayanağı 2018 yılında yapılan bu düzenleme ile gerçekleştirilmiştir.

Şüphesiz ki yerel yönetimlere yönelik farkındalığın en yoğun olarak görüldüğü yerler şehir merkezleridir. Kentlerde görülen teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin etkisi sebebiyle şehir merkezlerinde demokratik özgürlüğün daha yaygın olduğu görülmektedir. Kentler insanları yalnızlaştırdığı kadar bir arada tutan ve birbirlerinden farklı görüşe sahip milyonların barındığı çok sesli alanlardır. Bu çok seslilik beraberinde insanları, seslerini duyurmak için merkezi yönetimden çok yerel düzeyde birimlere yöneltmiştir. Merkezi Ankara'da olan hükümetimiz milyonları barındıran şehirlerin geleceği konusunda sorunlara vakıf olmadan kenti ilgilendiren konularda karar vermekte başarısız olacaktır. Oysa Belediyeler veya Büyükşehir Belediyeleri halka daha yakın ve dirsek temasının daha yüksek görüldüğü yerel yönetim birimleri olması sebebiyle halka hizmette başarı oranları daha yüksek olacaktır.

Buna rağmen son dönemde ülkemizde değişen yönetim sistemi ile birlikte başbakanlık kaldırılmış ve birçok bakanlık direkt olarak Cumhurbaşkanlığına bağlanmıştır. Ortaya çıkan merkezîyetçi yapı otoriter bir yönetimin artmasına sebep olmuştur. 31 Mart seçimleri sonrasında yerel yönetim birimlerinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlanması yerel özerklik ilkesine aykırı bir hareket olmuştur. Bu durum ile amaçlanan muhalif belediye ve büyükşehirlerin kontrolünün sağlanması ve merkezi otoritenin ağırlığının artırılması amaçlanmıştır.

Ülkemizde Yerel Yönetim Birimleri; İl Özel İdareleri, Köyler, Belediyeler ve Büyükşehir Belediyeleri olarak belirlenmiştir. Her bir birimin kendi içerisinde önemli işlevleri bulunmasına rağmen yapılan son düzenlemeler ile bu birimlerin işlevsizleştirildiği görülmektedir. İl Özel İdarelerinin özellikle büyükşehir olamamış illerde birçok yerel hizmet verdiği bilinmektedir ancak son yasal değişiklikler ile anayasada düzenlemeler yapılmadan bir takım Yönetmelik ve Kanun Hükmünde Kararnameler sonrasında İl Özel İdareleri kaldırılmıştır. Yasaya göre illerin kuruluşu ile ortaya çıkan İl Özel İdarelerinin kaldırılması için illerin kaldırılması gerekmektedir.

Mevcuttaki iller kaldırılmadan yeni yapılan 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi düzenlemeleri ile kaldırılmışlardır. Ekipman ve personel idaresi ise Belediyeler ve Büyükşehir Belediyeleri arasında paylaştırılmıştır. Bu husus beraberinde birçok karışıklığı getirmiştir.

Köyler Osmanlı Devleti döneminden beri ülkemizde varlığı sürdüren birimlerdir. Özellikle teknolojinin gelişmediği ve kırsal yaşamın varlığını sürdürdüğü bölgelerde özgül ağırlığı bulunan köylerin 6360 Sayılı Kanun ile Büyükşehir Belediyelerine bağlanması ve mahalleye çevrilmesi hizmette yetersizliklere sebep olmuştur. Bunun yanında müfredatta ve insanların zihninde kendilerini nereye konumlayacaklarını bilememelerine neden olmaktadır. Bu yasa köyleri etkilediği kadar şehir merkezlerinde yaşayan bağımsız ve demokrasi açısından daha gelişmiş olan insanları da karar alma dönemlerinde etkilemektedir. Köy yani mahalleliler eğer demokrasi bilinçleri gelişmediyse ve akrabalık, din, etnik yapı, kültürel doku gibi araçlara göre oy veriyorlarsa bu durum kentliler açısından büyük sorunlara sebep olacaktır.

Belediyeler ilk olarak 19. yüzyılda dünyada ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devletinde ise Tanzimat Fermanı sonrasında Batılı Devletlerin baskıları sonrasında kurulmuştur. Cumhuriyetin kurulması ile birlikte 1930 yılında 5393 Sayılı Kanun ile düzenlemeler sonucu bugünkü şeklini almış ve uzun yıllar süresince uygulanmıştır. 1984 yılında ilk Büyükşehir Belediyelerinin kurulması ile birlikte varlıkları ve özerklik yapılarında değişimler olmaya başlamıştır. Günümüzde ise yönetimde iki başlılığa sebebiyet vermektedir. İlçede yapılacak işlere ilişkin kararlar almalarına rağmen Büyükşehir Belediyesine bu kararların hesabını vermek durumunda olmaları yerel özerklik anlayışına ve seçimle iş başına gelmelerine aykırı bir harekettir. İl Özel İdareleri ve Köylerin kaldırılmaları sonrasında taşınır ve taşınmaz malların paylaşımında birçok sıkıntı yaşadıkları bilinen bir diğer sorundur.

İstanbul, İzmir, Ankara gibi sanayinin gelişmiş olduğu kentlerdeki Büyükşehir Belediyesi ile Şanlıurfa'daki Büyükşehir Belediyeciliği ne yazık ki aynı değildir. Şanlıurfa hem yüz ölçümü, hem nüfusu hem de kırsal kesimdeki köyleri ile içerisinde çok sayıda insanı barındıran bir şehirdir. Şanlıurfa'da 2015 yılında kurulmuş olan Büyükşehir

Belediyesi dört yılda şehirde birçok yenilik yapmıştır ancak yapılan hizmetlerin şehrin en ücra köşelerine kadar ulaşmadığı görülmüştür.

Araştırma konusu içerisinde bölge de yöre halkı ile yapılan görüşmelerde yeni Büyükşehir Düzenlemelerine ilişkin gelişmelerin bilinmediği görülmüştür. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinin mahalleye çevrilmiş eski sisteme göre köy olarak adlandırılan bölgelerde yapılan mülakatlarda elde edilen bulgulara göre hizmetler yapılmamaktadır. Su ve kanalizasyon sisteminin her üç köyde de problemlili olduğu öğrenilmiştir. Bu durumun ileride hastalıklara sebep olacağı düşünülmektedir. Mahalleliler sağlık hizmetleri konusunda yeterli desteği alamamaktadır. Şehir merkezine ulaşım konusunda herhangi bir belediye otobüsü hizmeti verilmemektedir.

Sosyal ve kültürel alanda bu mahallelerde herhangi bir hizmet verilmemektedir. Gençlere yönelik sosyal faaliyetlerin azlığı tüm yöre halkının en çok eleştirdiği alanlardandır. Sosyal, kültürel ve turizm alanlarındaki yatırım azlığı, bölgeye olan ilgiyi azaltmaktadır. Bu durum ileride oluşması ihtimali olan iş sahalarını da etkilemektedir. Gençler mahallelerine yakın yerlerde iş bulamadıklarından ya şehir dışına ya da yurt dışına giderek iş bulmaktadır. Mahalle gençlerinin bu konuda belirttikleri ortak görüşleri evden ve ailelerinden ayrılmak istemedikleri ancak iş bulamadıklarından dolayı başka şehirlere göçmek durumunda kalmalarıdır. Halfeti, Birecik ve Suruç'taki mahalle sakinlerinin çevresel koşulları göz önüne alındığında buldukları bölgenin köy olduğu ve asfalt yollarının olmadığı görülmüştür. Bunun yerine "kilit taşı" dedikleri özel taşlarla döşenmiş olan tek mahalle Yeşilözen mahallesi olduğu görülmüştür. Tüm bu olumsuzluklara rağmen insanlar kendilerini mahalleli gibi hissetmektedir.

Çevre vergisi, emlak vergisi, KDV gibi ödemeler yasa ile beş yıl ertelenmiştir ancak şuanda mahalle halkı bu ödemeleri yapmaktadır. Mahallelilerin bir kısmı bu ödemeleri haklı ve bir kısmı ise hizmet alamadıkları halde bu ödemelerin doğru olmadığını söylemiştir.

Mahalle muhtarlarının köy muhtarı iken tüzel kişilikleri ve özerkliklerinin daha çok olduğu fakat yeni sistem ile haklarının azaldığı görülmektedir. Bu hususa yönelik muhtarların pek bir şikayeti bulunmamaktadır ancak hizmet almak için başvurdukları tüm müracaatlarında destek alamadıklarını belirtmişlerdir. Hizmet alabilmek için seçim

dönemlerini beklediklerini veya akrabalık ilişkileri içerisinde oldukları Belediye çalışanları ile iletişimde oldukları öğrenilmiştir.

31 Mart seçimleri öncesi dönemin partisi olan AK Parti seçim propagandası olarak Şanlıurfa'da AK Partiye oy verecek insanların cennete gideceğini savunarak oy istemiştir. Verilecek her oyun helal olduğunu belirtmiştir. Bölgedeki dinsel, etnik, siyasi ve politik oluşumlar halkın gündelik yaşamını fazlaca etkilemektedir. Yöredeki ailelerin özgül ağırlığı ve akrabalık ilişkileri de düşünülür ise yapılan konuşmaların insanların oy verme süreçlerinde doğrudan etkisi olduğu görülmektedir.

Yöre halkının kendini bir kısmı kendini mahalleli olarak tanımlar iken bir kısmı yasanın gelmesine rağmen çevresel düzenlemelerin olmadığı ve kendilerini köylü olarak adlandırdıklarını belirtmişlerdir. Buna rağmen mahallede yaşamayı tercih ettiklerini belirttiler.

Mahalle muhtarları ve yöre halkı ile görüşmelerde yasanın gelişi ve yapılan değişimi olumlu olarak ancak verilen hizmetler açısından yetersiz olarak değerlendirmişlerdir.

Araştırma boyunca görülen Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetleri yetersizdir. Şehir merkezlerine ve mahallelerine hizmet götürülürken, merkeze uzaklığın artması ile birlikte hizmetlerin kalitesi ve verimi düşmektedir.

Verimi ve hizmet kalitesini arttırmak adına Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin yapması gereken çalışmalar arasında ilk olarak sınırdaki bölgelerde yer alan mahalle sakinleri ve muhtarlar ile iletişim kurması gerekmektedir. Tüm görüşmeler esnasında herkesin ortak kanısı seslerini duyuramadıkları yönündedir. İletişimsizliği çözmek adına Belediye bünyesinde çağrı merkezi açılması, mahallelere ayda iki veya üç kez ziyaret ya da mahalle muhtarları ile haftalık/aylık periyotlarda toplantılar yapılarak sorunlara dair fikir alınabilir.

İkinci olarak yapılması gereken işinde uzman personellerin çalıştırılması gerektiğidir. Şanlıurfa ili özellikle akrabalık ilişkilerinin yoğun olarak görüldüğü bir ildir. Dolayısıyla Belediye içerisinde birbirine akraba birçok personel bulunmaktadır. Özellikle eğitim ve iş tecrübesi açısından eksik olan bu personellerin yararı minimum düzeyde

olacaktır. Nepotizm anlayışının önüne geçilmesi adına bir yönetmelik maddesi çıkarılarak niteliksiz personel alımının önüne geçilebilir.

Üçüncü olarak Belediyelere ait işletmelerden ve merkezden gelen bütçelere ilişkin daha iyi bir çalışma yapılmalıdır. Gelir getiren işbirliklerin denetimlerinin daha sıkı yapılması gerekmektedir. Ziyaretler esnasında belediye çalışanlarının ve başkanın ofisinde bulunmak yerine saatlerce açılışta yer aldığı görülmüştür.

Dördüncü olarak verilecek hizmetler için bir planlama sıralaması yapılmalıdır. Gezilen bölgelerde yoğun olarak taziye evi ve kilit taşı denilen yer döşemelerinin yapıldığı görülmüştür. Oysaki mahallelere ulaşım açısından asfalt yol daha kullanışlı olacaktır. Kültürel açıdan taziye evleri önemli olsa da sosyal faaliyetlere ve gençlerin eğitimlerine ilişkin bir alan yaratmaları daha yararlı olacaktır.

Beşinci olarak 6360 sayılı düzenlemelerin hem muhtarlar hem de mahalle sakinlerine doğru bir şekilde anlatılması gerekmektedir. Bu hususta herhangi bir çalışma yapılmadığı ve insanlardaki algının farklı olduğu tespit edilmiştir. Bu sürecin olumlu yanlarına ve olumsuz yanlarına ilişkin tam bir bilgi sahibi olan mahalle sakini bulunamamıştır. Büyükşehir yönetiminin sadece merkeze değil merkezden uzak ilçelerdeki sakinlerini de düşünerek kendini, projelerini ve birimlerini tanıtmaları gerekmektedir.

Altıncı olarak ulaşım, altyapı ve sağlık alanında daha çok çalışmalar yapmaları gerekmektedir. Ulaşım hususunda merkeze 90-100 kilometre uzakta oturan mahalle sakinleri hususi araçları var ise ulaşabilmektedir. Bazı mahallelerde şahıslara ait minibüsler bulunmaktadır ancak ulaşım konusunda yalnızca merkez bölgede bir otobüs sistemi olduğu görülmüştür. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi illerde ulaşım ve altyapı hizmetlerinin daha geniş olduğu bilinmektedir. Nüfus açısından neredeyse eşdeğer olan Şanlıurfa ili için de benzer çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Son olarak bölgede istihdam yaratmak adına şehri tanıtıcı faaliyetlere daha çok vakit ayrılması gerekmektedir. Bölgeye yatırım yapılması açısından iş insanları davet edilmeli ve organize sanayi bölgelerinde yer almaları için teşvik edilmelidir. Tarım ve hayvancılık açısından gelişmiş bir bölge olan Şanlıurfa'da bu açıdan iş insanlarını

destekleyici işbirlikleri kurulabilir. Bu sayede bölgedeki işsizlikte azalacak ve gençler için istihdam sahası yaratılacaktır.

KAYNAKÇA

- Alagöz Akçadağ, Emine (2011), BİLGESAM, “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye”, [Erişim: 1 Mart 2019, <http://www.bilgesam.org/incele/753/-avrupa-yerel-yonetimler-ozerklik-sarti-ve-turkiye/#.XHI204gzBIU>]
- Arıkboğa, Erbay (2008) “Yerel Yönetimler ve Organları: Organlar Arası İlişkilerin Üç Boyutlu Analizi”, Recep Bozlağan (Ed.), Yüksel Demirkaya (Ed.); *Türkiye’de Yerel Yönetimler*, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 157–203.
- Aşkun, Cem İnal (1970), “Yönetimde Yetki Göçerimi”, *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, C: 6(1), 67-99.
- Ateş, Hamza, Es, Muharrem (2004) “Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, S: 48, ss. 205-248.
- Ateş Hamza, Es Muharrem (2008), “Süreklilikten Değişime İl Özel İdareleri”, Recep Bozlağan (Ed.), Yüksel Demirkaya (Ed.); *Türkiye’de Yerel Yönetimler*, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 205-222.
- Ayyıldız, Merve, Çiçek, Adnan ve Ayyıldız Bekir, (2016), “6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kırsal Kesime Olası Etkileri”, *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi TARGİD*, Özel Sayı, ss. 280-285.
- Başa, Şafak (2007), “Köy Yönetimi, Toplumsal Kalkınması ve KöyKent Yaklaşımı”, [Erişim: 09.07.2019, https://www.academia.edu/6576744/K%C3%96Y_Y%C3%96NET%C4%B0M%C4%B0_TOPLUM_KALKINMASI_VE_K%C3%96YKENT_YAKLA%C5%9EIMI_KONFERANSI]
- Belediye Kanunu (2005), *T.C. Resmi Gazete*, 5393, 3 Temmuz.
- Belli, Aziz (2017), “Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Bağlamında Yerinden Yönetimin ve Yerel Yönetimlerin Değerlendirilmesi”, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 9(16): 101-118.
- Beren, Fatih, (2013), “Seçmen Tercihine Etki Eden Faktörler ve Seçim Güvenliği: Şanlıurfa İli Örneği”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, C:8(1), ss. 191-214.
- Budak, Aziz (15 Mart 2019), “Göktaş: Ak Parti’ye Oy Veren Cennetin Anahtarını Garantiler”, [Erişim: 07.09.2019, <https://www.sanliurfaolay.com/siyaset/goktas-ak-partiye-oy-veren-cennetin-anahtarini-garantiler/32706>].
- Bumin, Kürşat (2016), “*Demokrasi Arayışında Kent*”, Üçüncü Baskı, Çizgi Kitapevi: Konya.

- Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanunun Uygulanması İle İlgili Yönetmelik (1984), *T.C. Resmi Gazete*, 18603, 12 Aralık.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (2012), *T.C. Resmi Gazete*, 144147, 8 Ekim.
- Bozatay, Şeniz Anbarlı, Kızılkaya, Kemal (2016) “Merkezden Yönetim – Yerinden Yönetim Tartışmalarının Odağında Bir Düzenleme: 6360 Sayılı Yasa Hakkında Değerlendirmeler”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C:6(1), ss. 609-638.
- Boğaziçi Üniversitesi Avrupa Çalışmaları Merkezi Öğrenci Forumu “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de Yerel Yönetimler”, [Erişim: 1 Mart 2019, <https://acmof.wordpress.com/2017/08/07/avrupa-yerel-yonetimler-ozerklik-sarti-ve-turkiyede-yerel-yonetimler/>]
- Çaha, Ömer (2010), “*Siyasi Düşüncelere Giriş*”, İkinci Basım, Dem Yayınları: İstanbul
- Çetin, Sefa (2009), “Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye’de İl Özel İdareleri”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S:25, ss.249-258.
- Çelik, Lamih (2014), “6360 Sayılı Kanunla Mahalleye Dönüşen Köylerin Durumu”, [Bildiri], *Uluslararası Türk Dünyası Yerel Yönetim Sempozyumu*, 25-26 Kasım, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Kıbrıs.
- Çiçek, Yeter (2014), “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Yerel Yönetimler”, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C:11(1): ss. 53-64.
- Çolak, Çağrı, Sağlam Hülya ve Topal Abdulkadir, (2017), “Bütünşehir Modelinin 2014 Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçimlerine Etkisi” *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C:26(2), ss. 1-47.
- Çukurçayır, Akif Mehmet, Negiz, Nilüfer ve Yemen, Aysun, (2014), “6360 Sayılı Kanun’un Uygulamasında Köy(lü) mü Mahalle(li) mi?: Katıl(a)mayanlar Açısından Bir Değerlendirme”, Fatih Yüksel (Ed.), *Afro-Avrasya Coğrafyası Kamu Yönetimi Uygulamaları XI. Kayfor-Bildiriler Kitabı*, 1. Baskı, TODAİE Yayınları: Ankara, ss. 211-232.
- Erdem, İsmail, (2015), *Yerel Siyaset ve Belediyecilik*, 3. Baskı, İlke Yayıncılık: İstanbul.
- Ergin, Osman Nuri, (1995) , “*Mecelle-i Umur-i Belediye*”, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları: İstanbul.
- Erbay, Yusuf ve Akgün, Hasan, (2017), *Türkiye’de ve Avrupa’da Yerel Yönetimler*, 2. Basım, Röle Akademik Yayıncılık: İstanbul.
- Erbay, Yusuf, (2017), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Geleceğini Şekillendiren 6360 Sayılı ‘Yeni Büyükşehir Yasası’”, Mahmut Güler (Ed.), A. Menaf Turan (Ed.);

Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar, 2. Baskı, Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları: İstanbul, ss. 127-138.

Fırat, Erdal, (2019), “Türkiye’de ve Dünya’da Belediyecilik”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C:6(35), ss. 40-66.

Gazete Duvar (3 Mart 2019), “Bize Oy Verirseniz Allah Mahşer’de Hesap Sormaz”, [Erişim: 07.09.2019, <https://www.gazeteduvar.com.tr/politika/2019/03/03/ak-partiye-oy-verirseniz-allah-mahserde-hesap-sormaz/>].

Gözler, Kemal, Kaplan, Gürsel, (2013), “*Kısa İdare Hukuku*”, Dördüncü Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım: Bursa.

Gözler, Kemal, (2013), “6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler”, *Legal Hukuk Dergisi*, C:11(122), ss. 37-82.

Gül, Hüseyin (2008), “Yerinden Yönetim Kavramının Gelişimi, Tanımı, Türleri ve Özellikleri”, Recep Bozlağan (Ed.), Yüksel Demirkaya (Ed.), *Türkiye’de Yerel Yönetimler*, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 85-118.

Gül, Hüseyin (2015) “Yönetim – Yerinden Yönetime İlişkin Kavramsal Çerçeve”, Recep Tekeli (Ed.), *Yerel Yönetimler Üzerine*, 1. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ss. 1-29.

Güler Ayman, Birgül (1992), *Yerel Yönetimler Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım*, 1. Baskı, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara.

Güler, A. Birgül, (2004), “İl Özel İdaresi Kanunu Üzerine”, *Mülkiye Dergisi*, C:29(246), ss.89-120.

Gökaçtı, Ali Mehmet, (1996), “*Dünyada ve Türkiye’de Belediyecilik*”, Birinci Baskı, Ozan Yayıncılık: İstanbul

Gümüşçü, Osman, Küçükaşcı, Mustafa Sabri, (2016), ‘Köy’, [Erişim: 06.07.2019, <https://islamansiklopedisi.org.tr/koy/>]

Henden, Burçin H. (2005), “Katılımcı Yerel Yönetim Anlayışında E-Belediyeciliğin Yeri ve Önemi”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, C:1(1), 1-13.

IULA-EMME, (1993), “*Türkiye’de Yerel Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi*”, Kent Basımevi, İstanbul.

İrdem, İbrahim ve Mutlu, Ahmet, (2016), “6360 Sayılı Yasayla “Kır – Kent” Kavramlarının Muğlaklaşması Sorunu ve Olası Sonuçları”, [Bildiri], Zerrin Toprak Karaman (Ed.), Yunus Emre Özer (Ed.), İbrahim Güray Yontar (Ed.), Gökhan Tenikler (Ed.); *10. Kamu Yönetimi Sempozyumu Kaysem 10*, 5-7 Mayıs, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, ss. 159-176.

- İzci, Ferit ve Turan, Menaf, (2013), “Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C:18(1), ss. 117-152.
- Kalağan, Gökhan, (2018), “Türkiye’de 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası Kapsamında Büyükşehirler/Bütünşehirler: Yönetimsel Yapı, Mali/İktisadi Boyut ve Gelecek Vizyonu Üzerine Bir Tartışma”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C:10(25), ss. 591-603.
- Karacadağ Kalkınma Ajansı Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi (2017), “*Şanlıurfa Demografik Yapısı ve İşgücü*”, [Erişim: 14.07.2019, <http://www.investsanliurfa.com/sanliurfa/demografik-yapisi-ve-ismucu--51>]
- Karakılçık, Yusuf (2016), *Yeni Yerel-Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler*, Üçüncü Baskı, Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Karasu, Arman Mithat, (2013), “6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve Olası Etkileri: Şanlıurfa Örneği”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C:15(1), ss. 1-17.
- Karasu, Arman Mithat, (2014), “Şanlıurfa’da Kentsel Gelişme ve 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu”, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C:1(Özel Sayı), ss. 178-193.
- Keleş, Ruşen, Yavuz, Fehmi (1989), “*Yerel Yönetimler*”, İkinci Baskı, Turhan Kitapevi: Ankara.
- Kırışık, Fatih (2013), “Kamu Yönetiminin Yeniden Örgütlenmesi ve Kamu Hizmetlerinin Yürütülmesinde Yerellik İlkesi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Metinleri*, S:05, ss. 1-22.
- Koyuncu, Emre, (2012), “*Yenilenen Yerel Yönetim Sisteminde Belediye ve İl Özel İdarelerinin Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alacakları Payların Karşılaştırmalı Analizi*”, [Erişim: 17.07.2019, <https://www.tepav.org.tr/tr/yayin/s/594>]
- Köy Kanunu (2013), *T.C. Resmi Gazete*, 28726, 2 Ağustos.
- Milliyet (10 Haziran 2018), “Yerel Yönetimler Çevre ve Şehircilik Bakanlığına Bağlandı” [Erişim: 07.09.2019, <http://www.milliyet.com.tr/ekonomi/yerel-yonetimler-cevre-ve-sehircilik-bakanligina-baglandi-2703996>]
- Mutlu, Ahmet, (2013), “6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu: Kanunda Kıra Kırdaki Kanuna Bakış”, *Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, S:21, ss. 7-24.

- Oktaý, Tarkan, (2016), “6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma”, *Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C:1(1), ss. 71-131.
- Ortaylı, İlber, (2010), “*Türkiye Teşkilat ve İdari Tarihi*”, Üçüncü Baskı, Cedit Neşriyat: Ankara.
- Ökmen, Mustafa, Parlak, Bekir, (2013), *Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler - Kavramlar, Yaklaşımlar, Yapılar ve Mevzuat*, 3. Baskı, Orion Kitapevi: Ankara.
- Ökmen, Mustafa (2015), “Yerel Yönetim Teorisi: Ekonomik, Sosyal ve Siyasal Yaklaşımlar”, *Yerel Yönetimlerde Güncel Gelişmeler*, Mustafa Ökmen (Ed.), Birinci Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, ss.5-20.
- Özçağlar, Ali (2005), “Türkiye’de Mülki İdare Bölümlerinin İdari Coğrafya Analizi”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3(1), ss. 1-25.
- Özdemir, Serkan ve Meşhur, Çağlar Mehmet, (2011), “5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası’nın Belde Belediyelerinin Planlama Süreçleri Üzerinde Yarattığı Etkiler”, *Megaron Dergisi*, C:6(3), ss. 171-183.
- Özgür, Hüseyin, (2002), “Türkiye’de Küçük Belediyelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Bekir Parlak (Ed.), Hüseyin Özgür (Ed.); *Türkiye’de Yerel Yönetimler*, 1. Baskı, Alfa Basım Yayın: İstanbul, ss. 285-330.
- Pirenne, Henri (2010), “*Ortaçağ Kentleri*”, (Çev: Şadan Karadeniz), Dokuzuncu Baskı, İletişim Yayıncılık: İstanbul, (1925).
- Sezer, Özcan ve Vural, Tarık, (2010), “Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı”, *Maliye Dergisi*, S:159, ss. 203-219.
- Sobacı, Mehmet Zahid (2015), “Türkiye’nin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına Uyumu Özerklik Miti”, *SETA*, S:120, ss. 7-30.
- Şahin, Yusuf (2013) “*Kentleşme Politikası*”, Dördüncü Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım: Bursa.
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi (Aralık 2014), “*Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2014 Yılı*”, (Rapor No: 1). [Erişim: 07.09.2019, <file:///C:/Users/cigdemyavuz/Desktop/2014%20faaliyet.pdf>]
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi (2016), “*Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 2016-2020 Stratejik Plan*”, [Erişim: 17.07.2019, <https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/1/58a2b6938028a.pdf>]
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, (2017), “*Şanlıurfa Tarihçesi*”, [Erişim: 14.07.2019, <https://www.sanlıurfa.bel.tr/icerik/1/1/sanlıurfa-tarihi>]

- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi (Aralık 2018), “*Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2018 Yılı*”, (Rapor No: 5). [Erişim: 07.09.2019, https://www.sanlıurfa.bel.tr/files/1/bsb_sonra/2018_faaliyet_raporu.pdf]
- Tarihbilgi.org, “*Hızmette Yerellik İlkesi (Subsidiarite) Ne Demektir?*” [Erişim: 26.05.2019, <https://tarihbilgi.org/hizmette-yerellik-ilkesi-subsidiarite-ne-demektir/>]
- Taş, Barış (2016), ‘‘Türkiye’de Coğrafi Bakış Açısıyla Köy Tanımı’’, [Bildiri], *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, 13-14 Ekim 2016, Ankara
- Tekin, Faruk Ömer, (2018), ‘Türkiye’de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği’, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 55, ss. 84-105.
- T.C. Adalet Bakanlığı, (Ekim 2016), 7. Baskı, *Eğitim Dairesi Başkanlığı*, Ankara.
- T.C. Şanlıurfa Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (2019), “*Ekonomik Yapı*”, [Erişim: 14.07.2019, <http://www.sanlıurfayikob.gov.tr/ekonomik-yapi>]
- T.C. Şanlıurfa Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (2018), “*Şanlıurfa İli 2017 Yılı Çevre Durum Raporu*”, ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü: Şanlıurfa
- TOBB (1996), *Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, TOBB: Ankara.
- Tortop, Nuri, İsbir, Eyüp, Aykaç, Burhan (1999), *Yönetim Bilimi*,1. Baskı, Yargı Yayınları: Ankara.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2013), “*Seçilmiş Göstergelerle Şanlıurfa 2013*”, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası: Ankara.
- Türk Dil Kurumu, “*Kent*”, [Erişim: 20 Ocak 2019, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=192159]
- Türkiye Belediyeler Birliği, “*Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı*” [Erişim: 14.05.2019, http://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf]
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (2016), *T.C. Resmi Gazete*, 8 Haziran.
- Ünal, Feyzullah (2011), “Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, S:30, ss.241-247.

Yerel Yönetim Araştırma Yardım ve Eğitim Derneği, “*Yerinden Yönetim Nedir?*” ,
[Erişim: 7 Şubat 2019, <http://www.yayed.org/id94-incelemeler/yerinden-yonetim-nedir.php#.XFpz2FwzbIV>]

Yıldırım, Arzu (2014) , “Yerellik İlkesi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(5): ss. 130-140.

Yıldırım, Ramazan, (1997), “Diyarbakır’daki İlçesiz İlçe Belediyeleri ya da Alt Kadem Belediyeleri”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), ss. 233-252.

Zengin, Ozan, (2014), “Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi”, *Ankara Barosu Dergisi*, S:2, ss. 91-116.

ÖZGEÇMİŞ

Çiğdem Yavuz 15.10.1990 tarihinde İstanbul'da doğdu. İlk ve Orta Öğretimini Kutlu Aktaş İlk Öğretim Okulunda, Lise eğitimini Kartal Lisesi'nde, Ön Lisansını Kocaeli Üniversitesi'nde, Lisans derecelerini ise Anadolu Üniversitesi ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde tamamladı. 2012-2013 yılında University of Lodz'da International Relations Faculty'de Erasmus programına katılmıştır. Son lisans derecesi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümüdür. İyi derecede İngilizce bilmektedir. İş yaşamına İnsan Kaynakları Uzmanı olarak başlamıştır. Şuanda İstanbul Şehir Üniversitesi'nde Kariyer Merkezi Uzmanı olarak çalışmaktadır.